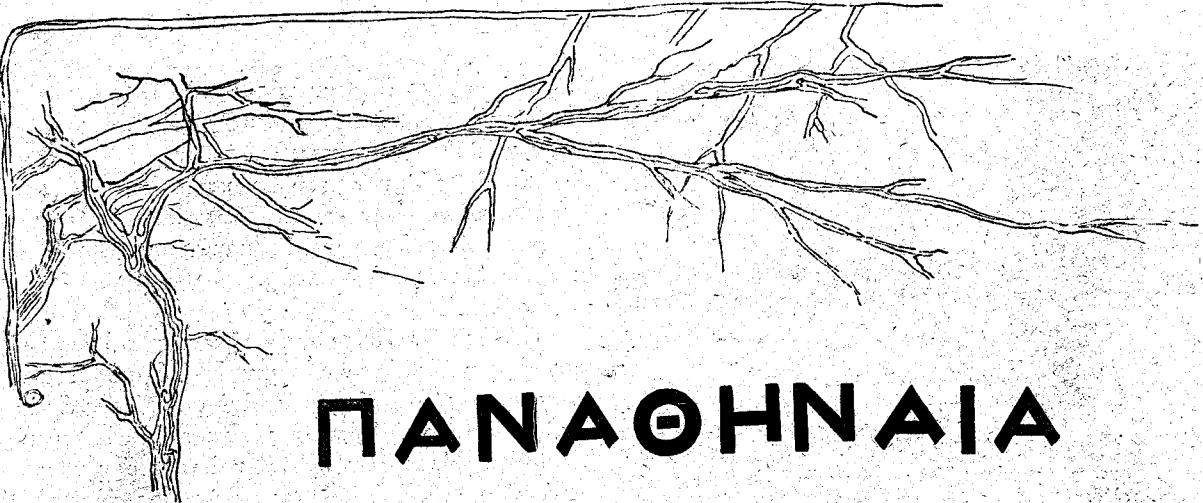

ΕΡΤΩΝ Θ ΡΑΛΛΗ

Ο ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Β'

31 ΙΟΥΛΙΟΥ

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1902

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ

1821

1.— ΤΡΕΙΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΩΤΑΙ

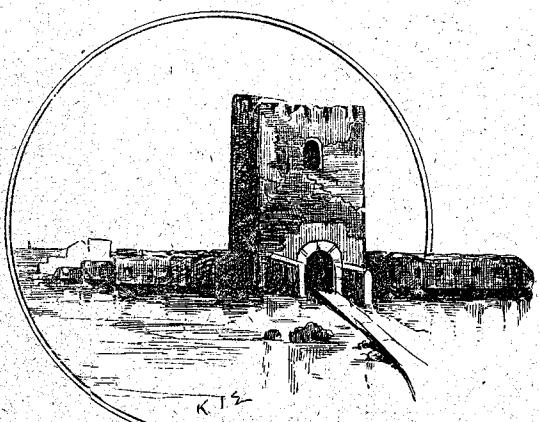
ΔΟΡΚΑΔΕΣ ἄψυχοι οἱ Τοῦρκοι ἔφυγον, τοὺς πύργους ἀφήνοντες, πρὸς τὰ φρούρια τὰ ἴσχυρά διότι τὰ ὁσπίσματα ἐπληρώνοντο διὰ πιστόλισμῶν καὶ διὰ κτυπημάτων τῆς σπάθης ἀντεμετρούντο αἱ μαστιγώσεις. Διέβησαν λοιπὸν καὶ οἱ ὥμοι Βαρδουνιῶται, μετὰ τῶν ἐγχωρίων μουσουλμάνων, ταχύποδες τὴν μακρὰν γέφυραν τὴν συνδέουσαν τὴν Μονεμβασίαν μετὰ τῆς Λακωνικῆς, διποινεν τῶν ἐρυθρῶν βράχων αὐτῆς, ἐντὸς τῶν ὑπερηφάνων αὐτῆς τειχῶν σώζοντες ἑαυτούς, τὰ χαρέμια καὶ τοὺς θησαυρούς.

Ἄλλα τροφῶν οὐδεμίαν ἔλαβον πρόνοιαν. Ινς Ἀλλάχ. Θὰ καταβῇ ἡ ἀριμάτα, καὶ σκορπίζοντα ως ἀμάχους λάρους ἐπὶ τοῦ πελάγους τὰ δλίγα ἐλληνικὰ μύστικα θὰ εἰσαγάγῃ τροφὰς εἰς τοὺς πιστοὺς μουσουλμάνους, τοῦ Μενεξεῖ καλεσὶ τοὺς ὑπερασπιστάς ἢ οἱ πασσάδες ἐλαύνοντες ἀπὸ τῆς Τοιπόλεως γοργόποδας θὰ καθίστων τοὺς πολιορκητὰς φεύγον-

τας ώς ἀκανθαί ξηραὶ ὑπὸ τῆς ὄντης ἔχθιστου ζεφύρου. Ἄλλα τῆς ἀριμάτας ἀνεκόπη ἡ ὁρμὴ εἰς τὴν Ἐρεσὸν καὶ τῶν πασσάδων ἡ στρατιὰ ἀνευμοφόρητος ἔγεινεν εἰς τὸ Βαλτέτοι.

Πεινῶντες ἔξηλθον πυκνοὶ μέχρι τῆς Συκιᾶς καὶ μέχρι τοῦ Ἀγίου Νικολάου καὶ τοῦ Φουνικοῦ, ἀλλὰ καθημαγμένα ἔχοντες τὰ πελιδνὰ πρόσωπά των εἰς τὴν πόλιν ἀνέστρεψαν. Αἱ βαρεῖαι θύραι τοῦ πύργου τῆς γεφύρας ἔκλεισθησαν καὶ αἱ μεγάλαι οιδηραὶ κλείδες ἔβροντησαν στρεφόμεναι ἐντὸς τῶν ιλεύνων.

Εἰς τὸ Σαμμαράκι καὶ εἰς τὰ Τσικαλαριά, ἀντικρὸν τῆς Μονεμβασίας, καὶ πέραν περὶ τὴν Ἀγίαν Τριάδα τῆς Χρανάπας καὶ τὴν Παλαιάν Μονεμβασιὰν ἔνοπλοι διμάδες Ἐλλήνων δογῆς καὶ ἐκδικήσεως καὶ ἄμα πόθιων εὐελπίδων δίπτοντι βλέμματα εἰς τὴν ἀπορρόγανησιδα. Οἱ Τοῦρκοι ὀχοὶ καὶ κατάρροι διευθύνονται λευκὰ πλέον ἐκ τῆς πείνης τὰ δύματα πέραν πρὸς τὸν Εὔρον δπον ἐκάστην αὐγὴν εἰς καθάριον δρίζοντα, ως μεγάλα πλοῖα προσπλέοντα, φαίνονται χλευάζουσαι

Πύργος τῆς γεφύρας ἡδη κρημνούμενος. - Εἰκὼν Κωνστ. Στελλάκη τοῦ ἀποθανόντος νεαροῦ καὶ εὐέπιδος ἀγράφου, καὶ γλύπτου.

αὐτοὺς αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου. Ἡ ἔξοδος των κατὰ τῶν ἐν Παλαιᾷ Μονεμβασίᾳ ἐστρατοπεδευμένον Ἑλλήνων προδοθεῖσα ἀπέτυχε· καὶ ἐκατὸν πεντηκοντά Τοῦρκοι ἐκ τῶν τῆς φρουρᾶς ἔπεσον νεκροὶ ἢ ὑχιαλωτίσθησαν.

Ἄλλ’ ὅμως καὶ πεινῶντες καὶ ἀπομνήσκοντες δὲν κάμπτονται οἱ ἀγέρῳχοι Τοῦρκοι. Κάστρον βεσιλικὸν μὲ στιληρᾶς πύλας καὶ τείχη ὑπερούψηλα δὲν ἥτο δυνατὸν αὐτοῖς, πιστοὶ τοῦ Ἰσλάμ ὀπαδοὶ νὰ παραδώσωσι. «Τί νομίζετε; ἔλεγε πρὸς τοὺς πολιορκητὰς ἀπὸ τῆς ἐπάλξεως ὁ αἰμοχαρῆς ἀλλ’ ἀνδρεῖς Βαρδουνιώτης Μονλᾶ Γιακουπάκης· τί νομίζετε; θὰ σᾶς παδιδώσωμεν τὸ Μενεξε-Καλεσί; Μὲ τὸ χῶμα θὰ γεινῷμεν ἔνα».

Καὶ δὲν ἦσαν διμόφρονες οἱ πολιορκούμενοι Τοῦρκοι διότι τῶν προκρίτων Μονεμβασιωτῶν οἱ πλεῖστοι καὶ οἱ ἐπήλυδες Βαρδουνιώται συναιθρίσαντες ὅσας εἶχον τροφάς εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἀφῆσαντες κάτω εἰς τὴν πόλιν, εἰς τὸ Βαρδοῦσι, τὸν ὄχλον τῶν Τούρκων μετὰ εἰκοσιν οἰκογενειῶν συμπλοκούμενῶν Ἑλλήνων. Οἱ Τοῦρκοι λοιπὸν τῆς πόλεως θέλουσι νὰ παραδοθῶσιν, οἱ δὲν τῇ ἀκρόπολει, ἔχοντες ἀκόμη τροφάς, ἐντείνουσι τὴν ἀντοχὴν αὐτῶν ἀλλ’ οἱ πολιορκηταὶ Ἑλληνες κηρύττουσιν «ἢ δλοι θὰ παραδοθῆτε ἢ ἀς ἀποθάνετε ἀπὸ τὴν πεῖναν ὅλοι σας».

Ἡ κέγχρος λοιπὸν ἡ σάπρα ἐκ τῆς παλαιότητος κατεφαγώθη ἔπειτα πᾶν μιαρὸν ζῶν, τῆς φραγκοσυκιᾶς τὰ ποχέα φύλλα, τέλος τὰς ἀρμυρήθρας ἐκ τῆς θαλάσσης ἐκπούντες, βράσοντες καὶ μὲ ἔλαιον περιγόνοντες ἀγρίως καὶ

θηριωδῶς κατέπινον μᾶλλον ἢ κατέτρωγον. Ἄλλ’ ἀντεῖχον, τὴν ἐκδίκησιν τῶν φραγκούμενοι. Ἡ Ηχισαν πλέον νὰ τρώγωσι τὰ πτώματα τῶν ἀπομνησκόντων, οἱ δὲ γονεῖς τὰ τέκνα σφάζοντες κατεβρόχθιζον.

Τὸ ἀνθρώπινον κτῆνος κατεδείκνυεν ὅλην τὴν μεγαλειότητην αὐτοῦ βδελυρίουν.

Καὶ ὅμως ἢ πολιορκία πάκις συνετηρεῖτο, καὶ ἐκινδύνευε νὰ διαλυθῇ.

Ταμίας τῶν Τούρκων ἐν τῇ πόλει καὶ γοαματεὺς μεγάλην ἔχων δύναμιν ἥτο διότι οὐδὲν Παναγιωτάκης δικαίως οἱ Καλογερᾶς, ἀνὴρ περίνους ἄμα καὶ φιλόπατρις. «Υποπτος εἶνε πολὺ εἰς τῶν Μουσουλμάνων τὸν ὄχλον καὶ τοὺς ἀρχοντας. Γνωρίζει τοῦτο, ἀλλ’ ὅμως ἀλύγιστος προβαίνει πρὸς τὸν κίνδυνον. Ἡ Αφευκτος εἶνε ἀνάγκη ἢ πολιορκία νὰ τηρηθῇ, ὀλίγον ἀκόμη, καὶ ἡ φρουρά, ἡμιθανῆς πλέον, θὰ παραδοθῇ. Ἀλλὰ ποιά γοργοπέλευξ περιστερὰ θὰ φέρῃ εἰς τὴν ἀντιπέραν γῆν τὴν ἀγγελίαν καὶ τὴν συμβουλήν;

Τρεῖς Μονεμβασιῶται χριστιανοί, ἀνδρες νεαροὶ εἰσέτι, νεότης τολμῶσα, τὰς ὀλγηδόνας τῆς πείνης μὲ φαιδρὰ μειδιάματα πραΐνουσα καὶ μὲ τῶν Μουσουλμάνων τὰς ἀχρείας ὅψεις καὶ τὴν ἀγώνιαν τὴν ψυχήν, δι Θεοφιλάκης δι Δημήτριος δι Κορώνης δι Θεόδωρος καὶ δι Λελάκης (ἢ Λελές) δι Γεώργιος εἶνε γνωστοὶ ἐν Μονεμβασίᾳ ὡς ψυχαὶ εὐθυμοί καὶ κολυμβηταὶ δεινοί.

Ἡ νὺξ ἔχει καλύψη ἢ μελανοπτέρους τὸν βράχον τὸν μεγαλόπετρον. Σκότος ἐν τοῖς σπηλαίοις τοῦ βράχου, ἐν τοῖς ναοῖς, ἐν ταῖς οἰκίαις σκότος ἐν ταῖς ψυχαῖς. Σιωπὴ λιθίνη. Μόνον τῶν φρουρῶν τὸ βῆμα τὸ ἀτονον καὶ τὸ κῦμα τὸ ἀπαλῆροχθοῦν ἐτάρασσεν αὐτὴν ἀμυδρῶς. Ταύτην τὴν ὧδαν ἀνήρ, δχι πλέον νέος, ἀλλ’ ὅμως τὸ βῆμα ἐλαφρὸν ὑπὸ τῆς ἰδέας ἔχων, διέρχεται παρὰ τὸν Ἀγιον Νικόλαον τὸν Λικινίουν. Ἡ σκιὰ τοῦ μάρτυρος ἵσταται ἀνωθεν εὐλογοῦσα αὐτὸν Ὁλίγον περαιτέρω κρούσας εἰσέρχεται εἰς τινὰ οἴκον δχι ὑπερήφανον, τὸν οἴκον τοῦ Θεοδώρου Κορώνη. Ἐν αὐτῷ ἀμεριμνοί παίζοντες εἶνε πλὴν τοῦ οἰκοδεσπότου τὴν κυρὰ - Βενέτας, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ φύλοι Λελές καὶ Θεοφιλάκης.

Ἐπιτήρητοι εἶδον αὐτὸν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ. Μήπως οἱ λατρεύοντες εἰς τὸ Ἰσλάμ ἀπεφάσισαν νὰ σφέξωσι καὶ καταφάγωσι τοὺς χριστιανούς; καὶ αὐτὸς ἦλθε ν’ ἀναγγέλῃ δι σιδὸν Παναγιώτακης δι Καλογερᾶς;

‘Ἄλλ’ αὐτός:

Ἐρχομαι, εἰπε, πρὸς σᾶς ὡς χριστιανοὺς καὶ ὡς Ἑλληνας. Εἴχομεν κάποτε καὶ ἡμεῖς πατοίδα, βασιλίσσαν τοῦ κόσμου καὶ τῶν χριστιανῶν τὸ στήριγμα. Τώρα δι Θεὸς ἐρρίφθη ἔξω τοῦ θρόνου του μὲ τὰ χρεία δεμένα ὡς ἔνοχος δι ἀγνός, μὲ στέφανον ἔξ ακανθῶν, δστις σχίζει τὸ θεῖκὸν μέτωπόν του, ἐσύρθη εἰς τὸν σταυρὸν καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἐκαρφώθη. Τὸν Θεὸν αὐτὸν τὸν ἐλκόμενον, τὸν ὑβριζόμενον, τὸν ταπεινωμένον πρόπει πάλιν ἐπὶ τοῦ οὐρανίου θρόνου του λάμπαγτα νὰ καθίσωμεν ἡμεῖς κινδυνεύοντες καὶ περὶ τῆς ζωῆς ἀκόμη, καὶ εἰς τὸ μαρτύριον ἀτρόμητοι προβαίνοντες. Εγώ, ἔξεύρετε, ἀπὸ ὧδας εἰς ὧδαν κινδυνεύω ὑπὸ τῶν Τούρκων νὰ σπαραγμῶ. Διότι γίνονται ἀγριώτεροι, ἔσω περισσότερον ἐννοοῦσιν δτι θὰ παραδοθῶν εἰς τοὺς χθεσινούς φραγμάδες. Καὶ θὰ παραδοθῶν. Ἄλλ’ ὅμως φοβοῦμαι μήπως ἀπ’ ἔξω οἱ Ἑλληνες δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἐπιμείνωσι μήπως διαλυθῶσι. Πρόπει λοιπὸν νὰ μάθωσιν δτι οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τὴν πεῖναν ἀποθητούσιν. Αν εἶχα τὸ στῆθος μαρμάριν καὶ χάλκινον σήμαντρον τὴν φωνήν, θὰ τὸ ἐφώναζα ἀπὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἀς μὲ ἐκοιμμάτιαζαν οἱ ἀντίχριστοι. Δὲν μένει λοιπὸν ἄλλο παρὰ μόνον δι ἀγγελος, δι δποίος θὰ φέρῃ τὸν κοινὸν τοῦ εναγγελισμοῦ εἰς τοὺς πολιορκητὰς διὰ θαλάσσης πολυμβῶν. Ποίος θέλει νὰ κερδήσῃ τὸν στέφανον τοῦ μάρτυρος καὶ τοῦ σωτῆρος;

Πρωὶ πολὺ δι Κορώνης δι Λελάκης καὶ δι Θεοφιλάκης εἰσῆλθον εἰς τὸν Ελκομένον τὸν ναόν. Γονυπετεῖς πρὸς τῆς εἰκόνος αὐτοῦ παρεκάλεσαν νὰ τοὺς δώσῃ θάρρος καὶ ωμην διὰ τὸ ἔργον τὸ παράβολον.

Χαρομόσυνοι ἀμέσως ἀνεπήδησαν ἐνόμισαν δτι οἱ πλήρεις θλίψεως ὀφθαλμοὶ τοῦ εἰς τὸν σταυρὸν ἐλκομένου σωτῆρος ἀκτινοβολίας ἔξεπεμψαν καὶ φαιδρῶς ἐμειδίασαν τὰ πικραμένα εἰς τῆς χολῆς χεῖλη τοῦ Κυρίου.

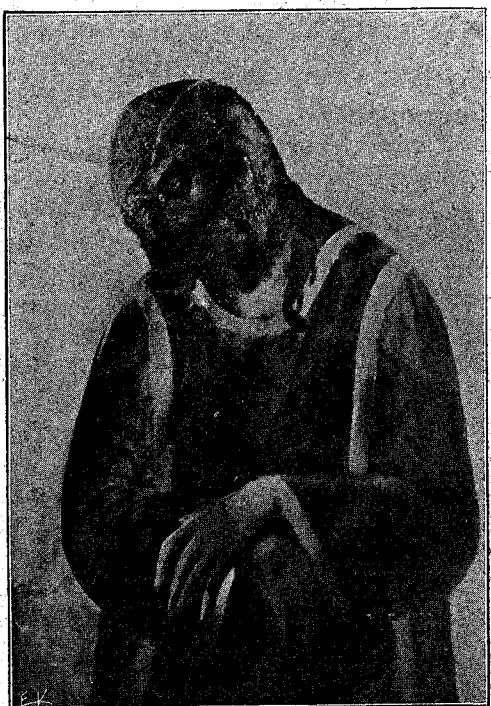
Καταβαίνουσι πρὸς τὸ σεράγι τὸ ἡμιτελές, κλίνουσι δεξιὰ καὶ τρέπονται πρὸς τὸ πορτέλλο, τὴν παρὰ τὴν θάλασσαν πυλίδα τοῦ τείχους. Φρουρὸς Τοῦρκος αὐχμηρὸς καὶ στυγνὸς ἴσταναι πρὸς αὐτῶν.

— Ποῦ πάτε, βρὲ κιαφίρδες; ἔρωτᾶ.

— Νὰ πνιγοῦμε σὲ βαθειὰ νερά, ὁρὲ ἀγά, ἀπαντῶσι. Καλλίτερα θάνατος γλίγωρος παρὰ ψυχομάχημα μακρύ. Πείνα μᾶς σπαράσσει τὰ σπλάγχνα ἀκούμητη. Καταβαίνομεν εἰς τὴν θά-

λασσαν καὶ ἐλπίζομεν δτι θὰ εὑρωμεν κανένα κογχύλι, κανὲν δκταπόδι, καμμιάν ἀρμυρήθρα τέλος, τροφὴν ίδικήν μας καὶ ίδικήν σας, ἀν εἶναι καλή.

“Ω ἀνάγκη. Τίς μειλιχόφωνος γόης ἔθελες σοῦ μᾶλλον νοῦν ὑπὸ παθῶν συγκλονούμενον; Σὺ καὶ φοένα ἔμπεδον διασείσουσα παραπόρεις ὡς φράκτην ἐκ θάμνων ξηρῶν κειμαρός θολὸς βαθυδίνης.

Ἐλκόμενος Χριστός. - Φωτογραφία Σπ. Κοκκόλη
ἐξ ἀπιγράφου τοῦ Κωνστ. Στελλάκη

‘Ο πυλωρὸς ἥσθανετο τὴν εὐγλωττίαν τῆς πείνας. Ἡνοίξε τὴν πυλίδα.

Μὲ ἀμφίβολον βῆμα κατῆλθον τὴν κλίμακα τὴν στενήν καὶ ἐκ τοῦ μάρκοῦ χρόνου ἐφθαμμένην. Εἶνε πλέον ἔξω τοῦ τείχους. Ασφαλὲς δὲ τότε καὶ ταχὺ βῆμα φέρει αὐτοὺς βορειονατολικῶς πρὸς τὴν ἄκραν τοῦ Λειψωνᾶ. Ἄνω αὐτῶν ὑπέρκειται πελώριος ὁ βράχος τῆς νήσου ἀπόκρημνος, ἐρυθρόφατος, στέμμα ἔχων περικαλλὲς τὸν ναὸν τῆς Ἅγιας Σοφίας τῆς Μονεμβασιώτισσας.

“Ηδη γυμνοὶ εἶνε δλως ἐπὶ τῆς τραχείας ἀπῆς. Ο Κορώνης μόνον ἔξηρτημένην φέρει περὶ τὸν τράχηλον, ἐντὸς κηρώτου περιτυλιγμένην, τοῦ Καλογερᾶ τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῆς πολιορκίας. Ἐφοιψαν τὰ

βλέμματα κάλωφεν ἐνώπιον αὐτῶν ἡ εὐρεῖα ἔκτείνεται θάλασσα τῶν ἐλευθέρων ψυχῶν πατρὶς ἀπέραντος. Παρὰ τὸν πόδας αὐτῶν ὡς σημάραγδος ἀστράπτουσα, περαιτέρω ὡς ἵων ἀτέρμων πόντος ἀπαλὺ ἀπλουμένη τοὺς καλεῖ εἰς τὴν ἀγκάλην αὐτῆς τὴν ἔρατεινήν. "Υψωσαν τὰ δύματα πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τοὺς ἔκαμαν τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον.

"Αγία Σοφία ἡ Μονεμβασιώτισσα, σὺ τῶν Σοφιανῶν ἄλλοτε ἡ σάτειρα καὶ τῶν Μαμμωνάδων, σῷζε τὸν ἀνδρείους.

"Ἐροίφιθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Σῶματα ἐκ χάλυβος ἀπλώνουσιν εἰς ὀργυιὰς τοὺς μελαψοὺς ἐκ τοῦ ἥλιου καὶ τῆς ἀλμῆς βραχίονας, ὧδησιν ὅπιστος τὸ ὑδωρ καὶ φέρονται ἐμπρὸς ὁξεῖς κόπτοντες ὡς ζύγαιναι κοῦφα τὰ κυάνεα νερά. Βινδίζονται καὶ ἀναπτήσι, καὶ ἀπὸ τοῦ σαπφείρου τῆς θαλάσσης σκορπίζονται ἀδαμάντων σωροὶ ἀπατράπτοντες καὶ αἴφνης τηκόμενοι εἰς ἀρεῖον ἀφρόν.

"Ανοικτά, ἀνοικτά ἀντικρὺ πρὸς τὸ Κρεμμύδι κολυμβῶσιν ἔξω τῶν βλεμμάτων καὶ τῶν βολῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως Τούρκων. "Αλλ' ἡδη ὁ γλαυκὸς ἄφρος ἐν τῷ ἡρεμαίῳ ὕδατι εἴλλουσε τῶν φρουρῶν τὴν προσοχὴν· εἶδον τρεῖς κεφαλὰς καὶ σῶματα ἀναπαλλόμενα ἐπὶ τῶν ὕδατων. Κραυγὴ μίσους καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν λάμψεις ἡστραφαν φονικὰ ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων τοῦ φρουρίου. Στέφανος πυρὸς μετ' ὀλίγον ἐξέλαμψεν ἀπὸ τοῦ τείχους μὲ τὰ κανόνια, μὲ τὰ κατσαδόρια θυελλώδη χάλαζαν βλημάτων ρίτουσι· κατ' αὐτῶν. Μυκῶνται τῶν τηλεβόλων οἱ μύδοι καὶ ὡς κρωγμοὶ λάρων περὶ αὐτοὺς παταγοῦσι τῶν τουφεκίων αἱ βολαί. "Αν ἢδυνατο, ἡ ἔχθρα τῆς ψυχῆς ἥμελε μεταβάλῃ τὴν θάλασσαν εἰς ὠκεανὸν πύρινον ἀφανίζοντα μὲ τὰς λαιμάργους αὐτοῦ σιαγόνας τὰ δυτικά αὐτῶν καὶ τὰς σάρκας.

"Ανοικτά, ἀνοικτά ἀντικρὺ πρὸς τὸ Κρεμμύδι κολυμβῶσιν. Ωδοῦσι μὲ τὰς δύο παλάμας τὸ ὑδωρ ὑπὸ τὴν θάλασσαν, ἡδη πάλιν ἀναπάλλονται τὰ ἀδαμαντόδετα σῶματα αὐτῶν νηκομένων ὡς ἀλκυόνες κοῦφαι ἐπάνω εἰς τὰ γαλανά νερά. "Υπτιοι πάλιν λακτίζονται τὸ ὑδωρ σχῖζουσιν αὐτὸς μὲ τοὺς εὐρεῖς ὄμοις ἀτρόμητοι βλέποντες τὰς κατ' αὐτῶν βαλλομένας τῶν τηλεβόλων σφαιράς.

"Ανοικτά, ἀνοικτά ἀντικρὺ κολυμβῶσι πρὸς τὸ Κρεμμύδι. "Αλλὰ τὰ κατσαδόρια πλέον δὲν φύσανται· η θανάσιμος πνοὴ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ θίξῃ τοὺς κολυμβητάς, τῶν δὲ τηλε-

βόλων αἱ σφαιραὶ ξιστοῖ άναπτηδῶσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ ὑγροῦ. Στρέφονται τότε πρὸς δυσμάς. Μὲ τὰ σιδήρεα στέρνα ἀνοίγουσιν ὅδον πρὸς τῶν Ἑλλήνων τὸ στρατόπεδον.

"Αλλ' ἡδη σφοδρὸς ἄνεμος ἐνέπεσεν ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ζάρακος· τὸ ὑδωρ ἥρχισε φρίσσον υπὸ τὴν ριπὴν αὐτοῦ, κῦμα δὲ ἀργυροῦ λαμπυρίζον πλατὺν ἡπλοῦτο ἐπὶ τοῦ αἰγαλοῦ. "Ο πόντος ἐμελαίνετο.

Δεινὸς ὁ ἄνεμος· συρρέει εἰς τὰ ὄτα τῶν κολυμβῶντων αἰρών τὸ ὑδωρ κυρτούμενον εἰς κύματα καμπύλα, μεγάλα, ἀφρίζοντα, γοργὰ φρεύγοντα πρὸς τὴν παραλίαν. "Εκεῖ ἐπὶ τὰς κροκάλας κυλιόμενα τῆς ἀκτῆς ἐρρόχθουν ὡς βρυγμὸς ὀδόντων πεινώσης λυκάνης. Τὸ κῦμα συνέστρεψε τὸν βυθόν, ἀνέσπα καὶ ἐσάρωνε τὰ φύκη, θόλον δὲ καὶ πελώριον ἐβάρυνε τὰ μέλη τῶν κολυμβητῶν τὰ κατάπονα.

"Ἐξηντλημένος βραδύτερον πλέει καὶ ὑπολείπεται ὁ Κορώνης. Πτῶμα λάρου καταφαγώμενον ἐφερον τὰ κύματα πρὸς αὐτοῦ. Σημεῖον ἥπατον.

"Αγία Τοιάς τῆς Χρανάπας, βάλε τὴν χεῖρα σου ὑπὸ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ κούφιε τὸ βαρυνόμενον αὐτοῦ σῶμα.

Αἱ ἐλπίδες τοῦ ἐλιποψύχουν καὶ ἀνεβιωσκοντο οἱ σύντροφοι δὲν ἀπέλειπον αὐτόν, ἀλλὰ δὲν ἀπέλειπεν αὐτὸν πρὸς πάντων ἡ ψυχὴ του.

"Ἐπρεπε νὰ φθάσῃ ζῶν εἰς τὸν αἰγαλόν.

Κράτει, ψυχὴ μου, ἔλεγε καὶ ἐνεκαρδίωνον αὐτὸν εἰς τὴν μνήμην ἀναφερόμενα τὰ γελαστὰ πρόσωπα τῶν πέντε τέκνων του καὶ ἡ ὥραία ὄψις τῆς συζύγου του, τῆς σεμνῆς Βενέτας. Κράτει, ψυχὴ μου, ἔλεγεν καὶ ἐνεκαρδίωνεν αὐτὸν ἡ ὑπόσχεσις πρὸς τὸν Κελογεῶν, δι τὰ δώση τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ εἰς τῶν πολιορκητῶν τὰς χεῖρας.

"Αλλὰ καὶ οὗτοι, οἱ πολιορκηταί, ἥκουσαν τὸν φαγδαῖον ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως τηλεβολισμὸν καὶ εἶδον τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῶν σφαιρῶν πληττομένην, κατεῖδον τοὺς ἀνδρας διὰ τῶν τηλεσκοπίων καὶ οἱ φαντες λέιψουσι εἰς τὴν θάλασσαν ὀδρησαν ἐλαύνοντες ταχεῖς. Κατέφιασαν τέλος αὐτούς. «Σώσατε τὸν τελευταῖον» κραυγάζουσιν δὲ Λελές καὶ δὲ Θεοφιλάκης. "Ο Κορώνης ἀνεσύρθη ὀχεδὸν λιπόθυμος. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἀνεβιβάσθησαν μετ' αὐτόν.

"Η ἐπιστολὴ ἐδόθη οἱ κατὰ ξηρὰν πολιορκηταὶ δὲν ἀπῆλθον τὰ σπετσιωτικὰ πλοῖα δὲν ἀπέπλευσαν. Η πολιορκία γίνεται ισχυρά.

ΚΩΝΣΤ. Γ. ΖΗΣΙΟΥ

ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΣΚΙΝΑ

"Αν εἶχε ὁ στίχος μου
Μία τέτοια χάρη
Νὰ κλείσῃ μέσα τον
Κάθε ἀρετή,
Ποῦ σένα ἐστόλιζε,
Τῆς γῆς καμάρι,
Πάντα, ὡς τὸ Πνεῦμα σου,
Θάχε ζωή.

Αλλ', ὡς ἐσβύστηκε
Τὸ ἀγνό σου σῶμα,
Αν τὸ τραγοῦδι μου
Θέλει σβυστῆ,
Τὰ τρία παιδάκια σου,
Μὲ ἀγγέλον στόμα,
Θὰ κάμουν εῦκολα
Ν' ἀγαστηθῆ.

Δὲν ἔχοντα δύναμη
Παρόμοιο θᾶμα
Πιὰ σὲ νὰ κάμουνε
Ἡ ἀδώαις φωναίς·
Θὰ πέφτῃ ἀδιάκοπα
Τὸ ἐγκάρδιο κλάμα,
Ποῦ ρέοντα στὸ μῆμα σου
Τόσαις ψυχαῖς.

"Αχ! ἔνα δίνοντας
Φιλὶ τὸν ἀνδρός σου,
Ἐσὺν ξεψύχουνες,
Καὶ τὰ παιδιά,
Ισως ἐπαίζανε
Μὲς τὸν πατρός σου,
Στοῦ γέροντος πάππου τοὺς
Τὴν κατοικιά.

Ποὺς ξέρει— ὀλόχαρα
Σὲ τόση δροφάνια —
Μὴν ἀνθια ἐμάζεναν
Ωραῖα, χλωρά,
Σὰ δακροπότιστα
Χάρουν στεφάνια
Ρίχγαν ἀπάνου σου
Χέρια πολλά.

Πάντα νὰ μείνουνε
Δεήσον, ὦ Θεία,
Στὴν παιδιακίσια τους
Ἀφροντισιά·
Νὰ μὴ γγωρίσουνε
Πίκρα καμπία·
Νᾶναι ἀκατάπαντα
Στὴν εὐτυχία.

"Ἄς μὴ λαχτίσουνε
Ποσῶς μία μέρα
Σὰ μάνας ὄνομα
Γύρω ω' ἀκοῦν,
Καὶ στὸν ἀπόχηρο
Μαῦρο πατέρα
Τὴν ἴδια μάρα τους,
Ἐσὲ νὰ βροῦν.

Γιὰ τοῦτο κάποτε
Ἐλα καὶ μεῖνε
Σιοῦν ἀγαπημένον σου
Τ' ἔρμο πλευρό·
Δός του ἓνα φίλημα,
Ποῦ νὰ μὴν εῖναι
Ωσὰν τὸ ὑστερό
Λυπητερό.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΘΑΜΜΕΝΗ ΑΓΑΠΗ

ΧΑΡΗΣ — ΑΚΤΗ

AKTH

Κάτω ἀπὸ τέτοιον οὐρανὸν γιατί ἡ λύπη νὰ χωρῇ; Τί ἔχεις, καὶ στὴ ματιά σου μέσα κυ-
λοῦνται σκέψεις θλιβεροὺς καὶ φοβισμένες φεύ-
γοντα στῆς πονεμένης σου ψυχῆς τὰ βάθη;

ΧΑΡΗΣ

Εἶναι γραφτό. Ὁ Αθελα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς λύπης πέφτομε. Κουράζει αἰώνια χαρά. Πόσες φορὲς νὰ ξαποστάσῃ θέλει ή ψυχὴ σὲ μιὰ ὡμοδριὰ ποῦ μακρηά μας φτερουγίζει, ποῦ ἄγγιξε στὸ πέταμά της τὴν ζωὴν μας μιὰ στιγμή, καὶ ή τρελλὴ ή φαντασία αἰώνια τὴν ζητᾷ, παντοῦ στὴ φύση, στὴν τέχνη μέσα, μέσα στὸν ἔωτα!

AKTH

“Ο ἔρως δὲν ἀσκεῖ;

ΧΑΡΗΣ

Καὶ τί ἄλλο εἶναι ἡ ζωὴ; Ὁλα μὲ πάθος τ' ἀγκαλιάζει, μὲ ἀγάπη, μὲ λαχτάρα. Αὐτὴ ἡ λύπη τί ἄλλο εἶνε παρὰ ἀγάπη; Ἀγάπη ἀνέφικτη, τρελλή, ὄνειρεμένη. Κάτι ποῦ πάντοτε ζητεῖ δὲ ἄνθρωπος καὶ ὑστερᾷ ἀπὸ χίλιες περιπλανήσεις γέροντι σὲ μιὰν ἀγκάλη ἀπάνω καὶ τάχις ποδεῖ καὶ μαίστρη.

AKTU

Στοῦ ἔρωτος τὴν ζεστάσιὰν ὅλα νὰ σιβύνουν
ἥλπισα. "Οὐλ' ἀπὸ φῶς νὰ πλημμυροῦνε. Τὴν
ζωὴν ὠνειρεύθηκα χαρὰ παντοτίνῃ. Νὰ στα-
ματῷ γιὰ μιὰ στιγμή, καὶ πάλι πιὸ τρελλὴ ν'
ἀρχίζῃ καὶ πιὸ εὐτυχισμένη. Ή εὐτυχία εἶναι
ἄστατη, ἄγνωστη στὰ μάτια μας, ποὺ δὲν μπο-
ροῦν νὰ φθάσουν ἐκεῖ ποὺ φθάνουν τὰ μά-
τια τῆς ψυχῆς.

ΧΑΡΗΣ

Πές μου, σ' ἔφερε ποτὲ τὸ βῆμα σου ἐμπρόδες σ' ἐρημοκκλῆσι; Ἀσημο, ἐρημικό, μοναχεμένο, ποῦ δὲν ἀκούει λειτουργιά, οὕτε τὸ θυμιατὸ ταράσσει τῇ γαλήνῃ του, οὕτε ποτὲ μυστήριο σκορπᾶ καμπάνα γύρω του, σὲ κάνει πονετικὰ νὰ σταματήσῃς, νὰ ξαναπλάσῃς στὴ μοναξιά του μέσα συσμένο ἔνα ὅνειρο, τὸ ὅνειρο τὸ αἰώνιο τῆς ζωῆς. Στὸν ἔρημον αὐτὸ βιωμὸ ἔνας ἄγιος λατρεύθηκε. Καὶ τὸ λιβάνι εὐνόδιαζε στὴν εἰκόνα του ἐμπρόδες, κι' ἐρχόταν δι πιστὸς τὸ τάμα του νὰ φέρῃ μὲ εὐλάβεια, μὲ ἀγάπη. Καὶ τώρα αἱρόμη, στὴ θλιβερὴ σιγὴ του θ' ἀκούσῃς ἥχο θλιβερό... Καὶ στὴ ζωὴ μας μέσα, σὲ κάθε ἀνθρώπου τὴν ζωὴ, εἰν' ἔνα ἐρημοκκλῆσι. Μιὰ ψαλμωδία, ποῦ μόλις τὴν ἀκοῦμε, σὰν μιὰ φωνὴ ἀπόκοσμη, μᾶς συγκινεῖ, μαγεύει τὴν ψυχή. Θαιμένης μας ἀγάπης τὸ τραγοῦδι... Χθὲς βράδυ τὸ στήθος τῆς ἀγάπης μου μὲ φοδοδάφνης ἀνθια ἐστόλισα. Ὁλόγιομο τὸ φεγγάρι, μὲ ἄγιο φῶς ἐφώτιζε τὸ μονοπάτι. Ἡ θάλασσα ἐκεῖ κάτω, μακριά, σὰν πλανεμένη, ἀκίνητη, νεκρή. Σ' ἔνα ποτῆρι ἡπιαμε κι' οἵ δυὸ τῆς ἀγάπης τὸ κρασί. Καὶ ἡ μορφή της ὠμορφη, λυπημένη, ἀγγελικὴ στὸ στήθος μου ἀπάνω γέρνει, γυρεύει ζεστασιά. Χύνονται ἀπάνω μου τὰ ὀλόξανθα μαλλιά της. Καὶ θάφτομε τὴν ἀγάπη μας σ' ἔνα πιλί.

AKTH

"Α, γιατί ή ἀγάπη νὰ πονῇ;

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΜΑΣ

Ἐπιστολαὶ Ἑλληνίδος πρὸς φίλην.

Α'. — ΤΟ ΕΠΙΝΗΤΡΟΝ ΤΗΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ

Πιλτάτη μον,

‘Η τελευταία σου ἐπιστολὴ ἀπὸ τὴν παρὰ
ἡν Νεάπολιν νέαν φωλεάν σου μὲν ἐνέβαλεν
ἴς μεγάλην ἀμιχανίαν. Τώρα, ὅτε μετὰ ὄκτω
ἡλών ἔτῶν ἀποχωρισμὸν συνητήθημεν καὶ πά-
νιν, καὶ προφορικῶς καὶ ἔγγονάφως περὶ ὅλων
φυλαρήσαμεν καὶ ἐκακολογήσαμεν, ἀπαιτεῖς
ἀσσοῦ γράφω μακροσκελεῖς ἐπιστολὰς εἰς τὰς
ποίας νὰ μὴ ὑπάρχῃ, κατὰ τὸ ορθὲν οὐκά-
ιόν σου, οὔτε λέξις διὰ τὰς συγχρόνους Ἀθῆ-
ας, Ἀθηναίους η Ἀθηναίας. Μὲ διατάσσεις
— καὶ πότε δὲν μὲ διέτασσες, γόνησσα, — νὰ
οὐ περιγράψω τὰς βαθυτάτις καὶ νέας δι’ ἐμὲ
ντυπώσεις τὰς δύοιας σοῦ ἔγραφον ὅτι αἰ-
θάνομαι τώρα μέσα εἰς τὰ Μουσεῖα, ἐπάνω
ἐς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰς τὸν Κεραμεικὸν καὶ
νὰ πᾶν τὸ ἀρχαῖον Ἀστυ, ἐπὶ ὥρας συμ-
εριπατοῦσα, καθ’ ἑκάστην σχεδόν, μὲ τὴν πε-
ίρημον ἔκείνην Ἀγρίλδα φύλην μας. Τὴν ἐν-
υμεῖσαι βεβαίως, τὴν ἀτίθασσον ἀλλὰ καὶ χα-
ιτωμένην συμμανήτριάν μας εἰς τὸ Παρίσι,
ιδάκτορα τώρα δὲν ἡξεύρω ποίων καὶ πό-
ων κολλεγίων καὶ μολαταῦτα ἐχθρῶν ἀσπον-
ον τόσον τοῦ σχολαστικισμοῦ τῶν σοφῶν
σον καὶ τῆς ματαιοσχόλου ἐπιπολαύστητος
μῶν τῶν γνωσικῶν. Ἐπὶ ὥρας ἡμιπορεϊ νὰ
οὐ διμιλῇ μὲ τὴν ἀντὴν ἀφελῇ καὶ ἀνεπιτή-
ευτον χάριν, γνῶσιν καὶ πάθος, περὶ τῶν
φραιμοτέρων σελίδων τοῦ Σαιξηπηροῦ, τοῦ Γκαϊτε
τοῦ Χαϊνέ καθὼς καὶ περὶ τῶν ἀνεφίκτων
ἄλλοντων τῶν πρωτοτύπων κειμένων τοῦ Αι-

σχύλου ἢ Σοφοκλέους, τοῦ Ἀνακρέοντος ἢ
Πινδάρου, ἢ περὶ τῶν ἀσυλλήπτου χάριτος μνη-
μείων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας.

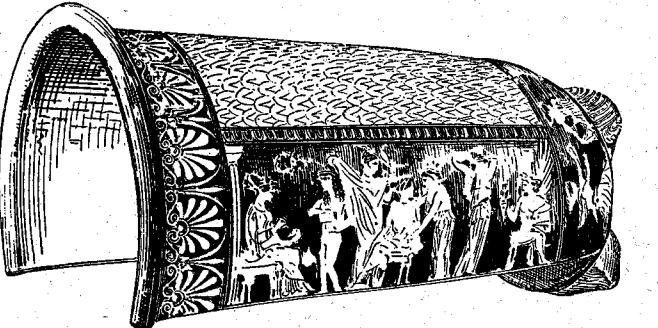
Δέν ήξεύδω λοιπὸν ἂν θὰ ἡμιπορέσω νὰ σ' εὐχαριστήσω. Αἱ περιγραφαὶ ποῦ μοῦ ζητεῖς εἶναι ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μου. Ἐν τούτοις θὰ δοκιμάσω. Αἱ εἰκόνες τὰς ὅποιας σοῦ ἔσωκλείω, θ' ἀναπληρώσουν κατὰ πολὺ τὴν ἀπειρίαν τῆς γραφίδος μου ἡ δὲ ποιητική σου ψυχή, προκισμένη μὲ τὴν αἰσθήσιν τοῦ καλοῦ, θὰ συμπληρωθῇ ἔξαπαντος τὰς ἀτελείας μου.

Τὸν παρελθόντα χειμῶνα, ἔνα βράδυ — ἀρχῆς βλέπεις μὲν ὕφος διηγηματογράφου — πέντε ἔξι φίλαι ξηροχόμεθα μιᾶς τῶν ἐδῶ ξένων ἀρχαιολογικῶν σχολῶν, τῶν διοικών αἱ κατὰ δεκαπενθήμερον ἀνακοινώσεις εἶναι τελευταίως τοῦ συρμοῦ καὶ συγκεντρώνονται διατάξεις τοῦ ἀστεώς μας. Ἐπειδὴ δὲ διατάξεις τῶν οητόρων ἦτο, κατὰ σπανίαν ἔξαιρεσιν, ἀπαισίως ἀνιαρός, πραγματευθεῖς μὲν ἄπορον Ἰσαώς σοφίαν, ἀλλὰ καὶ ὑπέρομετρον φορτικότητα, θέμα εἰδικώτατον καὶ ἀκατανόητον μάλιστα εἰς κυρίας — αἱ διοικήσεις τάχα τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἀκροατηρίου τῶν ξένων σχολῶν, — μία ἀπὸ ἡμάς, ἡ ζωηρά, ἀθυρόστομος καὶ ὠφαία μικρὰ Θεανῶ Χ..., ἡ πρότινος, ὡς γνωρίζεις, μνηστευθεῖσα τὸν ἐκλεκτόν της Πέτρον Γ., ἐπειδὴ δριμέως κατὰ τῆς φύλης μας Ἀγγλίδος, ἡ διοίκησις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀντεποροσώπειν τοὺς ἀγοραιολόγους.

— Μίξις, τῆς εἶπε, σεῖς οἱ ἀρχαιολόγοι εἴ-

σθε ἀληθῶς ἀπαίσιοι! Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ θέλγητρα καὶ αἱ καλλοναὶ τῆς περιφήμου ἐπιστήμης σας; Σπασμένα κορμάτια ἀρχαίων κανατιῶν καὶ ἐπάνω εἰς αὐτά, μαῦρα — « μελανόμορφα », δῶς τὰ ἔλεγε κομπάζων ὁ σοφός σας οὕτωρ, — τέρατα ἀσχημιᾶς. Πολὺ μ' ἐνδιέ-

— Δέχομαι τὸ στοίχημα, ὑπὲρ τοῦ συστίου τῶν πτερῷῶν σας, ἀπήντησεν ἀμέσως ἡ Ἀγγλίς μας. Τὰ δῶρον διὰ τὸ ὄποιον σρῶ δώμιλησα ενθίσκεται εἰς τὸ ἐδῶ Κεντρικόν σας Μουσεῖον, ὥστε ὅταν ἐπιθυμῆς πηγαίνομεν νὰ τὸ κρίνης· Σὲ τὴν ἴδιαν θέτω κριτὴν τοῦ στοιχήματος. —

Εἰκὼν 1.

φερε νὰ μάθω, ἀνὴ μούρη τῶν δυσμόρφων ἔκεινων καὶ ἀναισχύντων Σατύρων εἶναι τοῦ βους ἡ τοῦ 16ου αἰῶνος! Δὲν ξαναπατῶ εἰς τὰς ἀνακοινώσεις σας, οὔτε ἀγγαρεύω ἀλλην φροὰν τὸν Πέτρον μου, νὰ νυστίξῃ τρεῖς ὥρας ὁ δυστυχής μαζύ μου...

— Μικρή μου φύλη, ἀπήντησεν ἡ Μίσσ, δικαία ἡ ἀγανάκτησί σου, δὲν πταίει σμως καθόλου ἡ ἀρχαιολογία, ἀλλὰ τὸ σημερινὸν θέμα, ἐντελῶς ἀκατάλληλον δι’ ἀκροατήριον κυριῶν. Ἐγὼ π.χ. θὰ σᾶς ὅμιλοῦσα δι’ ἔν τινας στάσιον δῶρον. « Ἑλληνος νεανίου τῆς μεγάλης ἐποχῆς τοῦ Περικλέους πρὸς τὴν μνηστήν του, τὸ ὄποιον βέβαια θὰ σὲ κατέθελγε καὶ θὰ σὲ ἔπειθεν διὰ τὰ ὥραια διαμάντια τῶν καλλιτεχνικῶν δώρων τοῦ μνηστῆρος σου, διὰ τὰ ὄποια δικαίως χαίρεις, εἶναι πεζότατα ποάγματα ἀπέναντι τῶν ποιητικῶν δώρων τῶν ἀρχαίων συμπατριῶν σας.

— Νά τα πάλιν! ἐφώναξεν ἡ Θεανώ. Αἱ ἴδιαι ποιητικαὶ ἡ μᾶλλον ἀρχαιολογικαὶ ὑπερβολαὶ σας. Οἱ ἀρχαῖοι συμπατριῶται μας, ἡξεύρω, ἀν καὶ δὲν εἴμαι σοφὸς ἀρχαιολόγος, διὰ δὲν συμπεριεφέροντο πολὺ ποιητικῶς πρὸς τὰς γυναικας των, τοὐλάχιστον τὰς νομίμους, ποῦ σὰν ἄλλοι Τούρκοι τὰς ἐμαντάλων εἰς τὰ σπήτια των. Ωστε, δὲ Θεὸς ξεύρει περὶ τίνος πάλιν « μελανόμορφους » ρυθμοῦ τέρατος πρόσκειται! Είμαι τόσον βεβαία, ὥστε θὰ ἐστοιχημάτικα ἔκαπον δραχμάς...

Τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν μετέβημεν ὅλαι εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς Κεντρικὸν Μουσεῖον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων. Προηγεῖτο ἡ Μίσσ, ἡ ὄποια εἰσελθοῦσα ἔκαμψεν ἀμέσως δεξιά, ἐπέρασεν δόλικηρον τὴν νοτιοδυτικὴν πτέρουγα τοῦ Μουσείου, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρώτην αὐθουσαν τῶν ἀγγείων καὶ ἐστάθη πρὸ τῆς τελευταίας ἐκθεματικῆς τραπέζης εἰποῦσα — « Ἐδῶ εἶναι ».

Ἐνομίζαμεν διὰ θὰ ἵδωμεν κανὲν πολύτιμον χρυσοῦν κόσμημα ἐντὸς τῆς προσθήκης ἀλλ’ εἴδαμεν παράδοξα πήλινα μελανόμορφα, ἐρυθρόμορφα ἡ καὶ πολύχρωμα σκεύη, ὅμοια μὲ περιτλανωμένας ὑπὸ θήκην ἀκουαρίου χελώνας ἡ μὲ ἀνεστραμμένες σέσουλες, πρὸ τῶν δοπιών συγχὰ ἄλλοτε εἴχομεν παρέλθει μὲ πλήρη ἀδιαφορίαν. (Εἰκὼν 1).

Φαντάζεσαι λοιπόν, φιλτάτη μου, τὴν ἴδικήν μας ἀπορίαν καὶ τὸ θριαμβευτικὸν καὶ εἰρωνικὸν μειδίαμα τῆς ζωηρᾶς μας φύλης Θεανοῦς.

« Λλλ’ ἡ ψύχραιμος Ἀγγλίς μας ἥρχισε νὰ μᾶς λέγη:

— «Τὸ παράδοξον σχῆμα τῶν πηλίνων τούτων σκευῶν ἀττικῆς τεχνοτροπίας, τὰ ὄποια ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίων ἀνακαλύπτονται εἰς τὴν Ἀττικήν, εἰς τὴν Βοιωτίαν, τὴν Εὐβοίαν, τὴν Ρόδον καὶ ἄλλον, καὶ τῶν ἄποιων τὰ μὲν ἀρχαιότερα ἀνέρχονται μέχρι τῶν μέσων τοῦ ἔκτου, τὰ δὲ νεώτερα μέχρι τοῦ τέλους τοῦ

πέμπτου αἰῶνος π. Χ., ἐβασάνισεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν εὐφύτινη τῶν ἀρχαιολόγων δλων τῶν ἔθνων, οἱ ὄποιοι δὲν ἦδυναντο νὰ φαντασθῶσιν εἰς τί ἡμποροῦσαν νὰ χοησιμεύσουν. Τί καὶ τί περὶ αὐτῶν ὑπέθεσαν, ἐφαντάσθησαν καὶ ἔγραψαν δὲν σᾶς τὸ λέγω, διότι φοβοῦμαι τὰς ἐναντίου τῶν συναδέλφων μου εἰρωνείας τῆς μικρᾶς ἀντιπάλου μου, τῆς κεκηρυγμένης πλέον ἐχθρᾶς τῶν ἀρχαιολόγων. Ἀρκεῖ νὰ γνωρίζετε διὰ κανεὶς οὗτε ἐφαντάσθη κἄν τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὄποιαν ποτὲ ἵσως δὲν θὰ ἐμανθάνομεν, ἀν μὴ ἐν αὐτῶν τῶν ἴδιων σκευῶν, — αὐτὸς ἐδῶ ἀριστερὰ — τὸ ὄποιον ἀνεκαλύφθη τελευταίως, δὲν έλιε τὸ αἴνιγμα μὲ τὴν διακοσμητικὴν ζωγραφίαν του. Βλέπετε αὐτὴν ἐδῶ τὴν κυρίαν καθημένην ἐπὶ καθέδρας ἐν μέσῳ θεραπαινίδων ἐν τῷ οἴκῳ της; (Εἰκὼν 6). Επὶ τοῦ δεξιοῦ γόνατος καὶ μέρος τοῦ μηροῦ φορεῖ ἐν τῶν σκευῶν τούτων καὶ ἐπ’ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐργάζεται. Ἡρκεσεγή ἡ εἰκὼν αὕτη ἵνα ἀμέσως Γερμανὸς σοφὸς ἀρχαιολόγος, ἐνθυμηθῆ διὰ τοῦ σκευοῦ τι τῆς γυναικωνίτιδος τῶν ἀρχαίων, βεβαίως τὸ περὶ οὐ πρόκειται ἐνταῦθα, ἐκαλεῖτο ἐπίνητρον « τὸ ἐπὶ τῶν γονάτων, ἐφ’ οὐ τὴν κρόκην (ποσόν τι ἔριν) ἐνηθμὸν » δηλαδὴ κατειργάζοντο καὶ ἐσώρευν περὶ τὴν ἀτρακτὸν αὐτῶν αἱ γυναικες.

« Λοιπὸν αὐτὰ τὰ ἐπιγονάτια ἐπάνητρα ἥσαν τότε τὸ σύμβολον τῆς « νοικοκυρωσύνης » τῶν Ἑλληνίδων εὐγενῶν γυναικῶν, δῆπος δὰ καὶ σήμερον ἀκόμη ὁ θαυμάσιος λαός σας θεωρεῖ σύμβολον τῆς « νοικοκυρᾶς » τὸν ἀργαλιὸν καὶ τὴν ρόκαν, τὰ ὄποια περιφρονεῖτε ἵσως σεῖς αἱ παρισινοῦσαι ἀριστοκράτιδες φύλαι μου, ἀν καὶ δὲν λαός σας ἐκληρονόμησεν αὐτὰ ὡς τὰ εὐγενέστερα τῶν συμβόλων τῆς γυναικὸς ἀπ’ αὐτῆς ἡδη τῆς διμηρικῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν δοπιάν βασίλισσαι, ὡς ἡ ἀπαραμίλλου ἀρετῆς Πηγελόπτη, ἐπεμελοῦντο ἐν τῷ οἴκῳ των « ιστόν τ’ ἡλακάτην τε »... Αὐτοὺς δὰ τοὺς περιφήμους λόγους τοῦ Τηλεμάχου, ἀν καὶ δὲν εἶναι γραμμένοι γαλλιστί, θὰ τοὺς ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τὸ Ἀρσάκειον. » Καὶ ἥρχισε ν’ ἀπαγγέλλῃ δλίγον τι ξενοτρόπως ἡ Μίσσ:

« ἄλλ’ εἰς οἰκον ιοῦσα τὰ σ’ αὐτῆς ἐργα κόμιζε, ιστόν τ’ ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλιοι κέλενε ἐργον ἐποίχεσθαι μῆδος δ’ ἄνδρεσσι μελήσει πᾶσι, μάλιστα δὲ μοι τοῦ γάρ κράτος ἔστι ἐνὶ οἴκῳ.

— Ως σύμβολον λοιπὸν τῆς « νοικοκυρωσύνης » προσέφερον τὸ σκεῦος τοῦτο εἰς τὰς ἐκλεκτὰς τῶν καὶ οἱ πλουσιώτεροι τῶν μνηστήρων, διὰ

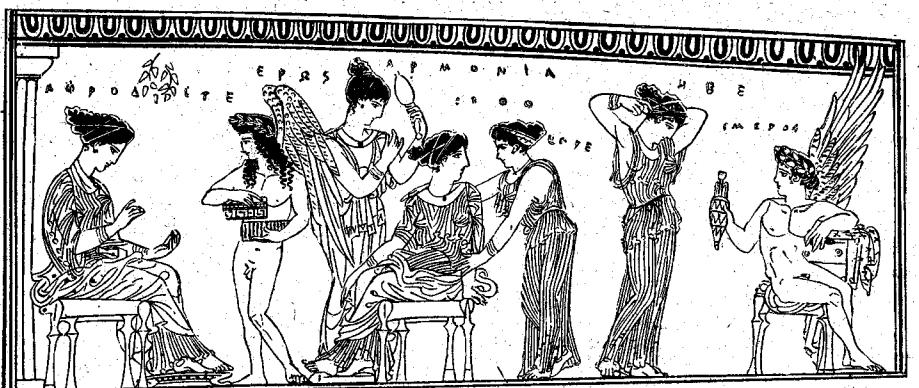
τοῦτο δὲ εὑρίσκονται μεταξὺ αὐτῶν θαυμάσια ἀληθῶς καλλιτεχνήματα, κοσμημένα ὑπὸ ἔξοχων ζωγράφων μὲ εἰκόνας γεμάτας ποίησιν καὶ ἐννοίας ψηφῆς καὶ εὐγενεῖς. Παρατηρήσατε π. χ. τὸ ἐπίνητρον τοῦτο ἐδῶ, διὰ τὸ ὄποιον σᾶς ἔφερα εἰς τὸ Μουσεῖον. (Εἰκὼν 1).

« Ανεκαλύφθη πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν Ἐρετριαν ὑπὸ τίνος ἐμπόρου ἀρχαιοτήτων καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι σας τὸ ἐξετίμησαν νομίζω 50 χιλιάδας δραχμάς, διότι ἐπρόκειτο νὰ τὸ ἀγοράσῃ ἀναγκαίως τὸ Εθνικόν σας Μουσεῖον. « Αν δῶμας μᾶς τὸ ἔφερεν ἡ τύχη ἔως εἰς τὸ Λονδίνον, καὶ ἐγὼ δὲν γνωρίζω ποίαν τιμὴν θὰ ἔδιδε τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἡ κάποιος τῶν πλουσίων φιλαρχαίων μας διὰ τὸ ἀποκτήσῃ. Καὶ θὰ ἥξεις κάθε χρηματικὴν θυσίαν! Παρατηρήσατε τὰς θαυμαστάς, ἐνεπιγράφους μάλιστα, ζωγραφίας — ἔργα τοῦ τέλους τοῦ 5ου αἰῶνος π.Χ., — αἱ ὄποια κοσμοῦν δλην τὴν ἐπιφάνειάν του, πλὴν ἐννοεῖται τῆς φοιλιδωτῆς ράχεως ἐπὶ τῆς όποιας ἐγίνετο ἡ ἐργασία καὶ ἡ ὄποια

Εἰκὼν 2.

θὰ τὰς ἀπέτοιβε. Παρατηρήσατε τὴν ἐξόχου τέχνης λευκόχρυσον ἀνάγλυφον προτομὴν ἡ δῆποια κοσμεῖ τὴν ἐπιγονατίδα ἡτοι τὴν κυκλοτερῆ πρόσοψιν τοῦ Τηλεμάχου, ἀν καὶ δὲν εἶναι γραμμένοι γαλλιστί, θὰ τοὺς ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τὸ Ἀρσάκειον. (Εἰκὼν 2). Ως πρὸς τὴν τεχνικὴν ἀξίαν παραβάλλεται ἡ προτομὴ αὕτη ὑπὸ τῶν δοκιμωτέρων ἀρχαιολόγων πρὸς τὴν περιφήμον διὸ τὸ κάλλος τῆς Λημνίαν Ἀθηνᾶν τοῦ Φειδίου, καὶ « πρὸς τὰ ἀριστα ἐργα τῆς ἀρχαίας πηλοπλαστικῆς καὶ δύναται νὰ δονομασθῇ ισαξία πρὸς τὴν θαυμασίαν Σφίγγα τοῦ ρυτοῦ τοῦ Λονδίνου, τὴν Σφίγγα τῆς Πετρουπόλεως καὶ τὴν δομοίων ἐκεῖ ενοισκομένην προτομὴν τῆς ἐκ κογχολίου προβαλλούσης Ἀφροδίτης ».

Εἰκὼν 3.

«Τὸ κάλλος τῆς προτομῆς ταύτης ὡς καὶ τῶν ζωγραφιῶν καὶ τοῦ λοιποῦ διακόσμου τοῦ ἐπινήτρου, τὸ χοώματα καὶ χρυσώματα· οἱ πλαστικῶς δηλωθέντες πολύτιμοι λίθοι, οἱ κοσμοῦντες τὰ διαδήματα τῶν γυναικῶν ὀσαύτως τὰ πλαστικῶς δηλωθέντα περιδέραια καὶ ψέλια καὶ ἐνώτια· ἡ λεπτότης τῆς ἐν γένει τεχνικῆς ἐπεξεργασίας καὶ ἡ στιλπνότης τοῦ καλύπτοντος τὸ ἔδαφος μέλανωποῦ γανώματος «ὑπερβάλλουσι πάντα τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ τοῦ εἴδους τούτου τεχνουργῆματα» ὡς λέγει ὁ πρώτος δημοσιεύσας τὸ μνημεῖον τοῦτο Γερμανὸς ἀρχαιολόγος. Άλλὰ πάντα ταῦτα, φύλαι μου, εἶναι τίποτε πρὸ τοῦ κάλλους τῶν ποιητικῶν ἐννοιῶν καὶ ἐνχῶν τὰς ὄποιας δηλοῦσι συμβολικῶς αἱ εἰκόνες αὐταὶ ἐκ μέρους τοῦ δωρητοῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν σύζυγόν του. Πάρατηρός τοι εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εἶναι εὐτυχής ὁ γάμος ὅταν ἐνυπάρχουν καὶ παρίστανται, ὡς εὔχεται διὰ τῆς ἀπεικονίσεως τῶν συμβολικῶν τούτων μορφῶν εἰς τὴν μνηστήν του ὁ δωρητὴς τοῦ ἐπινήτρου, οἱ θεοὶ οὗτοι, δηλαδὴ τὸ κάλλος καὶ ὁ ἔρως, τὸν πλοῦτον μάλιστα κρατοῦντες, ἡ παρθενικὴ καὶ πλήρης ὑγείας νεότης καὶ ὁ πόθος, ἡ ἀρμονία τῶν χαρακτήρων καὶ ἡ πειθώ τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀγάπης; Τί ἀλλοῦ θεῖον δώρημα ὑπολείπεται πρὸς τελείαν εὐδαιμονίαν εἰς τὸν γάμον, Ἐλληνίδες μου φίλαι;

«Ἴδον μεταξὺ τῶν τελευταίων (εἰκὼν 3) πρώτη παρίσταται ἡ θεὰ τοῦ κάλλους ΑΦΡΟΔΙΤΗ καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς ὁ ΕΡΩ, ἥτοι οἱ πρωτουργοὶ καὶ παραστάται παντὸς εὐτυχοῦς γάμου, φέροντες μάλιστα κοσμήματα πλευσίᾳ διὰ τὴν νύμφην, τὰ δόποια περιεργάζονται πρὸιν ἢ τὰ ἐγχειρίσουν εἰς αὐτήν. Ἰδού κατόπιν αὐτῶν ἡ ΑΡΜΟΝΙΑ, προφανῶς ἡ συζυγικὴ καὶ τόσον ἀπαραίτητος ἵνα τὸ ζεῦγος τῶν νυμφίων εἶναι «εὐάρμοστον» ὅπως γράφουν καὶ τῷρα αἱ ἐφημερίδες σας. Νὰ κατόπιν καὶ ἡ μήτη τῆς

οἰκιακῆς συζυγικῆς ὁμοφρεσύνης καὶ λογικῆς ἀρμονίας ΠΕΙΘΩ καὶ πλησίον αὐτῆς ἡ ΚΟΡΗ, δηλαδὴ ἡ ἀπαραίτητος πρὸς τέλειον καὶ εὐτυχῆ γάμου «παρθενιά». Ὁλίγον παρακάτω ἴδου καὶ ἡ πλήρης κάλλους καὶ σφρίγους ΗΒΗ, δηλαδὴ ἡ ἐπίσης ἀπαραίτητος πρὸς εὐτυχῆ γάμου «νεότης». Παρατηρήσατε πῶς αὕτη ἐπισύρει τὰ φλοιογερὰ βλέψια καὶ τὸν πόθον καὶ τὰ δῶρα τοῦ πλησίον τῆς καθημένου ΙΜΕΡΟΥ, ἥτοι τοῦ θεοῦ τῶν πόθων.

«Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εἶναι εὐτυχής ὁ γάμος ὅταν ἐνυπάρχουν καὶ παρίστανται, ὡς εὔχεται διὰ τῆς ἀπεικονίσεως τῶν συμβολικῶν τούτων μορφῶν εἰς τὴν μνηστήν του ὁ δωρητὴς τοῦ ἐπινήτρου, οἱ θεοὶ οὗτοι, δηλαδὴ τὸ κάλλος καὶ ὁ ἔρως, τὸν πλοῦτον μάλιστα κρατοῦντες, ἡ παρθενικὴ καὶ πλήρης ὑγείας νεότης καὶ ὁ πόθος, ἡ ἀρμονία τῶν χαρακτήρων καὶ ἡ πειθώ τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀγάπης; Τί ἀλλοῦ θεῖον δώρημα ὑπολείπεται πρὸς τελείαν εὐδαιμονίαν εἰς τὸν γάμον, Ἐλληνίδες μου φίλαι;

«Ἄλλ' ἂς ἰδωμεν τώρα τὴν νύμφην εἰς τὴν ζωγραφίαν τῆς ἀλλῆς παραλλήλου πλευρᾶς τοῦ ἐπινήτρου, (Εἰκὼν 4) τῆς παριστώσης αὐτὸν τὸν θάλαμον τῆς νύμφης. Ἰδού αὐτή, κατάκοσμος ἐν μέσῳ τῶν φίλων τῆς. Φορεῖ σεμνῶς τὸν γαμήλιον πέπλον καὶ ἀκουμβᾶ νωχελῶς ἐπάνω εἰς τὸν βωμὸν τοῦ συζυγικοῦ ἔρωτος, τὴν γαμήλιον παστάδα. Δὲν γνωρίζω πῶς σᾶς φαίνεται ἀλλ' ἐγὼ διάκριτης τὴν βλέπω ἐνθυμοῦμαι τὸν περὶ τῆς «βεργόλυγερῆς» Ναυσικάας διηρικὸν στίχον

«φοίνικος νέον ἔρως ἀνερχόμενον ἐρόσα»

καὶ δῶς ὁ Ὁδυσσεὺς ἀναφωνῶ πρὸς αὐτήν:
κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάροτας ἔξοχον ἄλλων,
διὰ σὲ ἐέδοντοι φίλας οἰκόνδ ἀγάγηται.

«Ο «μακάροτας» δὲ δωρητὴς τοῦ ἐπινήτρου μνηστὴρ καλεῖ αὐτὴν καὶ τὰς φίλας τῆς μὲ δνόματα συμβολικὰ δηλοῦντα τὰς ἐπιθυμίας καὶ εὐχάς τὸν πρὸς τὴν νύμφην, τὴν δοπίαν, ὡς βλέπετε, δνομάζει ΑΛΚΗΣΤΙΝ, μὲ τὸ δνομα δηλ. ἐκείνης ἡ δοπία ὑπῆρξεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὁ περίφημος τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῆς πιστῶς καὶ περιπαθῶς ἀφοσιωμένης συζύγου, ἡ δοπία καὶ τὴν ζωήν της αὐθορμήτως ἐθυσίασε χάριν τοῦ ἀγαπητοῦ της συζύγου. Τοιαῦται εἶναι καὶ αἱ παριστάμεναι χαριτωμέναι φίλαι τῆς νύμφης. Ἡ πρώτη, ἡ δοπία διδάσκει εἰς μικρὸν πτηνόν, ποῦ στέκεται ἐπάνω εἰς τὸ χέρι της, νὰ κελαδῇ ἀσμα τι, προφανῶς τὸν ὑμέναιον, — τί χαριτωμένη εἰκών! — φέρει τὸ δνομα τῆς ΙΠΠΟΛΥΤΗΣ, ἥτοι τῆς ἀμαζόνος ἐκείνης παρθένου ἡ δοπία ἐγκατέλειψε οἶκον καὶ γονεῖς διὰ ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὰς Ἀδήνας τὸν ἀγαπητόν της σύζυγον Θησέα. Δὲν βλέπετε ὅτι διὰ τῆς Ιππολύτης ταύτης ὁ μνηστὴρ εὔχεται καὶ διδάσκει εἰς τὴν μνηστήν του ἐκείνον ἀκοιβῶς τὸ δποῖον μετὰ τόσους αἰῶνας διδάσκει κατὰ τὴν πανηγυρικὴν στιγμὴν τοῦ γάμου αὐτὴ ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία καὶ τὸ δποῖον προσεκχῶς θὰ εἴπῃ ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης σας εἰς τὴν Θεανώ μας, εὐλογῶν τὸν γάμον της;

Παρὰ τὴν Ιππολύτην ἴδου ἡ ΑΣΤΕΡΟΓΗ,

ἡ δοπία ἐγέννησε τὸν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τοῦ μάγου γυναικείου κάλλους, τὴν «ἡλιογέννητη» καὶ «περικαλλῆ» Κίρκην, δπως καὶ ἡ μνηστήσα Ιππολύτη έγέννησε τὸν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τοῦ σεμνοῦ ἀνδρικοῦ κάλλους, τὸν Ιππόλυτον. Δὲν νομίζετε λοιπὸν ὅτι διὰ τῶν δύο τούτων μορφῶν εὔχεται ὁ δωρητὴς εἰς τὴν μνηστήν του εὐτεκνίαν εἰς ἀρρενεῖα καὶ μήλεα τέκνα, τῆς δοπίας κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀρχαίων πρώτων σημείων καὶ προσδόκην ἡ παλλονή τῶν τέκνων;

«Ἐπειτα νὰ καὶ ἀλλη φίλη τῆς νύμφης, φέρουσα μέσα εἰς γαμήλιον ἀνθοστεφές λουτροφόρον ἀγγειον τὸ ἐκ τῆς ιερᾶς κορήντος Καλλιφρόός θύρων κατὰ τὴν πρὸ τοῦ γάμου ἐσπέραν νυμφικοῦ λουτροῦ. Τὸ δνομα της δὲν εἶναι εὐανάγνωστον (ΕΡΑΝΩ ή ΘΕΑΝΩ;) καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἡμιπορῶ νὰ σᾶς εἴπω τι ἀσφαλές περὶ τῆς ἐννοίας τὴν δοπίαν ἀντιπροσωπεύει ἐνταῦθα ἡ μορφὴ αὐτῆς.

«Ἄγνωστος ἐπίσης μυθολογικῶς εἶναι καὶ ἡ ἐπιομένη ΘΕΩ, ἡ ἐπιμελουμένη δύο ἀλλών νυμφικῶν ἀγγειών ἐν τῷ αὐτῷ θαλάμῳ τῆς νύμφης. Ποίημα δμως δλόκηρον ἀποτελεῖ τὸ δνομα καὶ δοπία εἰς τὴν γάρις μὲ τὴν δοπίαν βαδίζει ἀνὰ μέσον τῆς νυμφικῆς παρασκευῆς ἡ τελευταία μορφή, ἡ ΧΑΡΙΣ, ἡ ζωηρὰ αὐτὴ προσωποποίησις τῆς ἐπανθούσης εἰς τὸν γαμήλιον τούτον οἶκον τετορυνμένης ιωνικῆς ἀληθῶς καὶ ἐπαφροδίτου χάριτος.

«Καὶ αὐτὰ μὲν εὔχεται εἰς τὴν νύμφην ὁ νυμφιος διὰ τῶν δύο τούτων θαυμασίων συμβολικῶν εἰκόνων. Ἄς ἰδωμεν τώρα τί ὁ ἴδιος τῆς

Εἰκὼν 4.

νόποσχεται ἐκ μέρους του μὲ τὴν τελευταίαν τρίτην συμβολικήν εἰκόνα ἥ δποια εἰρίσκεται εἰς τὴν ὁάχιν τοῦ ἐπινήτρου περὶ τὴν πάγκαλον προτομὴν τῆς Ἀφροδίτης. (Εἰκὼν 5).

Ὑπόσχεται δι τι πᾶσα κόρη ποθεῖ δταν δνειροπολῆ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου τοῦ δποίου μίαν ἡμέραν ύα συμμερισθῆ τὸν βίον καὶ τὴν τύχην. "Οτι δηλαδὴ οὐτος χάριν αὐτῆς δὲν θὰ διστάρῃ νὰ καταβάλῃ τὰ φοβερώτερα τῶν ἔμποδίων ἀκριβῶς, δπως δ ΓΗΛΕΥΣ, ἵνα ἀποκτήσῃ σύζυγον τὴν ΘΕΤΙΔΑ, δὲν ἔδιστασε πρὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ΝΗΡΕΩΣ καὶ τῶν περιφόβων χαριεστάτων φύλων τῆς (ΕΥΛΙΜΕΝΗ, ΝΑΩ, ΑΛΤΙΣ, ΜΕΛΙΤΗ, ΑΥΡΑ) νὰ περιφρονήσῃ ἀτρόμητος τὰ φοβερώτερα προσκόμματα, τὰ ὑπὸ μορφὴν θηρωδη παρεντεθέντα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς μελλούσης συζύγου του. Γνωρίζετε κάλλιστα τὸν μῦθον αὐτόν, δπως δὰ γνωρίζετε δι τὴν παρθένον πάσης ἐποχῆς οὐδὲν ἄλλο θέλγει καὶ καθιστᾶ εὐτυχῆ μᾶλλον τοῦ ἴπποτισμοῦ τούτου τοῦ ἀνδρός, δτις πρὸς χάριν τῆς ἐκλεκτῆς του ἐπιδεικνύει τὴν ἐπιβάλλουσαν ἰσχὺν καὶ τὸ ἀτρόμητον τῆς ἀνδρικῆς φύσεως.

Εἰκὼν 5.

«Πρέπει δμως νὰ παύσω, διότι βεβαίως ἀδικῶ τὸ μημεῖον ζητοῦσα τόσον ἀτέχνως νὰ σᾶς μεταδώσω τὴν γόγσαν φωνήν του. "Ἐπρέπε πρὸς τοῦτο νὰ είμαι ἔξοχος λυρικὴ ποιήτρια, Κόριννά τις ἥ Σαπφώ... Ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ ἐπεισθῇτε, νομίζω, τελείως δι τι κανὲν ἀπὸ τὰ σύγχρονα, χρυσᾶ καὶ γεμᾶτα ἀπὸ διαμάντια γαμήλια δῶρα, εἶναι ισάξιον καὶ πρὸς τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐπινήτρων αὐτῶν, τὰ δποῖα, πτωχὰ ἥ πλούσια, λέγουν τὰ αὐτὰ καὶ παρόμοια μὲ τὰς συμβολικὰς εἰκόνας των, αἱ δποῖαι ἀποδει-

ως εἶναι, δὲν ἥθελε νὰ δμολογήσῃ ἀμαχητὶ τὴν ἥτταν τῆς.

— Θαυμάσιον, εἶπε, τὸ δῶρον σου, ἀγαπητῆ μου Μίσσ, Ἀληθινὸν ποίημα καὶ εὐαγρέλιον! Ἀλλὰ πρέπει καὶ σὺ νὰ δμολογήσῃς δι τη δηλαδὴ ἔχει ἐν σπουδαιότατον ἐλάτιτωμα, ἐν σχέσει πρὸς τὰ σημερινὰ γαμήλια κοσμήματα, δι τὲ δὲν ἡμποροῦσεν ἥ νύμφῃ νὰ τὸ φορέσῃ εἰς τὸν λαιμόν, εἰς τὰ μαλλιά καὶ ἀκόμη δλιγώτερον νὰ τὸ κρεμάσῃ ἀπὸ τὰ αὐτιά της! Τί παράδοξος θέσις τοῦ σώματος εἶναι αὐτὴ τὴν

κνύσουν δι τι δχι τὸ πολύτιμον τῆς ὑλῆς ἀλλὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ δραίον τῶν ἰδεῶν ποῦ ἔκφραζει ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ καλλονὴν τοῦ δώρου.

«Τὰ σημερινὰ γαμήλια ἀδαμαντοβριθῆ δῶρα οὐδὲν σχεδὸν λέγουν, ἐνῷ τὸ ἐπινήτρον αὐτὸ τῆς Ἐρετρίας νομίζεις δι τὸ ἀκούεις νὰ εὐχεται εἰς τὴν παρθένον δι τι ἡγχήμη εἰς τὴν Ναυσικάα δ Ὁδυσσεὺς διὰ τῶν ὑραίων στίχων τοῦ διηρικοῦ εὐαγγελίου:

σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῦεν δσα φρεσὶ σῆσι μενοινῆς,
ἄρδα τε καὶ οἴκον καὶ δμοφροσύνην δπάσειαν
εσθλήν· οὐδὲ μὲν γὰρ τοῦτο κρεῖσσον καὶ ἀξέτο,
ἥ δθ δμοφροσύνεοτε νομάσαι οἴκον ἔχητο
ἀνὴρ ἥδε γννή.....

Καὶ ἡ μὲν Ἀγγλίς μας ἔπαινεν λέγουσα, ἡμεῖς δὲ δλαι, φιλτάτη μου, καταγοητευμέναι ἔβλεπομεν λεπτομερῶς τὰς εἰκόνας τοῦ ἐπινήτρου, τῶν δποίων τὸ ἔγχρωμον, ἀφελὲς καὶ ἀποτύβον κάλλος, δὲν ἡμποροῦν βεβαίως ν' ἀποδώσουν τὰ σχέδια τοῦ περιφήμου ἰχνογράφου Gilliéron τὰ δποῖα σοῦ στέλλω.

Πρώτη ἥγειρε τὴν κεφαλὴν ἥ Θεανώ. "Ητο προφανῆς ὁ θαυμασμός της ἀλλὰ πείσμων

δποίαν ενοικαν νὰ κοσμήσουν μὲ τὰ δῶρα των οἱ ἄλλως τόσον καλαίσθητοι ἀρχαῖοι μας!

— "Α, φῦλη μου, ἀτήνητησεν ἥ Ἀγγλίς, δπως ἡμεῖς θεωροῦμεν τὴν καρδίαν ώς τὴν ἔστιαν τῆς Ζωῆς, οὔτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι "Ἑλληνες ἐθεώρουν τὰ γόνατα ώς τὴν κυριωτάτην ἔδραν τῶν σωματικῶν δυνάμεων. Διὰ τοῦτο δσάκις ἵκετευον θεούς ἥ θνητούς, ἐγονάτιζον καὶ ἐνηγκαλίζοντο τὰ γόνατα αὐτῶν «γούνων γονναζόμενοι»

νητον. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ θέλῃ καὶ κολακεύσῃ τὴν κόυην δῶρον λατρείας σχεδὸν θρησκευτικῆς τὸ δποῖον μάλιστα διὰ νὰ προσφέρῃ καὶ προσαφμόσῃ δ μνηστήρῳ θὰ ἐγονάτιζεν ἀναγκαῖος ἔμπρος τῆς;

— Σὲ θαυμάζω, εἶπεν ἥ Θεανώ. "Εχεις δι, δλα πείθουσαν ἀπάντησιν!

— "Ισως δμως δχι καὶ εἰς τὸ ἔξης ἐιδητημα, εἶπον ἔγω, ἀναμιχθεῖσα εἰς τὴν συνδιά-

Εἰκὼν 6.

ώς ἔλεγον, ἔξορκίζοντες αὐτοὺς «εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὰ γόνατά των». Καὶ δχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ καὶ τὰ ἱερώτατα δῶρα πρὸς τοὺς θεούς των ἀπέθετον ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα τῶν καθημένων παναρχαίων ἀγαλμάτων αὐτῶν. Θά ἐνθυμῆσαι βέβαια τὸ παράδειγμα τῆς Ἐκάβης, ἥ δποία δεομένη ὑπὲρ τῆς κινδυνευόσης Τρωάδος μὲ δλην τὴν ἀκολούθιαν τῆς ἔφερε «τὸ χαριέστατον» κειμέλιον τοῦ ἀνακτόρου καὶ

«θῆκεν Ἀθηναῖς ἐπὶ γούναισιν ἥσκόμιοι».

Θὰ τὸ ἐνθυμῆσαι δὲ τοῦτο ἀφοῦ τὰς πύλας τοῦ ναοῦ τῆς θεᾶς ἥνοιξε τότε ἥ συνώνυμός σου καὶ ώς σὺ «καλλιπάρειος» Θεανώ ἥ Κισσῆς.

«Λοιπόν, φιλτάτη μου, οἱ ἀρχαῖοι μνηστῆρες τὸ καὶ ἔξοχὴν γαμήλιον δῶρον πρὸς τὴν μνηστήν των ἐθεώρουν, δχι δπως σήμερον, ώς μάταιον κόσμημα τῆς καλλονῆς της, ἀλλ' ώς ιερὸν καὶ σεμνὸν ἀνάθημα πρὸς θεάν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπερχότησεν ώς τοιούτον τὸ τὸ ἐπὶ τὸν γονάτων ἀρμονικῶς τιθέμενον ἐπί-

λεξιν. Διατί κατεσκεύαζον αὐτοὶ οἱ θαυμάσιοι ἀρχαῖοι τὰ ἐπινήτρα αὐτὰ ἀπὸ πηλόν; Δὲν ἐφοβοῦντο δι τις τὴν πρώτην ἀδεξίαν κίνησιν τῆς ἐργαζομένης θὰ ἐπιπτον κατὰ γῆς καὶ θὰ συνετρίβοντο εἰς μυρία τεμάχια;

— Παρέλειψα, ἀλήθεια, νὰ σᾶς εἰπῶ, μοῦ ἀπήνητσεν ἀμέσως, δι τι δὲν ἔγινετο πρακτικὴ χρῆσις τῶν πολυτίμων αὐτῶν σκευῶν. Ἐπάνω εἰς ἄλλα κοινότερα, ἀπὸ μέταλλον ἥ ξύλον, εἰργάζοντο αἱ γυναικες. Αὐτὰ ἐδῶ τὰ πήλινα μὲ διακοσμήσεις περιφήμων ζωγράφων καὶ γλυπτῶν εἶναι ἀπλῶς πολυτελεῖς κεραμευτικαὶ ἀπομιμήσεις, προωρισμέναι ώς δῶρα διὰ τὴν νύμφην καὶ κοσμήματα τοῦ οἴκου της, φυλαττόμενα ώς οἰκογενειακὰ κειμήλια ἔως τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν δποίαν ἀνετίθετο εἰς τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν ώς εὐχαριστήρια ὕρισμένης περιόδου εὐτυχοῦς ἔγγαμου βίου — διὰ τοῦτο δὲ καὶ εἰς μέγαν ἀριθμὸν εὑρέθησαν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. — Ἀλλοτε πάλιν κατετίθεντο εἰς τοὺς τάφους τῶν πρώτων ἀνάκαλυφθὲν ἐντὸς τάφου τῆς Ἐ-

οεράιας. Τοῦτο δὲ είναι ἄλλη ἀκόμη ποιητικώτερα γλῶσσα τὴν ὅποιαν δύμιλοῦν πρὸς ἡμᾶς τὰς ἀρχαιολόγους τὰ ἐπίνητρα ταῦτα... Φαντασμήτε ὅλη μᾶς μὲ ποίαν συγκίνησιν καὶ εὐτυχίαν δύο γηραιοῖ Αθηναῖοι σύζυγοι, συμπληρώσαντες πεντηκονταετίαν εὐτυχοῦς συζυγικοῦ βίου, ὅταν ἀνήρχοντο βραδέως καὶ ἀλληλοστηριζόμενοι τὴν λευκὴν κλίμακα τῆς ἀπαστράπτουσῆς Ἀκροπόλεως, διὰ ν' ἀναθέσουν ὅπεις εὐχαριστήριον εἰς τοὺς θεοὺς τὸ τελεσφόρον σύμβολον τοῦτο τῆς εὐτυχίας των! "Η μᾶλλον, φαντασμήτε νεαρὸν σύζυγον, δ ὅποιος ἀπώλεσεν εἰς τὴν ἀψίδην τῆς εὐτυχίας του τὸ «ταῖροι» του καὶ καταθέτει εἰς τὸν τάφον τῆς συζύγου του, τὸ τρεῦ! μάταιον δῶρον του τοῦτο, διὰ νὰ τὸ ἔχῃ τοὐλάχιστον σύντροφον μέσα στὴ μοναξιὰ τοῦ τάφου της. Τίς οἶδεν ἀντύρινα δάκρυα ἀτυχοῦς συζύγου δὲν ἀπέσβεσαν εἰς τὸ ἄλλως ἀθικτὸν ἐπίνητρον τῆς Ἐρετρίας τὴν ἀρχὴν τοῦ δνόματος μιᾶς τῶν μορφῶν, ἡ ὅποια ἔνεκα τούτου δὲν ἥξενδρομεν ἀντὶ ὀνομάζετο ΕΡΑΝΩ ἡ, ὡς ἡ ἀν-

τίταλος καὶ φίλη μοι, ΘΕΑΝΩ... »

Εἰς τὰ τελευταῖα λόγια τῆς Ἀγγλίδος ὡχρίασεν ἔξαφνα τὸ εἴδημα πρόσωπον τῆς μικρᾶς μας Θεανῶς. "Ισως ἡ σύμπτωσις αὗτη τῶν δνομάτων ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν της νέφρος φύσιον ἀδικαιολογήτου. Εἴμεθα τόσον προληπτικοὶ καὶ περίφοβοι ὅταν ιστάμεθα εἰς τὰ πρόθυρα τῆς εὐτυχίας, ὡς ἡ φίλη μας! "Η Ἀγγλίς μας παρετήρησε τὴν ὀχρότητα τῆς Θεανῶς καὶ μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον:

— 'Ἄλλα τί συμβαίνει, φιλτάτη μου;

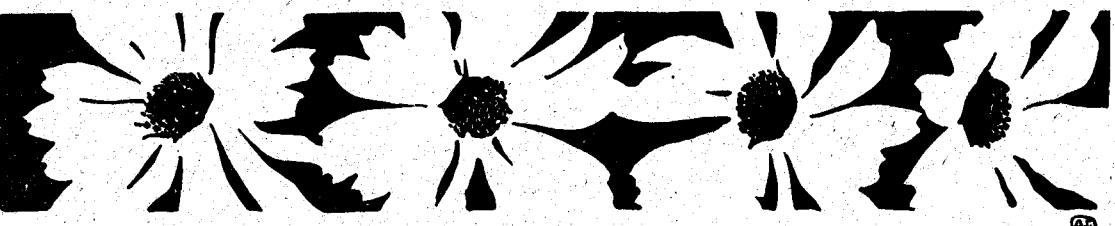
— Τίποτε... Ἐχασα τὸ στοίχημα καὶ ἐπομένως μ' ἐπείσμωσες. 'Άλλ' ἔχομεν ἀνάγκην καθαροῦ ἀέρος; δ ἐδῶ είναι πνιγηρὸς — ἀρχαιολογικὸς ἥθελα νὰ εἰπω. "Ἄς ἔξελθωμεν... » —

'Αρκετά, φιλτάτη μου, διὰ σήμερον. "Ἄρα γε θὰ ἔχῃς τὴν ὑπομονὴν νὰ διαβάσῃς τὸ ἀτελείωτον αὐτὸ ἀρχαιολογικὸν γράμμα μου; 'Άλλα σὺ πταίεις.

Χαῖρε.

"Η ἀγαπᾶσα σε

MANTΩ

ΤΟ ΑΠΟΒΡΟΧΟ

Τὴν νύχτα ἀπόψε — ἡ θλίψη της μὲ ἀνάστησε ἡ τρανὴ τὴν θλίψη μας σὰν νά είχε μελετήση — τὴν νύχτα ἀπόψε ἀνοίξανε οἱ ἔβδομοι οὐρανοὶ καὶ πόντισε νερὸν κατακλυσμὸς τὴν πτίση.

Στὰ σκοτεινὰ ἔξεχείλισαν τῶν θλίψεων οἱ πηγὲς καὶ χύθηκαν οἱ κρατημένοι οἱ θρῆνοι κ' ἐλπίδα πιὰ δὲν ἔμεινε γιὰ νέες πάλι αὐγὲς τὴν νύχτα, ποῦ εἶπες ἡ στερνὴ πᾶς θά εἴγε μείνῃ.

Μὰ ἔδωκε καὶ ξημέρωσε ἡ ἀνέλπιστη ἡ αὐγή, καὶ στὴ δροσιὰ τοῦ ἀπόβροχον λόνσιμένη σὰν θαῦμα νέο πεντοβολᾶ κι ἀγαγαλλιάζει ἡ γῆ, δοσὶ δ χρυσδὸς ὁ θρίαμβος τοῦ "Ηλιον προβαίνει.

Στὸ μνημοδορυβούμενο κ' ἡλιόβολο γιαλὸ οἱ ναῦτες τὰ πανιὰ τῶν πλοίων ἀνοίγουν, καὶ ἴδε! Φαντάζουν τ' ἀρμενα στὸ κῦμα τὸ ψηλὸ πῶς πρύμα καρτεροῦντε τὸν καιρὸ νὰ φύγουν.

Πῶς μᾶς πλανεύει τόνευρο τῆς εὐτυχίας ξανά
σὰν νά είταν μιὰ φορά νὰ μᾶς γελάσῃ!
σὲ νέα ταξίδια μᾶς καλοῦν τὰ πλοῖα, στὰ γαλανά
τὰ κύματα, πῶς νὰ ἥπιαν φῶς καὶ ἔχουν χορτάση.

Κι ἀν τὰ κρατοῦντες οἱ ἄγγυροις ἡ ἀρμενα ἔκει στὴ γῆς
κι ἀν τὰ τιμόνια στὴ στεριά βγαλμένα,
κρυφὴ λαχτάρα ἐπέρασε τὰ βάθη μᾶς ψυχῆς
κι ἀνατριχιάζοντα τὰ φτερά τὰ διπλωμένα.

Κ' ἥλθε κ' ἐστάθη ἡ μιὰ ψυχὴ σὲ ἀπόψηλη κορφὴ
καὶ τὶς ζυγὲς φτεροῦγες δοκιμάζει,
ξεχρόντας πῶς τὶς λάβωσε — ψυχή, πικρὴ ἀδερφή! —
τάστροπελέκι τὸ παλὶ καὶ τὸ χαλάζι.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

Σίφνος.

ΜΟΝΝΑ ΒΑΝΝΑ*

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

“Η σκηνὴ τοῦ Πριγκιβάλλη.—Ἀκαταστασία καὶ πολὺ τέλεια. — Περιπετάσματα μεταξωτὰ καὶ δάχονος. — “Οὖτα, σωρεῖαι πολυτίμων δορῶν, μεγάλα κυβότια ἡμιάνουστα, ἐκχειλίζοντα ἀπὸ κοσμήματα καὶ ὑφάσματα λαμπρά. — Εἰς τὸ βάθος ἡ εἶσοδος τῆς σκηνῆς, κλειομένη δι' αὐλαῖς.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΒΕΛΙΟΣ, ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ

‘Ο πριγκίβαλλης, δρυμὸς πλησίον τραπέζης, ταξιθετεῖ ἔγγραφα, σχέδια καὶ ὅπλα. — Εἰσέρχεται ὁ βελιός.

ΒΕΛΙΟΣ. — Ιδοὺ ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Δημοκρατίας.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Τοῦ Τριβουλκίου;

ΒΕΛΙΟΣ. — Μάλιστα. ‘Ο μισσερό-Μαλαδούρας, ὁ δεύτερος Ἐπίτροπος, δὲν ἐπανῆλθε ἀκόμη.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Φαίνεται, δτὶς ὁ ἐνετικὸς στρατός, πῶς ἀπειλεῖ τὴν Φλωρεντίαν διὰ τοῦ Καζεντίνου, δὲν θὰ νικᾶται τόσον εὔκολα, ὅσον τὸ ἥλιτισαν αὐτοῖ... Δὸς τὴν ἐπιστολήν. (Λαμβάνει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγινώσκει). Μοῦ διαβιβάζει τελευταίαν φοράν, κ' ἐπὶ ποινῇ συλλήψεως ἀμέσου, ρητὴν τὴν διαταγὴν τῆς Φλωρεντίας, νὰ κάμω ἔφοδον εὐθὺς μὲ τὴν αὐγῆν... Καλά: ή νύκτα μοῦ ἀνήκει... Ἐπὶ ποινῇ συλλήψεως ἀμέσου!... Καὶ τί φαντάζονται λοιπόν; δτὶς τρομαῖσον μὲ τὰς λέξεις τὰς κενάς, τὸν ἀνθρωπὸν ποῦ περιμένει τόρα τὴν ὑπερτάτην ὁραν τῆς ζωῆς του;... Σύλληψις, δίκη, ἄλλο τί; ἥξενύρω τί σημαίνοντον δλ' αὐτά... Θὰ μὲ είχαν συλλάβη πρὸ πολλοῦ, ἀν ἡμποροῦσαν, ἀν ἐτολμοῦσαν!...

ΒΕΛΙΟΣ. — Ο μισσερό Τριβουλκίος, δταν μοῦ παρέδωσε τὴν ἐπιστολήν, μοῦ εἶπεν δτὶς θά με ἡκολούθει, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐδῶ νὰ διμιλήσετε.

* Ιδε σελίδα 213.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Τὸ ἀπεράσιον ἐπὶ τέλους;... Ἡ συνέντευξίς μας θὰ εἴνε τελειωτική, καὶ ὁ μικρόσωμος καλαμαρᾶς ὁ ζαρωμένος, ποῦ ἀντιτροσπεύει ἐδῶ ὅλην τῆς Φλωρεντίας τὴν σκοτίαν δύναμιν, ὁ ἀνθρωπάκος ὁ χλωμὸς καὶ δυσειδής, ποῦ δὲν τολμᾷ νὰ μὲ κοιτᾶξῃ κατὰ πρόσωπον καὶ μὲ μισεῖ ἵσχυροτερό, ἀπὸ θάνατον, ἀπόφει θὰ περάσῃ μίαν νύκτα, ποῦ δὲν τὴν περιμένει βέβαια... Αἱ διαταγαὶ πρέπει νὰ εἴνε σοβαρώταται, διὰ νάρχεται ἐτσι ἀπότολμα εἰς τοῦ θηρίου μέσα τὸν κλωβόν... Ποῖοι φρουροὶ, εἴνε ἐτὴν θύραν μου;

ΒΕΛΙΟΣ. — Δύο ὅπιοι σας παλαιοί, ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν. Μοῦ ἐφάνη τὸν Φεονάνδον σὰν νὰ ἔγγωρισα, καὶ ὁ ἄλλος ὁ Διέγος εἴνε, ὑποθέτω.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Καλά. Θά με ὑπῆκουαν αὐτοὶ κι' ἄν τους διέτασσα νάλλυσοδέσουν τὸν Θεὸν τὸν Ἱδίον. . . . Ἐβράδυνασεν. . . . Εἶπε νάνάψουν φωτα. . . . Τί ὥρα εἴνε;

ΒΕΛΙΟΣ. — Οκτὼ περασμέναι.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Ο Μάρκος ὁ Κολόννας δὲν ἐπέστρεψεν;

ΒΕΛΙΟΣ. — Ἐδωσα διαταγὴν εἰς τοὺς σκοπούς, εὑθὺς νὰ σᾶς τὸν φέρουν μόλις θὰ διήρχετο τὸν χάνδακα. . . .

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Πρὸ τῆς δγδόης ἐπρεπε νὰ ἥτο ἐδῶ, ἀν ἀπερρίπτετο ἡ πρότασις... Εἶνε ἡ ὥρα ἡ κρίσιμος. . . . καὶ ἡ ζωὴ μου περικλείεται εἰς αὐτήν, σὰν τὰ μεγάλα ἔκεινα τὰ καράβια μὲ τὰ διάπλατα πανιά, ποῦ τὰ εἰςάγουν οἱ φυλακίσμένοι, μαζὶ μὲ τὰς ἔλπιδας των καὶ τὰ δνειδα, μέσα εἰς μίαν σφαῖραν γυάλινην. . . . Παράξενον, πῶς ἔνας ἄνδρας εἰμπορεῖ ἀλήθεια νάναθετη τὴν τύχην του, τὸν νοῦν του, τὴν καρδίαν του, τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δυστυχίαν του, εἰς πρᾶγμα τόσον εὐθραυστον, ὅσον ὁ ἔρως γυναικός. . . . Κ' ἔγω ὁ Ἱδίος θὰ ἐγελοῦσα δι' αὐτό, ἐὰν δὲν ἥτο σο-

βαρώτερον τοῦ γέλωτός μου. . . . "Ο Μάρκος δὲν ἐπέστρεψεν . . . ἀρα θὰ ἔλθη ἐκείνη . . . Βέδιε, πήγαινε νὰ ἰδῆς ἐὰν διφάρος δι ἄγγελον ὅτι λέγουν νάι, ἐὰν τὸ φῶς τὸ προμηνύον ἐπὶ τούρανοῦ τὸ βῆμα τὸ ὑπότρεμον τῆς γυναικός, ποῦ παραδίδεται ὑπὲρ τῶν δλων, ποῦ ἔχεται νὰ σώσῃ καὶ ἔμε συγχρόνως μετὰ τοῦ λαοῦ της. . . ."Α, δχι, θὰ ὑπάγω μόνος μου . . . Δὲν πρέπει ἄλλου ὄφθαλμοι, ἔστω καὶ φύλου, νὰ μάθουν πρὸιν ἀπὸ τοὺς ἴδιους μου, οὔτε στιγμὴν προτίτερα, τὴν εὐτυχίαν ποῦ περιμένω ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμέρων τῆς πρώτης μου νεότητος. . . . (Πηγαίνει εἰς τὴν εῖσοδον τῆς σκηνῆς, ὑπεγείρει τὴν ἀνδαλαν καὶ παρατηρεῖ πρὸς τὰ ἔξω.) Τὸ φῶς! Βέδιε!. . . . Κοίταξε! φεγγοβολεῖ, καταυγάζει τὴν νύκτα! "Επρέπε νάναφθῇ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον. . . . νά το ποῦ γέροντει εἰς τὴν σκιάν. . . . Εἶνε τὸ μόνον φῶς ποῦ λάμπει ἐπάνωθεν τῆς πόλεως. . . ."Ω, ποτὲ ή Πίζα δὲν ἀνύψωσε πρὸς τὸν αἰθέρα ἀνδος λαμπρότερον, ποθητότερον καὶ περισσότερον ἀνέλπιστον!"Ω, καλοί μου Πίζανοι! ἀπόψε θὰ ἑορτάσετε μιὰν ὥραν ἀλησμόνητην, καὶ θὰ αἰσθανθῶ χαρὰν μεγαλητέραν παρ' ἀν ἔσωζα τὴν πόλιν τὴν ἰδίαν ποῦ μ' ἔγεννησε! . . .

ΒΕΛΙΟΣ, ἀρραῖς τὴν κεῖσα του. — "Ας ἐπι-
στρέψωμεν εἰς τὴν σκηνήν! Ο μισσὲς-Τειβούλ-
κιος ἔργεται ποδός τὰ ἔδρ. . .

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ, ἐπιστρέφων. — Ἀλήθεια! πρέπει πρῶτα . . . Ἄλλ' ἡ συνομιλία μας θὰ εἰναι σύντομη . . . (*Πλησιάζων εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἀνασκαλεύων τὰ ἐπ' αὐτῆς χαρτία*). "Εχεις τὰς τρεῖς ἐπιστολάς του;

ΒΕΑΙΟΣ. — Μόνον δύο ὑπάρχουν.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ.— Αἱ δύο ποῦ κατεσχέθησαν, καὶ ἡ ἀποψινὴ διαταγή. . .

ΒΕΛΙΟΣ — Ἰδοὺ αἱ δύο πρῶται ἵδοὺ κ' ἡ τελευταία, πού την ἔξαρσατε.

ΠΡΙΓΚΙΒΛΛΗΣ.—Τὸν περιμένω... (Φρουρὸς ὑπεγέροι τὴν ἀλαίαν. Εἰσέρχεται δὲ Τοιβούληος.)

ΣΚΗΝΗ Β'

Oἱ Αὐτοί· ΤΡΙΒΟΥΛΙΟΣ

ΤΡΙΒΟΥΛΚΙΟΣ. — Είδατε τὸ παράδοξον ἐ-
κεῖνο φῶς, ποῦ ἐκτοξεύει συνθήματα, ἀπὸ τὴν
κορυφὴν τοῦ κωδωνοστασίου;

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ.— Νομίζετε, ότι είνε συνθήματα;

ΤΡΙΒΟΥΛΚΙΟΣ. — Δὲν ἀμφιβάλλω... Ήθελα νά σας ὁμιλήσω, Πριγκιβάλλη.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ.— Σᾶς ἀκούω . . ."Αφησέ μας, Βέδιε· ἀλλὰ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῆς πολὺ· θὰ σὲ χρειασθῶ. (*"Ο Βέδιος ἔξερχεται."*)

ΤΡΙΒΟΥΛΑΚΙΟΣ.— Γνωρᾶς εις Πριγκιβάλλη, πόσην ἔκτιμησιν τρέφω πρὸς σέ. Δείγματ' αὐτῆς σοῦ ἔχω δώση ἀρκετά, καὶ βεβαίως τὰ ἡξεύρεις ὑπάρχουν ὅμιοις καὶ ἄλλα μεγαλείτερα, ποῦ τ' ἀγνοεῖς, διότι ἡ πολιτικὴ τῆς Φλωρεντίας, ποῦ τὴν λέγουν δολίαν, ἄλλα δὲν εἶνε παρὰ μόνον συνετή, ἀπαιτεῖ ὥστε πολλὰ πράγματα νὰ μένουν διὰ πολὺν καιρὸν κρυμμένα καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀκόμη, εἰς τοὺς δοποίους ἐμπιστεύεται τάποκρυφότερά της μυστικά. Εἰς τὰς σοφὰς διαταγάς της ὅλης ὑποτασσόμεθα, καὶ πρέπει μετὰ θάρρους νὰ βαστάζῃ ὁ καθεὶς τὸ βάρος τῶν σπουδαίων τούτων ἀποκρύφων, τὰ δόποια ἀποτελοῦν, οὐτωςειπεῖν, τὴν πνευματικὴν ὁδῷμην τῆς πατρόδιος. Ἀρκεῖ νὰ μάθῃς, διτὶ πάντοτε ἐνέκρωνα τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς ἐνεθάρρυνα, διὰ τῶν δοποίων, μολονότι εἴσαι τόσον νέος καὶ ἀγνώστου προελεύσεως, ἐτέθης ἐπανειλημμένως ἐπὶ κεφαλῆς τῶν καλλιτέρων στρατευμάτων τῆς Δημοκρατίας. Ἀλλώς τε δὲν ὑπάρχει λόγος βέβαια νὰ μεταμεληθῇ κανεὶς διὰ τὴν ἐκλογήν. Ἀλλά, ἀπό τινος και-

ροῦ, κόμιμα ἐσχηματίσθη ἐναντίον σου. Καὶ δὲν ἡξεύρω κατὰ πόσον μάλιστα, κινούμενος ἐκ τῆς πρὸς σὲ φιλίας μου κι' ἀποκαλύπτων ὅσα ἐναντίον σου ἔξυφαίνονται, δὲν παραβαίνω κάπως τὸ στενόχωρον καθήκον μου. Συχνάκις δύμως τοῦ καθήκοντος ἡ τήσησις, ἡ αὐστηρά, εἴν' ὀλεθριωτέρᾳ καὶ ἀπὸ τὴν πλέον ἀπότολμον παράβασιν. Σοῦ ἐμπιστεύομαι λοιπόν, ὅτι κατηγοροῦν σφοδρότατα τοὺς δισταγμούς καὶ τὰς ἀναβολάς σου. Καὶ περὶ τῆς χρηστότητός σου ἀκόμη, περὶ τῆς εἰλικρινείας σου, ὑπάρχουν μερικοὶ ποῦ ἀμφιβάλλουν. Καταγγελίαι δύοισμέναι ἀλλὰ κακόβουλοι τὰς ὑπονοίας του

αριστερά, ακα ταχορυθνού, τας υπονοίας των κατόπιν ἐβεβαίωσαν καὶ ἔκαμαν ἐντύπωσιν πολὺ ζωηρὰν εἰς ἐκείνα πρὸ πάντων τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου, τὰ διοῖα καὶ πολὺ σ' ἔκριναν δυσμενῶς. Ἐπροχώρησαν μάλιστα τόσον, ὥστε νὰ ζητήσον τὴν σύλληψίν σου καὶ τὴν εἰσαγωγήν σου εἰς δίκην. Ἀλλ' εὐτυχῶς μὲ εἰδοποίησαν ἔγκαιρως. Μετέβην εἰς τὴν Φλωρεντίαν, καὶ δὲν ἐδυσκολεύθην νάντιτάξω ἀποδείξεις, τεκμηρία κατὰ τῶν τεκμηρίων ποῦ ἐπόβαταλλον. Ἐγώ τοῖς ἐγγύηθηκα διὰ σέ. Καὶ τόρα εἰς σὲ ἀπόκειται νὰ δικαιώσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην μου. εἰς τὴν διοίαν δὲν ἐνώπιος ποτὲ

λαδούνός, δισυνάδελφός μου, ἐκρατήθη εἰς τὴν Βιβλιέναν, ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ βενετοῦ Πρεβεδούνου. Ἀλλος στρατὸς ἐπέρχεται κατὰ τῆς Φλωρεντίας ἐκ βορρᾶ. Ἡ σωτηρία τῆς πόλεως εἶνε τόρα προβληματική. Ἀλλὰ τὸ πάντα εἰμπορεῖ νὰ διορθωθοῦν, ἀν δώσῃς αὐγοίον πρωῒ τὴν ἔφοδον ἐκείνην ποῦ ἐλπίζομεν. Θὰ μᾶς χαρίσῃ τὸν στρατὸν μας τὸν καλλίτερον, καὶ τὸν πολέμαρχόν μας τὸν μοναδικόν, ποῦ πάντοτε ἔστεψεν· ἡ νίκη· καὶ θὰ μᾶς δώσῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Φλωρεντίαν, μὲ τὸ μέτωπον ὑψηλά, ἐν θριάμβῳ, διόποιος θὰ μεταβάλῃ τοὺς χθὲς καὶ πρώην ἔχθρούς, εἰς τοὺς ἐνθερμοτέρους θιασώτας καὶ διπαδούς σου.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — "Όλα τὰ εἶπες ὅσα εἴ-
χες νά μου εἰπῆς;

ΤΡΙΒΟΥΛΑΚΙΟΣ — Σχεδόν... ἀν καὶ παρῆλθον σιωπηλῶς τὴν εἰλικρινεστάτην μου συμπάθειαν, ποῦ ἀφότου σὲ ἐγνώρισα δὲν ἔπαυσεν ἐντός μου νὰ ἑδραιοῦται. Καὶ ἡδυνήθη νὰ ἑδραιωθῇ, μὲ δλην τὴν δυσχέρειαν τῆς θέσεως, δπου συχνὰ μᾶς φέρουν νόμοι ἀντιφατικοὶ σχεδόν, διὰ τῶν δποίων ἡ ἔξουσία τοῦ ἀρχιστρατήγου ἀντισταθμίζεται κάποτε, εἰς τὰς κοινίμους στιγμάς, ἀπὸ τὴν μυστικὴν τῆς Φλωρεντίας δύναμιν, τῆς δποίας διατελῶ σήμερον δ ταπεινὸς ἀντιπρόσωπός, ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἴγλης τῶν ὅπλων... .

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Ἡ διαταγὴ αὐτῆς, ποὺ πρὸ δὲ διλύγου ἔλαβε, εἶνε γραμμένη μὲ τὸ χέρι σου;

ΤΡΙΒΟΥΛΚΙΩΣ — Ναΐ.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Εἶνε τὸ γράψιμόν σου,
βέβαια:

ΤΡΙΒΟΥΛΚΙΟΣ. — Βεβαιότατα. Διατί ἀμφιβάλλεις;

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Καὶ αὐτὰς ἐδῶ τὰς δύο ἐπιστολάς... τὰς γνωσίεις:

ΤΡΙΒΟΥΛΚΙΟΣ. — "Ισως... δὲν ήξενόω...
Μὰ τί πτοιένουν: "Εποεπε καὶ γυμνοῖς...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Περιττόν, γνωρίζω ἐγώ.

ΤΡΙΒΟΥΛΚΙΟΣ. — Α, μηπως ειν αι ουο
έκειναι έπιστολαί, ποῦ κατεσχέθησαν καθώς τὸ
ἥμελα; ... Βλέπω δτι τὸ πείραμά μου ἐπέτυχε ...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Τοιβούλκιε, δὲν είμεθα παιδιά... "Άς παίσουν μεταξύ μας τὰ προσχήματα τὰ τόσον ἐλεεινά, προπάντων δέ, άς μή παραταμή συνομιλία; ποῦ βιάζομαι νὰ τελειώσῃ τὸ ταχύτερον, διὰ νὰ δεχθῶ ἀνταμοι-

βῆν, μὲ τὴν δποίαν κανένας εἰς τὴν Φλωρεν-
ίαν θρίαμβος δὲν θὰ ήδυνατο νὰ συγκριθῇ
τοτέ!... Μὲ κατεμήνυες ἐδῶ ψευδῶς, χαμερόπῶς,
χωρὶς αἴτιαν ἄλλην εῦλογον, η· μόνον διὰ νὰ
ταράσσῃς τὴν ἀναγκαίαν πρόφασιν εἰς τὴν
ἀγνώμονα φιλαργυρίαν τῆς πατρίδος σου, δπού
τροβεῖται πάλιν μήπως η· εὐγνωμοσύνη της
τρόδος νικηφόρον μισθωτόν, ηθελε τῇ στοιχίσῃ
ὑπέρ τὸ δέον ἀκοιβά... Αἱ πράξεις μου δλαι-
ζδῶ παρεμορφώθησαν μὲ τόσην ἐπιτηδειότητα,
ἵνστ' ἔρχονται στιγμαὶ ποῦ ἀμφιβάλλω καὶ δ
ἄδιος περὶ τῆς ἀθωστητός μου!... Τὰ πάντα
τεξίουνθένησεν, ηλλοίωσε, διέστρεψεν δ φθόνος
σου δ τυφλώττων καὶ ἀνίσχυρος, τὸ μῖσός σου
εἰδὸς δολερόν, ἀπὸ τὴν πρώτην ἐβδομάδα τῆς πο-
λιορκίας, ἔως τὴν μακαρίαν ὥραν ποῦ ἀνοιξα-
κά μάτια μου, καὶ τελοςπάντων ἐτοιμάζομαι νὰ
ἐπαληθεύσω τὰς προδρόμεις σου. Διέταξα νάν-
τιγάφουν πιστῶς αὐτὰς τὰς δύο ἐπιστολάς, πι-
στειλα τὰ ἀντίγραφα εἰς Φλωρεντίαν. Κατέσχον
καὶ τὰς ἀπαντήσεις. Πείθονται τόσον εὐκολώτερα, δσον αὐτοὶ¹
σου εἶχαν δώσῃ τὸ θέμα τῆς συκοφαντίας. Μὲ
δικάζουν ἐρήμητην καὶ μὲ καταδικάζουν ἀναπο-
λύγητον εἰς θάνατον. . . "Ε, νστερα πλέον ἀπ'
αὐτό, ηξεύρω, οτι καὶ περιστερᾶς ἀν εῖχα ἀθω-
σητα, δὲν θὰ ἡμποροῦσα νάπαλλαχθῶ ἀπὸ τὰς
μαρτυρίας ποῦ μ' ἐπιβαρύνουν. . . Λοιπὸν σᾶς
προλαμβάνω, ἔξανίσταμαι, θραύσω τὰς εὐτελεῖς
ἀλύσεις σας, ἀποσκιρτῶ. . . "Εως τόρα δὲν ἐ-
πρόδωσα· ἀλλ' ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ περιηλ-
θον εἰς τὰς χειρας μου αὶ δύο αὐταὶ ἐπιστολαί,
προετοιμάζω τὸν ἀφανισμόν σας . . . Απόψε θά
σας πωλήσω, σὲ καὶ τοὺς ἀθλίους σου αὐθέντας,
δσον σκληρότερα, δσον καταστρεπτικώτερα θὰ
ἡμπορέσω. Καὶ θὰ νομίσω, οτι οὐδέποτε ἐπε-
τέλεσα ἔργον πλέον σωτήριον, παρὰ ταπεινόνων
οὔτες, δσον ἔξαρτάται ἀπ' ἔμοι, τὴν μόνην πόλιν,
η δποία κατατάσσει μετὰ τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν
καὶ τὸν δόλον, καὶ θέλει νὰ κυβερνᾷ τὸν κό-
σμον η πανουργία, η ὑποκρισία, η ἀχαριστία,
η ἀτιμία καὶ τὸ ψευδός! . . . Απόψε, χάρις εἰς
ἔμε, η προσαιώνιος ἔχθρα σας, ἐκείνη ποῦ σᾶς
ἔμποδίζει, καὶ θὰ σᾶς ἔμποδίζῃ δσον στέκεται
δρόμη, νὰ ἔξελθετε ἀπὸ τὰ τείχη σας καὶ νὰ
διαφθείρετε τὴν οἰκουμένην, ἀπόψε χάρις εἰς
ἔμε, η Πίσα σώζεται καὶ ἀνορθοῦται πάλιν
έναντίον σας. . . "Α, μὴ σηκόνεσαι, μὴν κινεῖ-
σαι, εἶνε περιττόν... "Πῆρα καλὰ τὰ μέτρα μου
καὶ οτι εἶπα γίνεται ἀσφαλῶς. Εἶσαι στὴν
ξείουσίαν μου, σὲ κρατῶ, καὶ μοῦ φαίνεται ὡς

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Δὲν θυμᾶστε, ναί... καὶ ἡμιουν βέβαιος, ἀλλούμονο! πῶς δὲν θά το θυμᾶστε πιά... Καὶ δῆμως ἡσθε ὅκτω χρονῶν κ' ἔγῳ δέκα, τὴν πρώτη τὴν φορὰ ποῦ σᾶς ἀπάντησα...

BANNA. — Ποῦ;

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Στὴ Βενετία, μιὰ Κυριακὴ ἀπριλιάτικῃ. Ο πατέρας μου, ὁ γέρω χρυσίκος, ἔφερε μιὰ κολλάνα μαργαριταρένια ἐτὴ μητέρα σας... Ἐκείνη ἔθαυμαζε τὰ μαργαριτάρια... ἔγῳ τριγύριξα ἐτὸ περιβόλι... Ἐκεῖ σᾶς ηὗρα, εἴνα δασάκι ἀπὸ μυρτίες, κοντὰ σὲ μιὰ δεξαμενὴ μαρμάριν... Ἔνα χρυσὸ δακτυλιδάκι σᾶς εἶχε πέση ἐτὸ νερό... καὶ σεῖς ἐκλαίγατε ἐτὴν ἀρρη... Πέφτω ἐτὴ δεξαμενή... παρὰ λίγο νὰ πνιγῶ, μὰ πιάνω τὸ δακτυλίδι καὶ σᾶς τὸ φορῶ ἐτὸ δάκτυλο... Μ' ἐφιλήσατε, δῆλη χαρά...

BANNA. — Ήταν ἔνα ξανθὸ παιδὶ ποῦ τῶλεγαν Γιανέλλο... Εἶσαι δὲ Γιανέλλος;...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Ναί...

BANNA. — Ποὺ νά σας γνωρίση κανείς!.. Ἐπειτα, τὸ πρόσωπό σας εἶνε σκεπασμένο μ' αὐτὰ τὰ πανιά... Μόνο τὰ μάτια σας βλέπω...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. ἀποσύρων δλίγον τὸν ἐπέδεσμον. — Μὲ γνωρίζετε τόρα;...

BANNA. — Ναί... μπορεῖ... μοῦ φαίνεται... γιατὶ ἔχετε ἀκόμη ἔνα χαμόγελο παιδακίσιο... Μὰ καὶ σεῖς, βλέπω, εἶνε πληγωμένος καὶ σᾶς τρέχει αἷμα...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — "Ω, γιὰ μὲ δὲν εἶνε τίποτε... γιὰ σᾶς εἶνε κρῦμα..."

BANNA. — Μὰ τὸ αἷμα τὰ διαπερνᾶ δλα... Σταθῆτε νά σας βάλω τὸν ἐπίδεσμο καλλίτερα... εἶνε ἀσχημα δεμένος... (Διορθώνει τὸν ἐπίδεσμον.) Πολλὲς φορές περιποιήθηκα πληγωμένους 'ς αὐτὸ τὸν πόλεμο... Ναί, ναί, θὺ μοῦμαι... Ξαναβλέπω τὸ περιβόλι μὲ τὶς δοδάφνες του, μὲ τὶς ὁδαδίες, μὲ τὶς τριανταφυλλίες του... Πολλὰ ἀπομεσήμερα ἐπαίξαμεν ἔκει οἱ δυό μας, στὸν ἄμμο τὸ ζεστὸ καὶ ἥλιοφτίστο...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Δώδεκα φορές, τὶς ἔμετρησα... Μπορῶ νά σας πῶ δλα μας τὰ παγνίδια, δλα τὰ λόγια σας...

BANNA. — Επειτα, μιὰ μέρα, σᾶς περίμενα... Γιατὶ σᾶς ἀγαποῦσα πολύ... Ήσθε σοβαρὸς καὶ ἡμερος σὰν κοριτσάκι, καὶ μὲ

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Μὲ πήρε μαζί του ὁ πατέρας μου... Ἐπήγαμε ἐτὴν Ἀφρική... Χαθήκαμε ἔκει πέρα εἰς τὶς ἔρημιες... Ἐπειτα μ' ἐπιασαν αἰχμάλωτον Ἀραβες, Τοῦρκοι, Ισπανοί, ξεύρω κ' ἔγω;... Ὅταν ἔξανογύρισα στὴ Βενετία, ή μητέρα σας εἶχε πεθάνη, τὸ περιβόλι δὲν ὑπῆρχε πιά... Είχα χάση τὰ ἵχνη σας... ἐπειτα τὰ ξαναβοῆκα, ἀς ἔχη δόξα ή εύμορφιά σας, ποῦ ἄφινε παντοῦ μιὰ φωτεινὴ γράμμη ἀλήσμονητη.

BANNA. — Μ' ἔγνωρίσατε εὐθὺς καθὼς ἐμβῆκα;...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Δέκα χιλιάδες στὴ σκηνὴ μου ἀν ἔμβαντε μαζί, δλες τὸ ίδιο φορεμένες, δλες τὸ ίδιο εὔμορφες, δέκα χιλιάδες ἀδελφὲς ποῦ καὶ ἡ μάνα τους νὰ μὴ τὲς ξεχωρίζῃ, — ἔγῳ θὰ ἐσπηκονόμουν. θὰ σᾶς ἐπιανα ἀπ' τὸ χέρι καὶ θὰ ἔλεγα: «Νά την!...» Εἶνε παράξενο, ἀλήθεια, πῶς μιὰ εἰκόνα λατρευτὴ μπορεῖ νὰ ζήσῃ ἐτοι μέσα σὲ καρδιά, γιατὶ ἡ δική σας ζούσε μέσα ἐτὴν καρδιά μου τόσῳ ξωντανά, ὥστε νάλλαζη μέρα τὴν ήμερα, δπως καὶ ἐτὴν ἀληθινὴ ζωή!.. Ἐσβυνεν ἡ εἰκόνα ἡ σημερνὴ τὴ χθεσινή... Ἀνοιγε σὰν λουλούδι, ἔγίνετο δλονὲν πιὸ εὔμορφη... Τὰ χρόνια τὴν ἐστόλιζαν μὲ κάθε τί δποῦ χαρίζουν ἐτὸ παιδὶ ποῦ μεγαλόνει... Τὴ στιγμὴ πού σας εἶδα, ἐτὴν ἀρρη, μοῦ ἐφάνη σὰν νά με γελοῦν τὰ μάτια μου... Αἱ ἀναμνήσεις μου ἔσαν τὶ ὀραῖες καὶ τὶ πιστές!... ἀργοκινητες δῆμως καὶ δειλές πολύ, δὲν εἶχαν τολμήση νά σας δώσουν δλην αὐτὴ τὴ λάμψι, ποῦ πρὸ δλίγον μ' ἐθάμβωσεν ἔξαφρινά... Τὴν ἐπαΐα σὰν κ' ἔκεινον ποῦ ἀναδυμάται ἐν ἀνδρος, ποῦ το εἶδε μιὰ μόνον φορά, περαστικὸς ἀπὸ ἔνα πάρκο, ἐτὸ σύνθαμπτο τῆς χαραυγῆς, καὶ ποῦ ἔξαφνα βλέπει ἐκατὸ χιλιάδες δῆμοια, σὲ κάμπο πλημμυρισμένον ἀπὸ ήλιο... Ξανάβλεπα αὐτὸ τὸ μέτωπον, αὐτὰ τὰ μαλλιά κ' αὐτὰ τὰ μάτια, καὶ τὴν ψυχὴ ξανάβρισκα τοῦ πολυαγαπημένου μου προσώπου πόσον δῆμως ἡ ἀσύγκριτη εύμορφιά του ἐντρόπιαζεν ἔκεινην, ποῦ ἐπλαττα ἔγῳ σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ ήμέρες, ἀπὸ μῆνες ἀτέλειωτους, ἀπὸ χρόνια πολλά, τὰ δποῖα γιὰ μόνο φῶς τους εἶχαν μίαν ἀνάμνησιν, ποῦ τὴν ἔξεπερνοῦσεν ἡ πραγματικότης...

BANNA. — Ναί, μὲ εἶχατε ἀγαπήση, δπως ἀγαποῦν ἐτὴν ἡλικία ἔκεινη. Ο καιρὸς δῆμως καὶ διαχωρισμὸς τὴ δείχνουν τὴν Ἀγάπη ὠραιόθερη...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Οἱ ἀνθρώποι λέγουν

συχνά, δτι δὲν ἔχουν ἢ δὲν ἔλαβαν παρὰ μόνον μιὰν ἀγάπη 'τη ζωὴ των καὶ αὐτὸ πολὺ σπανίως εἶνε ἀληθινόν... Στολίζουν ψεύτικα τὸν ἐφήμερον πόδον ἢ τὴν ἀδιαφορίαν των μὲ τὸ λαμπρὸν ἔνδυμα τῆς δυστυχίας ἐκείνων, ποῦ ἐπλάσθηκαν διὰ μονάριψην ἀγάπην καὶ δταν κανένας ἀπ' αὐτούς, τὰ ίδια λόγια μεταχειρίζομενος, ποῦ εἰς τὰ χείλη ἀλλωνῶν δὲν ἔσαν παρὰ ψεύματα μελωδικά, θέλει νὰ ἐκφράσῃ τὴν βαθεῖαν, τὴν δύνην ποὺ σπαράζει τὴν ψυχήν του, βλέπει δτι τὰ λόγια, τῶν δποίων ἔγινε τόση κατάχρησις ἀπὸ εύτυχισμένους ἐφαστάς, ἔχασαν πλέον δλην των τὴν δύναμιν, δλην των τὴν βαρύτητα καὶ ἔκεινη ποῦ τάκουει, καταβάζει, χωρὶς νὰ θέλῃ τὰ καῦμένα τὰ λόγια, τὰ ιερὰ καὶ συχνὰ τόσον θλιβερὰν αὐτὰ λόγια, ίσα μὲ τὸ βέβηλο νόημα, ίσα μὲ τὴν πρόσχαρη σημασία ποῦ ἔχουν εἰς τὸ στόμα τῶν πολλῶν...

BANNA. — Εγὼ δὲν θὰ το κάμω. Καταλαβαίνω αὐτὴ τὴν ἀγάπη, ποῦ τὴν ἐπλίζομεν δλοι ἐτὴν ἀργὴ τῆς ζωῆς, καὶ πον χάνομεν ἐπειτα τὴν ἐπίδια τῆς, γιατὶ τὰ χρόνια, — ἀν καὶ ἔχω λίγα χρόνια, — σύνονταν ἐπίδιες πολλές... "Υστερα δῆμως, ἀφ' οὐδὲν ξαναπεράσατε ἐτὴν Βενετία καὶ μάθατε ποῦ βρίσκουμον, τί ἔγινε;.. "Ηταν τάχα πολὺ ἀργά;... Δὲν ἐπασχίσατε τότε νὰ ξανανταμωθῆτε μ' ἔκεινη, πού τὴν ἀγαπούσατε τόσο;

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Στὴ Βενετία, ἔμαθα δτι ἡ μητέρα σας εἶχε πεθάνη πτωχή, καὶ δτι σᾶς ὑπάνδρευαν μ' ἔνα μεγάλον ἀρχοντα τοσκανικόν, μὲ τὸν τρανότερον, τὸν πλουσιώτερον ἀνθρώπον τῆς Πίζας, ποῦ θὰ σας ἔκαμνε κυρὸν εύτυχισμένη καὶ δοξασμένη σὰν βασίλισσα. Τί εἶχα ἔγῳ νά σας προσφέρω τότε; τί ἀλλο ἀπὸ τὴ φτώχεια μου, ποῦ ἐπαράδερνεν ἐδῶ κ' ἔκει, χωρὶς πατρίδα καὶ σκεπή, χωρὶς ἐτὸν ήλιο μοιρα;... Μοῦ ἐφάνη, δτι αὐτὴ ἡ Είμαρμένη ἀπαιτοῦσεν ἀπὸ τὸν Ἐρωτα τὴν θυσίαν ποῦ τον ἔκαμνα... Πόσες φορές ἐρχόμουν κ' ἐτριγύριζα ἀπέξω ἀπ' αὐτὴ τὴν πόλι, χωρὶς ποτὲ νάποτολμήσω νὰ ἐμβῶ, κ' ἔφευγα πάλι πίσω, διὰ μὴ νικηθῶ ἀπ' τὴν ἐπιθυμία νά σας ξαναϊδῶ, καὶ διὰ μὴ ταράξω τὴ γαλήγη σας, τὴν εύτυχία, τὴν ἀγάπη ποῦ εὑρήκατε ἔκει... "Επιστρέψατε τὸ ξίφος μου ἀντὶ μισθοῦ, ἔκαμα δύντες πολέμους, καὶ τ' δνομά μου ἔγινε διάσημον ἀνάμεσα ἐτὸν μισθοφόρους... "Αλλας δῆμερας ἐπερίμενα, χωρὶς νὰ ἐπλίζω πλέον τίποτα, ὃς που ἢ Φλωρεντία μ' ἔστειλε ἐτὴν Πίζα... .

BANNA. — Τί δειλοὶ καὶ τί ἀδύνατοι ποῦ εἶνε οἱ ἀνδρες, δταν ἀγαποῦν!... Μὴ γελασθῆτε: δέν σας ἀγαπῶ, καὶ οὔτε ἔρω άν θάσας ἀγαποῦσα... "Ομως αὐτὸ μ' ἀγανακτεῖ, καὶ κάμνει μέσα μου νὰ διαμαρτύρεται αὐτὴν τὴν ίδια τῆς ἀγάπης τὴν ψυχή, σὰν βλέπω έναν ἀνθρώπον, ποῦ ἔλεγε πῶς μάγαπᾶ, καὶ ποῦ ἡμπρόδοσεν ίσως νά τον ἀγαπῶ κ' ἔγῳ, νὰ χάνη δλότελα τὸ θάρρος του!...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Θάρρος εἶχα... Μοῦ ἔχεισθη περισσότερον ἀφ' δσον, σεῖς φαντάζεσθε, διὰ νὰ ἡμπορέσω νὰ ξαναγυρίσω... "Αλλὰ ήταν πολὺ ἀργά...

BANNA — Δὲν ήταν δῆμως πολὺ ἀργὰ καὶ σὰν ἔφευγατε ἀπὸ τὴν Βενετία... Ποτὲ δὲν εἶνε ἀργὰ γι' ἀγάπη τέτοια, ποῦ κυριεύει δλη τὴ ζωή... Ποτὲ δὲν ήσθητε. Κι' δταν δὲν περιμένη πλέον τίποτε, ἔχακολουθεῖ νὰ ἐπλίζῃ καὶ δταν δὲν ἐπλίζῃ πλέον τίποτε, ἔχακολουθεῖ νὰ παλεύῃ... "Αν εἶχα ἔγῳ ἀγαπήση δπως σεῖς, θὰ ἔκαμνα... ὡ, δὲν ἔρω τί θὰ ἡμιουν ίκανη νὰ κάμω, έρω μόνον δτι ἡ τύχη δὲν θά μου ἔξερροζονε χωρὶς ἀγῶνα τὴν ἐπίδια μου!... Θὰ τὴν έκυνηγοῦσα 'μέρα νύκτα. Δὲν θὰ μ' ἔμειλε γιὰ καμμιάν ἀλλην ἀγάπη, γιὰ καμμιάν ἀλλην εύτυχία!... Θὰ ἔλεγα στὴν Είμαρμένη: «Φύγε! ἔγῳ περνῶ!...» Θάναγκαζα καὶ αὐτὲς τὶς πέτρες νάλθουν μὲ τὸ μέρος μου, θάκαμνα δυνατὰ τὰδύνατα διὰ νὰ μάθη ἔκεινος ποῦ ἀγαπῶ, καὶ νά μου πῆ καὶ αὐτὸς τὶ σκέπτεται, καὶ νά το πῆ πολλές, πολλὲς φορές...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ, ἀποζητῶν τὴν χεῖρα τῆς Βάννας. — Δὲν τὸν ἀγαπᾶς, Βάννα;

BANNA. — Ποιόν;

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Τὸ Γουΐδο;

BANNA, ἀποσύροντα τὴν χεῖρα τῆς. — Μὴ ζητᾶτε τὸ χεῖρι μου. Δέν το δίδω. Βλέπω, δτι τὰ λόγια μου πρέπει νὰ εἶνε πλέον ξάστερα: "Οταν μ' ἐτῆρεν δὲ Γουΐδος, ήμουν ἐτὸν κόσμον ἔρημη σχεδὸν πτωχή. Μία γυναίκα ἔρημη, πτωχή, δταν πρὸ πάντων εἶνε εύμορφη καὶ ψέματα δὲν έρει ἐπιτήδεια 'τον τρόπους της, πέφτει στοῦ κόσμου τὴν καταλαία. ... "Ο Γουΐδος δῆμως δὲν ἔδωκε προσοχὴ στὶς συκοφαντίες εἶχε πεπούθησι 'ς ἔμε, καὶ ἡ ἔμπιστοσύνη του μοῦ ἀρεσε. Μ' ἔκαμ' εύτυχισμένην, δσο μπορεῖ νὰ γίνη ένας ἀνθρώπος, δταν ἀπαρνηθῇ τὰ κάπως τρελλὰ δνειρα, ποῦ δέν μου φαίνεται νὰ εἶνε γιὰ ζωὴ ἀν-

θρώπινη... Θὰ ἴδητε καὶ σεῖς, — σχεδὸν τὸ ἔλπιζω,— δτὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶνε εὐτυχής, χωρὶς καὶ νὰ περνᾷ δῆλη του τὴν ἡμέρα, καρτερῶντας μιὰν εὐτυχία, δποῦ θνητὸς δὲν τὴν ἐγνώρισε ποτέ... Τόρο ἀγαπῶ τὸν Γουΐδον μὲ μιὰν ἀγάπη ἥμιγάτερο παράξενη ἀπ' αὐτή, ποὺ νομίζει δτὶ ἔχετε σεῖς, ἀλλὰ βέβαια πιὸ σταθερή, πιὸ πιστὴ καὶ πιὸ σίγουρη... Εἶνε ἡ ἀγάπη ἔκεινη, ποὺ μοὺ ἔχαρισεν ἡ ζωὴ δὲν ἥμουν τυφλὴ δταν τὴ δέχθηκα δὲν θὰ δεχθῶ ἄλλην, καὶ ἀν τὴν διαλύσῃ κάποιος, βέβαια δὲν θὰ εἰμ' ἔγω... Κάμινετε λάθος. "Αν εἴπα λόγια ποὺ νὰ δικαιολογοῦν τὸ λάθος σας, δὲν τα εἴπα γιὰ σᾶς, δὲν τα εἴπα γιὰ μᾶς· μιλοῦσα γιὰ μιὰν ἀγάπη, πού την ἔκανοίγει ἡ καρδιὰ στὸ πρῶτο γλυκοχάραγμα, ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ, μὰ ποὺ δὲν εἶνε οὔτε ἡ δικῇ μου, οὔτε ἡ δικῇ σας, γιατὶ καὶ σεῖς δὲν ἔκαματε δτὶ θὰ ἔκαμνε, μὰ τέτοι ἀγάπη..."

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Τὴν κρίνετε, Βάννα, ποὺ σκληρά, καὶ χωρὶς νὰ ἔκεινετε ἀκόμη τὶ ὑπέφερε, πόσα καὶ πόσα ἔπειρε νὰ κάμη, ἔως νὰ ἔλθῃ ἡ μακαρία αὐτὴ στιγμή, δποῦ θὰ ἔφερεν τὸ ἀπελπισία κάθε ἄλλην ἀγάπην... Ἀλλὰ καὶ τίποτε, καμμιὰ προσπάθεια, κανέν' ἀγῶνα νὰ μὴν εἴχε κάμη, ἔγω τὸ ἔκεινο δτὶ ὑπάρχει, ἔγω ποὺ εἴμαι θῦμά της, ἔγω ποὺ τὴν ἔχω ἔδω - μέσα, ἔγω ποὺ μου πέρονει τὴ ζωὴ καὶ ποὺ μου σβύνει κάθε τί, ἀπ' δσα κάμινουν τὴ καρδιά, τὴ δόξα καὶ τὴν εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων... Ἀφ' δτου μ' ἔκυρίευσε, δὲν ἔκαμα οὔτ' ἔνα βῆμα, οὔτ' ἔνα κίνημα δὲν ἔκαμα, ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ γιὰ σκοπὸ νὰ μὲ σιμώσῃ, — ἀς ἥταν καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, — γιὰ νὰ ἥμπορέσω νὰ ἴδω τὴν τύχη μου, χωρὶς καθόλου νὰ σᾶς ἔνοχλήσω... Ὡ, πιστέψετε μου, Βάννα, καὶ πρέπει νὰ μὲ πιστέψετε, γιατὶ πιστεύονταν εὔκολα ἔκεινον ποὺ δὲν ἔλπιζουν, δὲν γυρεύονταν τίποτα... Νά, τόρα εἰσθε τὴ σκηνή μου καὶ τὴν ἔξουσία μου. Φθάνει νὰ πῶ μιὰ λέξι, τὰ χέρια μου νάπλωσω, καὶ ἀπέκτησα δτὶ εἰμπορεῖ κοινὴ ἀγάπη νάποτιση... Ἀλλὰ καὶ σεῖς τὸ ἔκεινετε καλά, δπως ἔγω, δτὶ ἡ ἀγάπη ποὺ σας λέγω, χρειάζεται ἄλλο πρᾶγμα: γι' αὐτὸ ζητῶ νὰ μή σας μένη πιὰ ἀμφιβολία... Αὐτὸ τὸ χέρι ποὺ ἥμελα νὰ πιάσω πούν, γιατὶ ἔνόμιζα πῶς μου πιστεύετε, δὲν θὰ τὴν γιγίξω πιὰ οὔτε μὲ κεῖλη οὔτε μὲ δάκτυλα δμως, Βάννα, σὰν χωρισθοῦμε γιὰ νὰ μὴν ἀνταμοθοῦμε πιὰ ποτέ, θὰ ἥμελα - τούλαχιστον αὐτό, - νὰ ἔφευγατε μὲ τὴν πεποίθησιν, δτὶ μιὰ τίσια ἀγάπη σᾶς ἀγάπησε τόσον πολύ, καὶ δτὶ δὲν

ἔσταμάτησε παρὰ ἐμπροστὰ εἰς τὸ Ἀδύνατον
BANNA. — Μὰ ἵσα - ἵσα, ἐπειδὴ κατί της φάνηκεν ἀδύνατο, γι' αὐτὸ ἔλπιζω δτὶ θ' ἀμφιβάλλω... Μὴ νομίσετε πῶς θά μου ἀρεσεν, ἀν ἔξαφνα τὴν ἔβλεπα νὰ ὑπερνικᾶ μεγάλα, φοβερὰ προσκόμιμα, οὔτε ποὺ μου χρειάζονται, διὰ νὰ πεισθῶ, ἀθλοὶ καὶ ἡρωῖσμοὶ ὑπερθάρωποι. Λέγουν πῶς κάποτε, ἔδω τὴν Πίζα, μιὰ γυναικα ἔρωιψε τὸ ἔνα της γάντι στὸ λάκκο τῶν λεονταριῶν, ποὺ εἶνε δπίσω ἀπ' τὸ καμπαναρείο, καὶ παρακάλεσε τὸν ἀγαπητὸ της νὰ ὑπάγῃ κάτω νὰ τὸ πάρῃ. "Ο νέος δὲν ἔκρατον δπλον ἄλλο, παρὰ ἔνα δάρτη πέτσινο. Μολοντοῦτο κατέβηκε, ἔδιωξε τὰ λεοντάρια, πήρε τὸ γάντι, πῆγε τὴν γυναικα, γονάτισε μροστά της, τῆς το ἔδωκε, ἔφυγε χωρὶς νὰ πῆ λέξι... καὶ δὲν ἔξαναγύρισε ποτέ. Μοὺ φαίνεται πῶς ἔδειξε μεγάλη καλωσύνη, καὶ πῶς ἔπρεπε, μιά που εἶχε τὸ δάρτη του, νά τον μεταχειρισθῇ γιὰ νὰ δώσῃ ἔνα καλὸ μάθημα σ' αὐτὴ ποὺ ἔπαιξεν ἔτσι μ' ἔνα αἰσθημα ιερόν, νά της χαράξῃ καθαρότερο καὶ ζωηρότερο τὸ νοῦ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης... Δὲν ἀπαιτῶ λοιπόν, καὶ σεῖς τέτοια σημάδια νὰ μοὺ δείξετε δὲν γυρεύω ἄλλο, παρὰ νὰ σας πιστέψω... "Επιθυμοῦσα δμως νάμφι βάλλω, τόσο γιὰ τὴν δικῇ σας εὐτυχία, δσο καὶ γιὰ τὴν ίδικήν μου. Γιατὶ τὸ ἀγάπη τόσον ἀποκλειστική, σὸν τὴ δικῇ σας, δπάρχει πάντα κατί ίερόν, ποὺ δὲν μπορεῖ παρὰ νάνησυχήσῃ καὶ τὴν ψυχρότερη, τὴν πιὸ ἔναρτη γυναικα γι' αὐτὸ ἔξετάζω τί καὶ τὶ ἔκαματε, καὶ θὰ ἥμουν σχεδὸν εὐτυχισμένη, ἀν δὲν εὑρισκα τίποτε σφραγισμένο πραγματικῶς μὲ τὴ μεγάλη σφραγίδα τοὺ πάθους αὐτοῦ τοῦ θανατίου, ποὺ σπάνια βγαίνει σὲ καλό. Θὰ ἥμουν σίγουρη σχεδὸν πῶς δὲν θὰ εὑρισκα, ἔὰν τὸ ὑστερόν σας κάμωμα, δποῦ ἔρωιψε μ' αὐτὸ τρελλὰ εἰς ἔνα βάραθρον, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον σας, τὴν δόξαν, τὴν ζωήν σας, δτὶ ἔχετε, γιὰ νὰ με κάμετε νὰ ἔλθω μιὰ ὥρα στὴ σκηνή σας, - αὐτό, ἀν δὲν μ' ἔστενε νὰ εἰπῶ δτ' εἰμπορεῖ νὰ εἶνε καὶ ἀλήθεια..."

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Αὐτὸ τὸ ὑστερόν μου κάμωμα εἶνε τὸ μόνον, ποὺ δὲν δείχνει τίποτα.

BANNA. — Πῶς;...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Προτιμῶ νὰ σας δμολογήσω τὴν ἀλήθεια... Μὲ τὸ νά σας κάμω νὰ ἔλθετε ἔδω, διὰ νὰ σώσω τὴν Πίζα γι' ἀγάπη σας, δὲν θυσίασθε τὸ παραμικρόν.

BANNA. — Δὲν τὸ καταλαβαίνω... Δὲν ἔ-

προδώσατε τὴν πατρίδα σας;... Δὲν ἔκαταστρέψατε τὸ παρελθόν σας; δὲν ἔχασατε τὸ μέλλον σας; δὲν ἔκαταδικάσατε τὸν έαυτό σας εἰς ἔξοριά καὶ ἵσως εἰς θάνατο;...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — "Ἐν πρώτοις, δὲν ἔχω πατρίδα... "Αν εἴχα, δσος καὶ ἀν ἥταν δέρως μου, δὲν θά την ἐπρόδιδα, στοχάζομαι, διὰ τὸν ἔρωτα αὐτόν... "Επειτα, δὲν είμαι παρὰ μισθοφόρος, πιστὸς δταν καὶ ἄλλοι τοὺ εἶνε πιστοί, προδότης ἀμα ἐννοήσῃ δτὶ οἱ ἄλλοι τὸν προδίδον... "Ευκοφαντήθηκα ἀπὸ τοὺς Επιπρόπους τῆς Φλωρεντίας καὶ ἔκαταδικάσθηκα χωρὶς δίκην ἀπὸ Δημοκρατίαν ἐμπόρων, δποὺ τοὺς κάμνω ἀπόψε, δχι μόνον δὲν θὰ μὲ χανδακώσῃ περισσότερο, ἀλλὰ καὶ θὰ μὲ σώσῃ ἵσως, ἀν μιὰ καλοτυχία δποιαδήποτε μπορεῖ ἀκόμη νὰ μὲ σώσῃ..."

BANNA. — "Ωστε λοιπὸν δὲν μου θυσιάζετε μεγάλα πράγματα..."

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Τίποτε. Κ' ἔπρεπε νὰ σᾶς τὸ πῶ... Είμι εὐτυχής ποὺ παρουσιάσθηκα εὐκαιρία... Δὲν ἥμελα νάγόραζα μὲ φέμα ούτ' ἔνα σας χαμόγελο..."

BANNA. — | Καλά, Γιανέλλε αὐτὸ ἔξειται περισσότερο καὶ ἀπ' τὴν ἀγάπη, καὶ ἀπὸ τὰ δραιότερα σημάδια της... Δὲν ἔχει πιὰ νὰ μου γυρέψῃς μάταια τὸ χέρι ποὺ σ' ἀπόφευγε... Νά το...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — "Ω, δὲν ἔρω τί ἐλλογάριαζα νὰ κάμω!... "Εβλεπα τὸν έαυτό μου κατεστραμμένο, καὶ ἥμελα νὰ καταστρέψω τὰ πάντα... Καὶ σ' ἐμισοῦσα, ἔξ αιτίας τῆς ἀγάπης μου... Βέβαια θὰ το ἔκαμνα ἔὰν δὲν ἥσουν σύ... Μὰ κάθε ἄλλη δμως ἀπὸ σέ, θὰ μου ἔφαίνετο φρικτή... Γιὰ νὰ το κάμω, ἔπρεπε σύ, ή Βάννα, νὰ μὴν ἔμοιαζες μὲ δτι ἥσουν ποὺν... Φρίτω καθὼς τὸ συλλογιζόμαι!... Θὰ ἔφθανε μιὰ λέξι, ποὺ νάταν διαφορετική ἀπὸ τὰς λέξεις σου θὰ ἔφθαν' ἔνα κίνημα, ποὺ νὰ μὴν ἥταν κίνημα δικό σου θὰ ἔφθανε ἔνα τίποτε, γιὰ νὰ ξανάψῃ τὸ μίσος καὶ νὰ ξαπολύσῃ τὸ τέρας... Άλλα μόλις σὲ είδα, είδα σύγκαιρα πῶς αὐτὸ ἥταν ἀδύνατο..."

BANNA. — Τὰ ἴδια θάκανα καὶ ἔγω, καὶ ἵσως μάλιστα χειρότερα, ἀν ἥμουν εἰς τὴ θέσι σου...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Μὰ δταν ἀπεφάσισες νὰ ἔλθῃς τὴ σκηνή μου, ἔξενορες πυιὸς ἥμουν;

BANNA. — Κανεὶς δὲν ἔξενορε καλά... "Ελεγαν χλια δυὸ παράξενα γιὰ τὸν πολέμαρχο τῆς Φλωρεντίας... "Άλλοι σ' ἔλεγαν γέρο καὶ φρικτό, ἀλλοὶ σ' ἐνόμιζαν πανώρωγο βασιλόπουλο...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Μὰ ὁ πατέρας τοῦ Γουΐδου πού με είδε, τίποτε τάχα δέν σου εἶπε;

BANNA. — "Οχι.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Δὲν τὸν ἔρωτησε;

BANNA. — "Οχι.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Τότε λοιπόν, σὰν ἥλθες ετοί μνυπεράσπιση, τὴ νύκτα, γιὰ νὰ παραδοθῆς στὸν ἄγνωστο, τὸ βάρβαρο, τὸν ἵσως ἀπεκθῆ, δὲν ἔφριξεν ἡ σάρκα σου, δὲν ἔτρεμε ἡ καρδιά σου;

BANNA. — "Οχι. "Εποεπε νάλω.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Κι' ἄμα μὲ είδες, δὲν φοβήθηκες...

BANNA. — Μὰ δὲ θυμᾶσαι;... τὴν ἀρχὴ δὲν είδα τίποτα, σ' ἐσκέπαζαν αὐτὰ τὰ πανιά...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Ναί ἔπειτα δμως, Βάννα, ἀφοῦ τὰ ἐτράβηξα;

BANNA. — Τότε ἥταν ἄλλο πρᾶγμα, τότε ἔξενρα... Μὰ σύ, δταν με είδες νὰ ἐμβαίνω τὴ σκηνή, ποὺδος ἥταν δ σκοπός σου;... "Αληθινὰ λοιπόν, ἔλογάριαζες νὰ καταχασθῆς δόλτελα τὴ φοβερή μας θέσι καὶ τὴ θυμητή;

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — "Ω, δὲν ἔρω τί ἐλλογάριαζα νὰ κάμω!... "Εβλεπα τὸν έαυτό μου κατεστραμμένο, καὶ ἥμελα νὰ καταστρέψω τὰ πάντα... Καὶ σ' ἐμισοῦσα, ἔξ αιτίας τῆς ἀγάπης μου... Βέβαια θὰ το ἔκαμνα ἔὰν δὲν ἥσουν σύ... Μὰ κάθε ἄλλη δμως ἀπὸ σέ, θὰ μου ἔφαίνετο φρικτή... Γιὰ νὰ το κάμω, ἔπρεπε σύ, ή Βάννα, νὰ μὴν ἔμοιαζες μὲ δτι ἥσουν ποὺν... Φρίτω καθὼς τὸ συλλογιζόμαι!... Θὰ ἔφθανε μιὰ λέξι, ποὺ νάταν διαφορετική ἀπὸ τὰς λέξεις σου θὰ ἔφθαν' ἔνα κίνημα, ποὺ νὰ μὴν ἥταν κίνημα δικό σου θὰ ἔφθανε ἔνα τίποτε, γιὰ νὰ ξανάψῃ τὸ μίσος καὶ νὰ ξαπολύσῃ τὸ τέρας... Άλλα μόλις σὲ είδα, είδα σύγκαιρα πῶς αὐτὸ ἥταν ἀδύνατο..."

BANNA. — Κι' ἔγω τὸ είδα, καὶ ἀπὸ ἔκείνη τὴ στιγμὴ δὲν σὲ φοβήθηκα: γιατὶ ἐμεῖς συνεννούμεθα, χωρὶς νὰ λέμε τίποτα... Περιέργον αὐτό: καὶ δμως σιλλογιζόμαι, δτὶ καὶ ἔγω θὰ ἔκαμνα δτι ἔκαμες, ἀν ἀγαποῦσα δπως σύ... Μοὺ φαίνεται καποιες στιγμές σὰν νάμιας ἔγω τὸν έλθης τὴ σκηνή μου, ἔξενορες πυιὸς ἥμουν;

BANNA. — Κανεὶς δὲν ἔξενορε καλά... "Ελεγαν χλια δυὸ παράξενα γιὰ τὸν πολέμαρχο τῆς Φλωρεντίας... "Άλλοι σ' ἔλεγαν γέρο καὶ φρικτό, ἀλλοὶ σ' ἐνόμιζαν πανώρωγο βασιλόπουλο...

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ. — Κι' ἔγω τὸ ՚διο, Βάννα, ἀπὸ τὴν πρώτη ἐννόησα στιγμή, δτὶ τὸ διάφραγμα πού μας χωρίζει τὸν καθένα, ἀλλοὶ

μιονον! ἀπὸ τοὺς ἄλλους δόλους, σιγὰ - σιγὰ ἔγινετο διάφανον, κι' ἐβύθιζα εἰς αὐτὸ τὰ χέρια μου, κι' ἐβύθιζα τὰ μάτια μου, δῶς εἰς νᾶμα δροσερόν, καὶ τὰ ἔανάβγαζα ἀπὸ ἑκεῖ νὰ στάζουν δόλο φῶς, νὰ στάζουν εἰλικρίνεια κι' ἐμπιστοσύνη, σὰν γά τα εἶχα 'στὴ δική μου τὴ συνείδησι βυθίση, καὶ 'στὴ δική μου μέσα τὴν ψυχή... Μοῦ ἐφαίνετο ἀκόμη πῶς ἄλλαιζαν κ' οἱ ἀνθρώποι, πῶς εἰχ' ἀπατηθῆ γ' αὐτοὺς ὃς τὴν ἡμέρα τὴ σημερινή... 'Αλλὰ προπάντων μοῦ ἐφαίνετο, σὰ ν' ἄλλαιζα ἔγω δὲν ἰδιος, σὰ νάβγαινα ἐπιτέλους ἀπὸ φυλακή, ποῦ μ' εἶχε κλείσῃ χρόνια, σὰ νάνοιγαν οἱ πόρτες διάπλατες, τὰ κάγγελά της φύλλα καὶ λουλούδια σὰ νὰ γίνουνταν, σὰ νάπερον δὲν φαντάσιον τοιγύρω κάθε πέτρα της, καὶ τὸ δροσᾶτο τάεράκι τῆς αὐγῆς σὰν νὰ εἰσχωροῦσε στὴν ψυχή μου καὶ νὰ δροσόλουνται τὸν ἔρωτα...

BANNA. — Κ' ἔγω τὸ ἰδιο, ἐγινόμουν διαφορετική... Μόνη μου ἀποροῦσα πῶς ἡμπόρεσα νὰ σοῦ ὅμιλησω, δῶς ἀπὸ τὴν πρώτη τὶ στιγμὴ σοῦ ὅμιλησα... Εἴμαι λιγόλογη ἔγω... Ποτέ, 'σ ἄνθρωπο γεννημένο δὲν ὅμιλησα τόσο πολύ, παφὰ μόνον ἵσως 'στὸ Μάρκο, τὸν πατέρα τοῦ Γονιδον... 'Αλλὰ καὶ μαζί του, πάλι δὲν ἥμουν ἔτσι... 'Επειτα, ἔκεινος ἔχει χίλια ὄνειρα δῦτον τὸν κυριεύον, καὶ δὲν ἔκουνθεντιάσαμε παρὰ τρεῖς τέσσαρες φορές... Οἱ ἄλλοι ἔχουν πάντα ἔνα πόθον εἰς τὰ μάτια των, ποῦ δὲν σ' ἀφίνει νὰ τοὺς 'πῆσονται τὰς ἀγαπᾶς, καὶ δὲν ἥθελες νὰ μάθης τὶ ἔχουν μέσα 'στὴν καρδιά των... Τὸ ἰδιο κ' εἰς τὰ μάτια σου, ὑπάρχει ἔνας πόθος, μ' αὐτὸς δὲν εἶνε τέτοιος αὐτὸς δὲν με στενοχωρεῖ, δὲν με τρομάζει... 'Αμέσως ἔκατάλαβα δὲν σ' ἐγνώριζα, χωρὶς καὶ νὰ θυμοῦμαι ἀν σ' εἶχα ἰδη̄ ποτέ...

PRIGKIVALLΗS. — Θὰ ἡμποροῦσες, Βάννα, νὰ μὲ ἀγαπήσης, ἀν δὲν ἥ κακή μου μοῖρα δὲν μ' ἐγνώριζε πίσω σὰν ἥταν πιὰ πολὺ ἀργά;

BANNA. — 'Αν ἡμποροῦσα νὰ σοῦ πῶ δὲν σ' ἀγαποῦσα, δὲν εἶνε σὰν νὰ σ' ἀγαπῶ, Γιανέλλε;.. Μὰ ξέρεις καὶ σύ, δὲν γίνεται... Μιλοῦμε δύμως ἔδω, σὰν νὰ βρισκόμαστε 'σ ἐρημονῆσι... 'Αν ἥμουν μοναχὴ στὸν κόσμο, δὲν ἐπείραζεν... 'Αλλ' ἂς μὴ λησμονοῦμεν ἔτσι τὶ ὑποφέρει ἔνας ἄλλος, δῶς ἔμεις εἶμαστ' ἔδω, καὶ γλυκομίλουμε γιὰ περασμένα... Τὴν ὥρα ποῦ ἔφευγα ἀπὸ τὴν Πίζα, ἡ λύπη τοῦ Γονιδον, ἡ τρεμούλα τῆς φωνῆς του, ἡ χλωμάδα τοῦ προσώπου του...

Δὲν πάνει νὰ μείνω περισσότερο... Κοντέυει νὰ χαρᾶξῃ, καὶ βιάζομαι νὰ μάθω... Μ' ἀκούω βήματα... Κάποιος ἀπέξω ξύνει τὴ σκηνὴ... νὰ, ποῦ κ' αὐτὴ ἡ τύχη ἔχει περισσότερη καρδιὰ ἀπὸ μᾶς. Κρυφομιλοῦν ἀπέξω... 'Ακου, ἄκου... Τί εἶνε;...

ΣΚΗΝΗ Δ' Οἱ αὐτοὶ, ΒΕΔΙΟΣ.

Ἀκούονται κρυφομιλήματα καὶ βήματα ἐσπενσιμένα πέριξ τῆς σκηνῆς, ἔπειτα ἡ φωνὴ τοῦ Βεδίο, κράζοντος ἔξωθεν

ΒΕΔΙΟΣ, ἔξωθεν.— Κύριε!..

PRIGKIVALLΗS. — Εἶνε ἡ φωνὴ τοῦ Βεδίου... 'Εμπρός!.. Τί τρέχει;

ΒΕΔΙΟΣ, εἰς τὴν εἰσόδον τῆς σκηνῆς. — 'Επρόφθασα... Φύγετε, κύριε!.. Εἶνε καιρὸς ἀκόμη... 'Ο μισθεὸς Μαλαδούρας, δὲν δεύτερος 'Επίτροπος τῆς Φλωρεντίας...

PRIGKIVALLΗS. — 'Ητο 'στὴ Βιβιθένα...

ΒΕΔΙΟΣ.—'Ἐπέστρεψε... Φέρει μαζί του ἔξακόσιους... Εἶνε Φλωρεντῖνοι... Τοὺς ἵεδα ποῦ ἐπέρασαν... Τὸ στρατόπεδον εἶνε ἀνάστατον... 'Έχει διαταγάς... Σᾶς κηρύγτει πρόδοτην... Γυρεύει τὸν Τριβούλιον... Φοβοῦμαι μὴν τὸν εὔρη, πρὶν προφθάσετε...

PRIGKIVALLΗS. — 'Ελα, Βάννα.

BANNA. — Ποῦ πρέπει νὰ πάγω;

PRIGKIVALLΗS. — 'Ο Βέδιος, μὲ δύο ἀνθρώπους μου πιστούς, θά σε δδηγήσουν εἰς τὴν Πίζαν...

BANNA. — Καὶ σύ, ποῦ θὰ πάς;

PRIGKIVALLΗS. — Δὲν ξέρω... εἰν' ἀδιάφορο... δέκασμος εἶνε ἀρκετὰ μεγάλος γιὰ νὰ προσφέρῃ καὶ σὲ μένα καταφύγιον...

ΒΕΔΙΟΣ. — 'Ω, φυλαχθῆτε, κύριε!.. 'Έχουν πιασμένα δόλα τὰ περιχώρα τῆς πόλεως, καὶ τὴν Τοσκάνα δόλι εἶνε γεμάτη κατασκόπους.

BANNA. — 'Ελα στὴν Πίζα.

PRIGKIVALLΗS. — Μαζί σου;...

BANNA. — Ναί.

PRIGKIVALLΗS. — Δὲν ἡμπορῶ.

BANNA. — Γιὰ λίγες μέρες μοναχά... 'Ετσι θὰ γλύτωνες ἀπὸ τὴν πρώτη καταδίωξι.

PRIGKIVALLΗS. — Τίθάκαμψ δάνδορας σου;..

BANNA. — Ξέρει καλά, δῶς καὶ σύ, τί κρεωστεῖ εἰς ἔναν.

PRIGKIVALLΗS. — Θά σου πιστεύσῃ ὅταν θά του πῆσεις;...

BANNA. — Ναί. "Αν δέν μου πίστευε... Μ' αὐτὸ δὲν εἶνε δυνατόν... "Ελά...

PRIGKIVALLΗS. — "Οχι.

BANNA. — Γιατί;... τί φοβᾶσαι;

PRIGKIVALLΗS. — Φοβοῦμαι γιὰ σένα

BANNA. — Γιὰ μένα, εἴτε μόνη μου εἴτε μαζί σου, δὲν δυνατός εἶνε δὲν διοισ. Γιὰ σένα ὑπάρχει φόβος. 'Εσωσες τὴν Πίζα, δίκαιον εἶνε νὰ σε σώσῃ... 'Εγώ σε πέρων ἐπάνω μου εἶμαι υπεύθυνη γιὰ σέ...

PRIGKIVALLΗS. — "Ερχομαι.

BANNA. — Αὐτὸ δὲν τὸ καλλίτερο σημάδι τῆς ἀγάπης σου... "Ελα...

PRIGKIVALLΗS. — 'Η πληγή σου;

BANNA. — 'Η δική σου εἶνε πιὸ βαρειά.

PRIGKIVALLΗS. — Μή σε μέλη γ' αὐτή... Δὲν εἶνε δὲν πρώτη... 'Η δική σου δικιά... Λές καὶ τὸ αἷμα... (Προτείνει τὴν χειρα διὰ τὰν οἰκητὴν παρδάνα.)

BANNA, ἐμποδίζοντα τὸ κίνημά του, καὶ κλείοντα στεγώτερα τὸν μαδόνα τῆς περὶ τὸν λαμπόν: — "Οχι. Γιανέλλε, δχι... Δὲν εἴμαστε πιὰ ἔχθροι... Κρυόνω...

PRIGKIVALLΗS. — 'Α, παρ' ὀλίγον νὰ ξεχάσω δὲν σχεδὸν εἶσαι γυμνή, γιὰ νάβγης ἔξω νύκτα, καὶ δὲν δέν δέρβαρος ἔγω τὸ θέλησα ἔτσι... Νὰ τὰ μεγάλα τὰ κιβώτια, ποῦ ἐσώρευα τὰ λάφυρα... Νὰ καὶ φορέματα μεταξωτά, καὶ ἐπανωφόρια χρυσοῦφαντα...

BANNA, λαμβάνοντα εἰκῇ καὶ ὁς ἔτυχε πέπλους, διὰ τῶν δποίων καλύπτεται. — "Οχι, αὐτὰ μοῦ ἀρκοῦν... Βιάζομαι νὰ σε σώσω... "Εκ ἀνοιξέ μου τὴ σκηνή... (Ο Προγκιβάλλης, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς Βάννας, διενθύνεται πρὸς τὴν εἰσόδον τῆς σκηνῆς, τὴν δποίαν δραματούγει. Συγκρυμένη δχλοβοή, τῆς δποίας κυριαρχεῖ μακρονή καὶ παραφόρος καθωνοκρονούσα, καταλύνει ἀποτόμως τὴν σκηνή τῆς νυκτός, ἐνῷ, ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς σκηνῆς, φαίνεται εἰς τὸν δραματούγει τὴ Πίζα φωταγωγημένη λαμπρῶς, κατεπολαρμένη ἀπὸ πνοσούς καρμοσύνους, καὶ δίππουσα ἐπὶ τὸν σκοτεινοῦ ἀκόμη οὐρανοῦ ἀπέραντον ἀκτινοβόλημα.)

PRIGKIVALLΗS. — Βάννα! Βάννα!.. Κοίταξε!..

BANNA, — Τ' εἶνε, Γιανέλλε;.. "Α! Εἶνε τὰ φῶτα τῆς χαρᾶς, ποῦ τάναφαν ἀπόψε γιὰ νὰ πανηγυρίσουν, δὲν εἶνε δυνατόν... Τὰ τείχη εἶνε γεμάτα, νά, οἱ προμαχῶνες καίονται, καὶ τὸ καμπαναρεὶο φεγγοβολάει, ὁσὰν θεόρατη λαμπάδα γιορτινή... "Ολοι οἱ πύργοι λάμπουνε καὶ ἀνταποκρίνονται μὲ τὰστρα... Οἱ δρόμοι σηματίζουν δρόμους φωτεινοὺς στὸν οὐρανό. Ξεχωρίζει τὰ ἔχνη των, καὶ τοὺς ἀκολουθῶν ἔκει ψηλά, δῶς περιπατοῦσα σήμερα 'στὶς πλάκες των... Νὰ δὲν Πιάτζα καὶ δὲν δόλος τῆς δύρινος νὰ καὶ τὸ κομητήριο τὸ Κάμπο - Σάντο, ποῦ μοιάζει σὰ νησὶ ἀπὸ σκιά μέσα 'στὴ θάλασσα τῶν φώτων... Λές κ' δὲν ζωή, ποῦ λογαριάζουνταν χαμένη, ξαναγρίζει πάλι βιαστική, διστράφτει, φανερόνεται 'στὶς κορυφές τῶν πύργων, ἀντιφεγγίζει 'στὶς πέτρες, ξεχειλίζει ἀπὸ τὰ κάστρα, πλημμυρεῖ τὴν ἔξοχή, ξοχεται νά μας ἀπαντήσῃ, καὶ μας καλεῖ κ' ἐμιᾶς... "Ακούσε, ἀκούσε λοιπόν... Δὲν ἀκούς τὶς φωνές, καὶ τὴν ἀπέραντη μανία ποῦ βούτζει, λές καὶ τὴν πλάκωσεν νὰ θάλασσα τὴν Πίζα, καὶ τὶς καμπάνες ποῦ κτυποῦν χαρούσινα, δῶς καὶ τὴν ἡμέρα ποῦ παντρεύεται; Εἶνε τὸ μοναχὸ φιλί, ποῦ θὰ μποροῦσα νὰ σοῦ δώσω...

PRIGKIVALLΗS. — "Ω, Γιοβάννα μου!... Αὐτὸ δεῖπερνὰ καὶ τὰ δροιότερα, ἀπὸ δσα ωνεύονταν δὲν ἀγάπη!.. Μὰ τί ξεις;... Κλονίζεσαι, τὰ γόνατά σου λυγίζουν... "Ελα, στηρίζεις ἐπάνω μου, καὶ πέρασε τὸ κέρι σου εἰς τὸ λαιμό μου...

BANNA. — Δὲν εἶνε τίποτα... Σ' ἀκολουθῶν... "Ηταν ἀπὸ τὴν ὑπερβολική χαρά... Πάρα πολλὰ ἔξητησα ἀπὸ γυναικεία δύναμι... Βάσταξέ με, πάρε με, δὲν θέλω τίποτα νάργοπορήσῃ τὰ πρῶτα εὐτυχισμένα βήματά μου... "Α, τί εῦμορφη ποῦ εἶνε δὲν νύκτα, τόρα ποῦ γλυκοχαράζει!... 'Εμπρός, γεήγορα, εἶνε καιρός... Πρέπει νὰ φθάσωμε, πρὶν νὰ σβυθῇ δὲν χαρά... (Ἐξέρχονται ἀγκαλιασμένοι).

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ Β'. ΠΡΑΞΕΩΣ

MAURICE MAETERLINCK
Μετάφραση Γρ. Ε.

Ο ΤΑΝ ΗΜΟΥΝ ΔΑΣΚΑΛΟΣ...

A

ΜΙΑΝ ήμέραν, εἰς τὴν προκυμαίαν τῶν Χανίων μ' ἐπλησίασε ἔνας κύριος, φύλος τοῦ πατρός μου, καὶ μὲ ἥρωτησεν, ὡς συνεχίζων προηγούμενην διμίλιαν, τὴν ὅποιαν δὲν εἶχαμεν κάμει:

— Λοιπόν, Γιώργη, τί ἀπεφάσισες;

— Γιὰ τὰ δρτύκια;

— Ποιὰ δρτύκια;

— "Α!... ἐνόμιζα ὅτι ἔρετε τὸ σχέδιον ποὺ ἔχουμε μερικοὶ νὰ πᾶμε στὴν Παλιόχωρα νὰ κυνηγήσωμε δρτύκια.

— Οὐρφ! καῦμένε, λύσσα σέχει πιάσει μαντὸ τὸ κυνῆγι; Καὶ νάκανες τίποτε τοῦλάχιστον, ἀλλὰ ἔρενεις ἄδικα σκάγια καὶ μπαρούτη!

— Αὐτὸν 'νε δική μου δουλειά, ἀπήντησα μὲ δυσάρεσκειαν ἀνθρώπουν ὑποτιμωμένου καὶ ἡμούν ἔτοιμος νὰ στρέψω τὰ νῶτα.

— "Ἄς εἶνε τέλος πάντων δὲν πρόκειται περὶ τούτου, εἴτεν δ σοβαρὸς κύριος, δλίγον προσέχων εἰς τὸν θυμόν μου. Θὰ πᾶς στὰς Ἀθήνας;

— Μὰ φαίνεται, θὰ πάω.

— Καὶ σὲ ποιὰ ἐπιστήμη θὰ ἐγγραφῆς;

— Ξέρω κ' ἔγω; Δὲν ἀπεφάσισα ἀκόμη.

— Ο ἀνθρωπὸς μὲ παρετήρησε σχεδὸν ἔκθαμβος.

— Δὲν ἀπεφάσισες ἀκόμη; Ἐσύ, παιδί μου, εἶσαι ἄλλου εἴδους ἀνίρωπος. Δὲν ἔχεις καμίαν ὁρισμένην κλίσιν;.. Εγὼ λοιπόν, νὰ σοῦ πῶ, ἀπὸ τὸ δημοτικὸ σχολεῖο ἐνόησα ὅτι εἶχα κλίσιν εἰς τὰ νομικὰ καὶ ἔκτοτε δὲν ἄλλαξα γνώμην. Κάθε ἀνθρωπὸς ἔχει μίαν κλίσιν καὶ ὀφείλει ν ἀκολουθῆ τὴν φυσικήν του κλίσιν, ἄλλως θ' ἀποτύχῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸν βίον του.

— Λοιπόν νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια; Ἐχω κ' ἔγω μίαν κλίσιν.

— Τί κλίσιν;

— Εἰς τὸ κυνῆγι. Ἐχει κυνηγετικὴν σχολὴν τὸ Πανεπιστήμιον;

— "Οὐρφ! κονταμάραις!" ἥθελε νὰ εἴπῃ δ οἰκογενειακὸς φύλος, ἀλλὰ περιωρίσθη νὰ τὸ ἐκφράσῃ μὲ μορφασμὸν ἀνίας, ξυνίσας ἀπλῶς τὰ μοντρά του.

— Βρὲ ἀδερφέ, εἶπε, γιὰ νὰ τέλειωνωμεν μία πρότασι ἔχω νὰ σοῦ κάμω. Ξέρεις ὅτι εἶμαι ἔνας ἐκ τῶν ἐφόδων τῶν σχολείων. Λοιπὸν θὰ ἴδούσωμεν ἔνα ἐλληνικὸ σχολεῖο ἔχω στὴν ἐπαρχίᾳ ἔρχεσαι νὰ σὲ διορίσωμε δάσκαλο;

— Ἐγέλασα, διότι μοῦ ἐπρότεινεν ἐκεῖνο τὸ ἐπάγγελμα ἀκοιβῶς πρὸς τὸ δόποιον δὲν εἶχα αἰσθανθῆ ποτὲ κλίσιν. Η ἀλήθεια εἶνε ὅτι, ὡς μαθητής, ἐθαύμαζα ἐνίστε τὴν ἔξουσίαν ἐκείνων οἵτινες ἡδύναντο ἀνεξέλεγκτως νὰ ἔυλοκοποῦν καὶ νὰ προβιβάζουν, νὰ δίδουν μῆδενικὰ καὶ νὰ τραβοῦν αὐτιά, ἀλλὰ δὲν ἐπόθησα ποτὲ νὰ γίνω τόσον μισητὸς τύραννος.

— Δάσκαλος! δάσκαλος! τοὺς παραχόρτασα τοὺς δασκάλους.

— Ναί, ἀλλὰ τὸ κυνῆγι δὲν τὸ παραχόρτασες, μοῦ φαίνεται, κι' ἔχει ποῦ θὰ σὲ διορίσωμεν ἔχει κυνῆγι, ποῦ δὲν τὸ εἶδες ποτὲ ἐδῶ στὸν κάμπο, ποῦ πᾶς καὶ ἡλιοψήνεσαι ἄδικα

— "Ἐχει πέρδικες; ἥρωτησα μὲ σοβαρώτατον ἐνδιαφέρον.

— Πέρδικες, λαγούς, τούχλες, διτι θέλεις. Κ' ἔγω εἶχα ἄλλοτε μανία μὲ τὸ κυνῆγι καὶ ἔρω. Ο Κάστελλος ἔκει κοντὰ εἶνε γεμάτος πέρδικες.

— Τότε δέχομαι, εἶπα χωρὶς ἄλλον δισταγμόν. Μὲ θέλετε τίποτε ἄλλο; γιατὶ μὲ περιμένει κάποιος φύλος νὰ συνεννυθοῦμε γιὰ τὸ κυνῆγι. Θὰ πᾶμε στ' Ἀκρωτῆρι αὐλίο πρωΐ.

— Ο ἐφορδος μὲ προσέβλεψε, κινῶν τὴν κεφαλὴν μὲ οἰκτιρμόν.

— Καλὰ μοῦ τῶλεγε δ πατέρας σου, διτι δὲν σάφητε νοῦ τὸ κυνῆγι! Μὰ εὐλογημένε, δὲν ἔχεις τὴν περιέργεια νὰ μάθης σὲ ποιὸ χωρὶς θὰ ἴδονθῇ τὸ σχολεῖο καὶ πρὸ πάντων τί μισθὸ θὰ σοῦ δίδωμε;

— "Α! ναί, ἀλήθεια, ἔχετε δίκιο. Εἶμαι ἀφηγημένος. Λοιπὸν ἔχει... (ἡ γλῶσσα μου ἐπῆγε νὰ ἐρωτήσω πάλιν ἀν ἔχη καὶ μπεκάτσες τὸ μέρος, ἀλλ' ἔγκαίρως τῆς ἔδωκα ἄλλην διεύθυνσιν) ... ὁμορφα κορίτσια τὸ χωριό;

— "Άν θέλης νὰ παντρευτῆς, ἔχει ἀλλ' ἀν θέλης ἀπλῶς νὰ περάσῃς τὸν καιρὸ σου, θὰ κακοπεράσῃς. Καὶ κολὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύ-

μησες αὐτὸ τὸ ζήτημα, γιὰ νὰ σὲ καταστήσω προσεκτικόν. Τοὺς ξέρεις ἄλλως τε τοὺς χωρικούς μας πόσον αὐστηροὶ εἶνε σαντὸ τὸ κεφάλαιον. Λοιπὸν ἀν ἔχης σκοπὸν νὰ κυτάζῃς καὶ νὰ πειράζῃς κορίτσια, καλλίτερα νὰ μὴν πᾶς, γιατὶ θὰ γυρίσῃς ἀσχημα, ἀν γυρίσῃς.

Δὲν μοῦ ἥρεσε πολὺ αὐτὸς ὁ δρος τοῦ συμβολαίου, ἀλλ' ἔκρινα πρέπον νὰ μὴ φανερώσω τὰς σκέψεις μου, καὶ εἴπα:

— Κολά, αὐτὰ τὰ ξέρουμε. Ἀλλὰ τὸ χωριὸ ποῦ θὰ ἐδρεύῃ δ κ. σχολάρχης ποιὸ εἶνε;

Μοῦ ἔδωκε πληροφορίας περὶ τοῦ χωρίου, περὶ τοῦ μισθοῦ, περὶ τῶν μαθητῶν, καὶ τοῦ ἄλλου προσωπικοῦ. Ἐλλειφει μαθητῶν, τὸ νέον σχολεῖον θὰ είχε μόνον δύο τάξεις, πρώτην καὶ δευτέραν. Εἰς τὴν δευτέραν θὰ ἐδίδασκον ἔγω, εἰς δὲ τὴν πρώτην ἔνας πρώην δημοδιδάσκαλος. Όπωσδήποτε θὰ ἥμουν σχολάρχης κάτι παραπάνω ἀπὸ ἀπλοὺς δάσκαλος.

— Οταν ἔχωριζόμεθα, εἶπα πρὸς τὸν ἐφορόν:

— Καὶ τὸ Πανεπιστήμιον;

— Δὲν βαριέσαι; Δίδεις σὲ κανένα ἄλλο φοιτητὴν καὶ σὲ ἐγγράφει. Ἐτσι τὸ κάνουν δοι. Οὔτω δὲν χάνεις τὸ ἔτος, κερδίζεις δὲ καμμιὰ τριανταριά λίρες διὰ νὰ πᾶς τὸ ἐπόμενον ἔτος νὰ καλοπεράσῃς. Λοιπὸν σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι.

— Μεθαύριον θὰ λάβῃς τὸν διορισμόν, εἰς τὸν δόποιον ὅμως (προσέμηκε γελῶν) ὁριστέρον θὰ ήτο νὰ γραφῇ διτι σὲ διορίζομεν κυνηγόν. Ἐν τούτοις, χαῖρε, κύριε σχολάρχα!

B'

Μόνον τὴν ήμέραν καθ ήν ἀνέλαβα τὰ καθήκοντά μου, ἐνόησα διτι τὸ ἔργον τὸ δόποιον τόσον ἐλαφρῶς ἀνεδέχμην εἶχε καὶ τὰς δυσχερείας του. Καὶ ή πρώτη ἐκ τῶν δυσχερείων τούτων ήτο διτι ἔγω δ διδάσκαλος είχον ἀνάγκην διδασκαλίας, διότι εἶχα σχεδὸν ἐντελῶς λησμονήσει τὰ μαθήματα, στίνα ἐπρόκειτο νὰ διδάξω καὶ εἰς τὰ δόποια ἄλλως δὲν διέπρεψα ποτὲ καὶ ὡς μαθητής.

— Επειτα οι « προεστοὶ » τοῦ χωρίου καὶ τῆς ἐπαρχίας, οἵτινες ἥλθον διὰ νὰ μὲ γγωρίσουν, δὲν ἔμειναν εὐχαριστημένοι. Τὴν δυσπιστίαν, ἥν ἐκίνησεν ή μικρά μου ἥλικια, ἐνίσχυσεν ἡ ἐλαφρότης ἥν ἔδειξα ζητήσας περισσοτέρας πληροφορίας περὶ κυνηγίους ἥ περὶ τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ σχολείου. Ήσχισαν δὲ τίνες ἔξ αυτῶν νὰ κρυφομιλῶσι καὶ δὲν ήτο δύσκολον νὰ

μαντεύσω διτι ἔλεγαν πρὸς ἄλληλους:

— Εἶντα διαόλου δάσκαλος εἶνε τουτοσέ;

Διὰ τὴν δυσμενῆ δὲ ταύτην ἐντύπωσιν μοῦ ἐφάνη διτι διέκρινα λάμψιν χαιρεκακίας εἰς τοὺς δρθαλμοὺς τοῦ συναδέλφου μου, δστις, ὡς διὰ νὰ ἐπιβαρύνῃ τὴν θέσιν μου, ἀνέπτυσσε πρὸς τοὺς προεστούς, μὲ πομπώδη φρασεολογίαν, τὰς ἰδέας του περὶ διδασκαλίας, ώμιλησε πρὸς τὸν δήμαρχον διὰ τὰ πολιτικὰ τῆς ήμέρας καὶ πρὸς τὸν ιερέα ἔδωκεν ἀφοριμήν νὰ μ' ἐφωτήσῃ:

— Ψάλλεις, κύριε διδάσκαλε;

— "Οχι.

Τὸ δχι ἐκεῖνο συνεπλήρωσε τὴν ἐλεεινὴν ἐντύπωσιν τὴν δόποιαν εἰχα κάμει. Ο παπᾶς δὲν ἥδυνατο νὰ ἐννοήσῃ τί εἶδον παιδεία ἥτο αὐτὴ ἥ νεωτέρα, νὰ μὴ διδάσκουν τοὺς νέους ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν.

— Αλλ' δ συνάδελφος ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν μοῦ διὰ τοῦ διαφέροντος:

— Δὲν ἔχουν δοι τὸ χάρισμα τῆς φωνῆς. Επειτα ἔγω θ' ἀναπληρῶ τὸν κύριον σχολάρχην εἰς αὐτὸν τὸ καθηκόν. Δόξα τῷ Θεῷ. ἔγω καὶ μουσικὴν ἔρω καὶ φωνὴν ἔχω.

— Ο συνάδελφός μου ἥτο ἰσχυρὸς καὶ μελαψός, ώς ξυλοκέρατον ἄλλα τὴν στιγμὴν ἐκείνην μοῦ ἐφάνη τόσον μαῦρος, τόσον ἀπασίως μαῦρος εἰς τὸ Σουδάν. Καὶ δόμως εἰς τὰ κεῖλη είχε μειδίαμα τόσον ὑποχρεωτικὸν καὶ τόσην ταπείνωσιν ἔξεφραζεν δολον τοῦ τὸ ταλαιπωρημένον ὑποκείμενον καὶ ἡ κάμψις τῶν ὕμων του ἥ δουλικὴ καὶ δὲ πενιχρός του ἱματισμός, εἰς τὸν δόποιον συνηντῶντο δύο πολιτισμούς, δὲν υδρωπαϊκὸς καὶ δ κρητικός, μετὰ διαφόρων ἐποχῶν, τόσην δυστυχίαν ἔμαρτυρει τὸ προσώπως ωτιδωθὲν μέτωπόν του (διότι δὲν θὰ ήτο ἀκόμη τριακοντούτης), δστε δυσκόλως διεκρίνετο ἥ μικροπονηρία ήτις ἐσπινθήριζεν εἰς τοὺς μικροὺς δρθαλμούς του.

— Οταν ἔμειναμεν μόνοι, μοῦ ἔξεφρασε τὴν χαράν του, διότι θὰ μὲ είχε συνάδελφον καὶ . . .

— « προϊστάμενον » καὶ μὲ διεβεβαίωσε διτι δὲν θσμάνετο ἐναντίον μοῦ τὴν παραμικρὸν μνησικαίαν.

— Γιατὶ μνησικαίαν; τὸν ηρώτησα ἀνατιναχθεῖς.

— Διότι . . . πῶς νὰ σᾶς πῶ; γιὰ τὴ θέσι ποῦ πήρατε ἔχω ἐργάσθη χρόνια κῆλπιζα κ' ἔγω . . . Ολοι σχεδὸν οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου μας ἔχουν περάσει ἀπὸ τὰ χέρια μουν θὰ

δῆτε δὲ ὅτι τοὺς ἔχω κάμει ἑφτέρια: μερικοὶ μάλιστα θὰ ἡσαν καλοὶ καὶ διὰ τὸ γυμνάσιον. "Οταν πρωτοῆλθα εἰς αὐτὰ τὰ χωριά, σχολεῖα δὲν ὑπῆρχαν καὶ μόνον δύλιγα παιδιά ἐδιδάσκοντο κολυβογράμματα. Τέλος πάντων εἶχα δικαιώματα, ἀλλ' ἔπειτε νῦν Κρητικὸς διὰ νὰ μοῦ τάναγνωρίσουν, κ' ἐγὼ Κρητικὸς δὲν εἴμαι, οὔτε μέσα ἔχω.

— "Αν ἐγνώριζα ὅτι θὰ κατεπάτουν ἔνα δικαιώματα, ἀπήγνησα θυμωμένος δύλιγον, σᾶς βεβαιῶ ὅτι δὲν θὰ ἐδέχομην τὸν διορισμόν. 'Αλλ' ἔως χθές, οὔτε τὰ δικαιώματά σας ἐγνώριζα, οὔτε σᾶς τὸν ἵδιον.

— Μὰ δὲν εἶπα ὅτι φταῖτε σεῖς . . . ἐψέλλουσεν διδάσκαλος. Τί φταῖτε σεῖς;

'Αλλ' ἔγω, διὰ νὰ τὸν ταπεινώσω μὲ προσόντα τὰ δόποια ἐγνώριζα ὅτι δὲν εἶχεν, ὡς μὲ εἶχε ταπεινώσει πρὸ δύλιγον μὲ τὴν μουσικήν του, προσέθηκα:

— Ἐγὼ οὔτε δάσκαλος εἴμαι, οὔτε παρεκάλεσα κανένα νὰ μὲ διορίσῃ. 'Εξ ἐναντίας μὲ παρεκάλεσαν νὰ δεχθῶ. Εἴμαι τελειόφοιτος τοῦ γυμνασίου, εἴμαι φοιτητής τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ζημιόνομαι μάλιστα διότι χάνω τὰ μαθήματα μου.

Εἶχαμεν φθάσει εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ χωρίου καὶ ἐφόροντισα ν' ἀκούσουν τὰς τελευταίας φράσεις οἱ ἔκει καθήμενοι χωρικοί, οἵτινες μὲ ὑπεδέχθησαν μὲ ἔξαιρετικάς περιποίησεις, φιλοτιμηθέντες νὰ μὲ κεράσουν ὅλοι.

Οἱ λόγοι μου κατέπληξαν καὶ ἀπεστόμωσον τὸν πρώην δημοδιδάσκαλον. 'Αλλ' ἔγω δὲν ἥθιέλησα νὰ καταχρασθῶ τὴν ὑπεροχήν μου· καὶ σκέψεις, τὰς δποίας θὰ ἐννοήσετε μετ' δύλιγον, μὲ κατέστησαν συμβιβαστικόν. Συνεχίζων δὲ τὴν διμίλιαν μας, τοῦ εἶπον, δταν ἐμείναμεν ἐκ νέου μόνοι:

— Καλὰ ποῦ ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἐξηγηθῶ μεν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς γνωριμίας μας, διότι ἔγω τούλαχιστον ἐπιθυμῶ νὰ περάσωμεν μὲ δρόμον τὸν δύλιγον καιρὸν ποῦ ἔχομεν νὰ περάσωμεν μαζῆ.

— Κι' ἔγω τὸ ἵδιο.

— Τί ἔχομε νὰ μοιράσωμε; 'Εγὼ ἐφέτος εἴμαι δάσκαλος καὶ τοῦ χρόνου δὲν θὰ εἴμαι. Θὰ πάω γιὰ τὰ μαθήματά μου, γιὰ τὴν ἐπιστήμη μου, καὶ θὰ σᾶς ἀφήσω τὴν θέσιν μου νὰ τὴν καίρεστε. Φιλοδοξίαν δασκαλικήν δὲν ἔχω καμμίαν. Καὶ ἥλθα μὲ τὴν εἰλικρινή διάθεσιν νὰ εἴμαι σχολάρχης μόνον γιὰ τὸν τύπον. "Αν θέλετε, σᾶς ἀφήνω καὶ τὸν τίτλον αὐτόν. Τί μοῦ χρησιμεύει, ἀφοῦ θὰ εἴνε τόσον

ἐφήμερος; Θὰ μὲ ὑπερχεώνατε μάλιστα ἀνεῖχατε τὴν καλωσύνην νάναλάβετε καὶ τῶν δύο τάξεων τὰ μαθήματα. 'Αλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς σᾶς εἶνε δύσκολον, σᾶς ἀφήνω νὰ διδάσκετε τὰ ἔλληνικά καὶ τὴν ἀριθμητικήν εἰς τὴν τάξιν μου, ἀναλαμβάνω δὲ νὰ διδάσκω ἐγὼ γεωγραφίαν καὶ ιερὰν ἴστορίαν εἰς τὴν τάξιν σας. Κάτι μυμοῦμαι ἄκρες μέσες ἀπὸ τὴν ἴστορίαν τοῦ Ιεροβοάμ. Καὶ ἔτσι ἀποκαθίσταται πλήρης ἴστορης μεταξύ μας. 'Αλλως τε νὰ σᾶς πῶ δύλην τὴν ἀλήθεια; 'Έγὼ ἥλθα ἐδῶ διὰ νὰ κυνηγῶ καὶ ἡ δασκαλική εἶνε μᾶλλον πρόφασις. "Έχω μανία μὲ τὸ κυνηγεῖ καὶ διὰ τοῦτο, ὡς εἴδατε, ἀντὶ βιβλίων, ἔφερα μαζῆ μου τουφέκια καὶ σκυλιά.

Μόγον περὶ ἐξισώσεως τῶν μισθῶν δὲν ὠμήλησα, ἀλλ' οὐχ ἥττον αἱ ὑποχωρήσεις μου ἐφάνησαν τόσον σπουδαῖαι εἰς τὸν συνάδελφον, ὥστε μὲ εἰλικρινή συγκίνησιν μοῦ εἶπεν:

— Εὐχαριστῶ πολύ. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ περάσωμεν σὰν ἀδελφοί.

— "Ωστε ὄνταλαμβάνετε τὰ ἔλληνικά καὶ τὴν ἀριθμητικήν; εἶπενσα νὰ τὸν ἐρωτήσω, διὰ νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀγορεύσεως μου.

— 'Αφ' οὐ τὸ θέλετε, τὰ ἀναλαμβάνω ἀλλ' ὡς εἰλικρινής ἀνθρωπας, χρεωστῶ γὰρ σᾶς πῶ ὅτι δὲν σᾶς συμφέρει αὐτό τι θὰ ποῦν οἱ μαθηταὶ δταν θὰ βλέπουν ὅτι ἔγω διὰ τὸν κατώτερος διδάσκω τὸ δυσκολώτερα καὶ τὰ κυριώτερα μαθήματα; 'Αμ' οἱ γονεῖς των, ἀμ' ἡ 'Εφοί;

— Εσκέφθην δύλιγον καὶ εἶδα ὅτι ἀληθῶς μὲ συνεβούλευε τὸ συμφέρον μου. 'Αλλὰ πῶς νὰ διδέξω, πρὸς Θεοῦ, πράγματα ποῦ δὲν ἐγνώριζα;

— "Ἄσ σκεφθοῦν ὅτι θέλουν, δύλιγον μὲ μέλει. "Οτιν ζητήσω νὰ μὲ διορίσουν καὶ πάλιν, ἀς μὴ μὲ διορίσουν. 'Αλλως τε ποῦ τὸ βρῆκαν γραμμένο ὅτι τὰ σπιεδαιότερα μαθήματα εἶνε τὰ ἔλληνικά καὶ τὰ μαθηματικά; Γιὰ μένα σπουδαιοτέρα εἶνε ἡ ιερὰ ἴστορία, ὡς θρησκευτικὸν μάθημα. Λοιπὸν σύμφωνοι;

— "Όχι, πρὸς τὸ συφέρων μου, δὲν ἀνελάμβανε τὰ ἔλληνικά. Καὶ παρέταξε πειστικώτατα ἐπιχειρήματα, ἐκ τῶν δποίων τὸ σπουδαιότερον ἥτο ὅτι θὰ ἐξέπιπτον εἰς τὴν ὑπόληψιν κοι τὸν σεβασμὸν τῶν μαθητῶν. 'Αλλὰ συγκατένευσε τούλαχιστον νὰ διδάξῃ τὰ μαθηματικά καὶ τοῦτο ἥτο μεγάλη ἀνακούφισις δι' ἐμέ. 'Απὸ τοὺς παιδικοὺς μου χρόνους διετήρουν μίαν φοβερὰν ἀνάμνησιν τῶν κλασματικῶν

ἀριθμῶν καὶ τῶν μεθόδων τῶν τοιῶν καὶ τῆς ὑφαιόσεως τὸ δέος δὲ τοῦτο μοῦ κατέστησεν ἀπρόσιτα καὶ τὰ μαθηματικὰ τοῦ γυμνασίου, θεωρητικὴν ἀριθμητικὴν καὶ ἀλγεβραν. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀνεῖδησα καὶ ἀνεῖμα τίποτε περισσότερον τῶν τεσσάρων ἀπλῶν πράξεων τῆς ἀριθμητικῆς τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι βραδύτερον διετήρει ἡ μνήμη μου μόνον τὸ δέος τὸ διπότον μοῦ ἐνέπνευσαν τὰ πολύπλοκα ἐκεῖνα πράγματα καὶ τὸ δέος τοῦτο μετετράπη διὰ τοῦ χρόνου εἰς φοβερὸν ἐφιάλτην.

Μετενόυν πικρῶς, βλέπων ὅτι διὰ νὰ διάξω ἐπειρενε νὰ μελετῶ περισσότερον ἀπὸ τοὺς μαθητάς μου τοὺς μᾶλλον ἀκαταρίστους.

— Επορεπε νὰ ἐπαναλάβω καὶ ἀποστηθῶσι δῆλη τὴν γραμματικὴν καὶ ν' ἀπομνημονεύσω τὰ φρικτὰ καὶ ἀτελείωτα δύναματα τῶν γερμανικῶν δουκάτων, ὅρη, ποταμούς χρονολογίας. Καὶ πότε; Καθ' ὃν χρόνον, περατώσας κοντσάστραβὰ τὸ γυμνάσιον, ἀνέπνευσα νομίζων ὅτι ἐσώθην διὰ παντὸς ἀπὸ τὰ βάσανα τῶν κανόνων καὶ τῶν προβλημάτων! 'Αλλὰ τί νὰ κάμω; "Ηχισα νὰ μελετῶ, κύπτων ἐπὶ ὧδας κατὰ τὴν νύκτα ἐπὶ τῶν βιβλίων, φυλλομετρῶν τὸ λεξικὸν καὶ τὸν κατάλογον τῶν ἀνωμάλων, κλίνων δύναματα καὶ ὁρήματα καὶ προσταθῶν νὰ εἴρω τοὺς σχετικοὺς κανόνας.

Προσεπάθουν νὰ παρηγορηθῶ μὲ τὴν σκέψην ὅτι ἐπὶ τέλους δὲν εἶχα πῶς ἄλλως νὰ περάσω τὰς ἐσπέρας μου. Οἱ χωρικοὶ ἔκοιμῶντο σχεδόν ἀμά ἐνύκτωνε καὶ μόνον κατὰ τὰς ἐօρτας καὶ τὴν ἐσπέραν ἐπὶ μικρὸν ἥσαν ἀνοικτὰ τὰ δύο τοῦ χωρίου καφενεῖα. "Η κατοικία μας ἄλλως, μετὰ τοῦ σχολείου, ἥτο ἔξω τοῦ χωρίου, μεμονωμένη ἐπὶ ἐνδές λόφου ἐν μέσῳ δένδρων. 'Αλλ' ἡ σκέψις αὐτῇ, ἀντὶ νὰ μὲ παρηγορῇ, καθίστα ἐπαχθεστέραν τὴν δυστυχίαν μου. "Ήτο δυνατὸν νὰ ποιφέρω αὐτὸν τὸν βίον ἐπὶ τόσους μῆνας χωρὶς νὰ παραφορήσω; Εἶχα ἀναγνώσει τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα τὸ διπότον ἀναπτύσσει δ Τολστόη εἰς τὴν «Γιασνάγιαν Πολιάναν» καὶ τὸ διπότον ἀφίνει τοὺς μαθητάς ἐλευθέρους νὰ μελετοῦν ἥ νὰ παίζουν διπόταν θέλουν καὶ δπως θέλουν, καὶ τώρα ἐσκεπτόμην ὅτι ἥμην παρὰ Θεοῦ προωρισμένος νὰ εἰσαγάγω τὸ σύστημα τοῦτο εἰς τὴν Κρήτην.

φυλάξοι! ... δικόσμος εἶνε κακός, παιδί μου. "Ο συνάδελφος, δστις ἐγνώριζε κάλλιον ἐμοῦ τὰ πράγματα, διότι εἶχε ζήσει τὸν βίον ἐκεῖνον ἐπὶ ἔτη, μὲ ἀπέτρεπεν ἀπὸ μάταια διαβήματα, ἀτινα ἄλλως ἥδυναντο νὰ παρεξηγηθῶσι ἄλλ' ἔγω δὲν ἐπίστευα δτι ἡ αὐτηρότης ἔφθανε μέχρι τοιαύτης ἀγριότητος, ὥστε καὶ αἱ γραῖαι, αἵτινες εἶχαν ταξιδεύσει μέχρι Κυνήρων, νὰ φοβοῦνται μήπως κινήσουν ὑποψίας παρεκτροπῆς.

— Δὲν πειράζει, μαγειρεύομεν μόνοι μας μοῦ εἴπε μὲ ἐγκαροτέρησιν δ συνάδελφος.

— 'Αλλ' ἔγω πῶ δὲν ξέρω οὔτε αὐγὰ νὰ ψήσω;

— Τότε ἀναλαμβάνω ἔγω, μετὰ τῆς ἀριθμητικῆς, καὶ τὴν μαγειρικήν, εἴπεν δ ὑποχρεωτικώτατος συνάδελφος. Θὰ βοηθοῦν καὶ οἱ μαθηταί...

— "Α! βέβαια, καὶ ἥδεα αὐτή, εἴπον ἀνακοινωφισμείς ἀπὸ νέαν μέριμναν. "Ετσι θὰ μάθουν καὶ κατί τι πρακτικὸν οἱ μαθηταί. Σήμερον ἥ ἐκπαιδεύσεις τείνει νὰ γείνη πρακτική.

— 'Αλλὰ θὰ ἐμάνθανον ὅλα γε τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὴν μαγειρικήν τὰ δυστυχῆ ἐκεῖνα παδία; Αἱ περὶ τούτου ἀμφιβολίαι μους ηγενον καδ' ἐκάστην. Καὶ διὰ τοῦτο πρὸ πάντων ἀπεφάσισα νὰ εἴμαι δ ἐπιεικέστερος τῶν διδασκάλων. Εἶχα ἀναγνώσει τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα τὸ διπότον ἀναπτύσσει δ Τολστόη εἰς τὴν «Γιασνάγιαν Πολιάναν» καὶ τὸ διπότον ἀφίνει τοὺς μαθητάς ἐλευθέρους νὰ παίζουν διπόταν θέλουν καὶ δπως θέλουν, καὶ τώρα ἐσκεπτόμην ὅτι ἥμην παρὰ Θεοῦ προωρισμένος νὰ εἰσαγάγω τὸ σύστημα τοῦτο εἰς τὴν Κρήτην.

Γ'

Τὰ μαθήματα ἥχισαν μὲ μίαν προσλαλιὰν πρὸς τοὺς μαθητάς, εἰς τὴν δποίαν εἴπα τὰ ἔξης περίου:

— Δὲν εἴμαι ἀπὸ τοὺς δασκάλους τοὺς δποίους ἐγνωρίσατε μέχρι τοῦδε. Θέλω νὰ γείνω φίλος σας καὶ ὅχι τύραννος, νὰ σᾶς φανῶ ὀφέλιμος καὶ ὅχι νὰ σᾶς κάμω δειλοὺς καὶ ταπεινούς τούτους νὰ μὲ σέβεσθε καὶ νὰ μὲ ἀγαπᾶτε καὶ ὅχι νὰ μὲ τρέμετε. Μερικοὶ ἀπὸ σᾶς ἄλλως κοντεύει νὰ ἔχετε τὴν ἥλικιαν μουν. "Έως χθές ήμουν καὶ ἔγω μαθητής καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μὲ μισήσετε, δπως ἐμίσησα ἔγω μερικοὺς ἀπὸ τοὺς διδασκάλους μουν. Δὲν δ' ἀπαιτῶ νὰ μανθάνετε μεγάλα πράγματα, τὰ δποῖα νὰ μῆ

σᾶς ἀφίνουν καιρὸν νὰ παῖζετε, ὡς ἀπαυτεῖ ἡ ἡλικία σας. Ἀλλὰ τὰ δλίγα αὐτὰ ἔννοων νὰ τὰ μανθάνετε καλά. Φρονῶ διτὶ μὲ τὸ γλυκό θὰ κάμωμεν καλλίτερα τὴν ἐργασία μας, ἐνῷ οἱ ἄλλοι δασκάλοι νομίζουν ἀπαραίτητον τὸ ἔνδιλον καὶ τοὺς θυμούς. Σᾶς παρακαλῶ, μὴ μὲ ἀναγκάσετε νὰ πιστεύσω διτὶ ἔχω ἀδικον καὶ διτὶ ἔχουν δίκαιον οἱ ἄλλοι δασκάλοι.»

Οἱ μαθηταὶ μου ἥκουσαν τοὺς λόγους μου μὲ ἔκπληξιν, ἥτις ἐπὶ τέλους μετεβλήθη εἰς ἀκτινοβολίαν χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης.

— Λοιπὸν εἶσθε σύμφωνοι; τοὺς ἥρωτησα.

— Σύμφωνοι, ἀπήντησαν.

Καὶ ἐτήρησαν τὴν ὑπόσχεσίν των, δπας ἐτήρησα καὶ ἔγῳ τὴν ἴδικήν μου.

Εἴπον διτὶ ἥναγκαζόμην νὰ προμελετῶ διὰ νὰ παραδώσω. Ὁφείλω δὲ νὰ ὅμοιογήσω διτὶ, οὐχὶ τόσον χάριν τῶν μαθητῶν, δσον διὰ νὰ κοπιᾶσαι δλιγάθερον, τὸ κείμενον τὸ δποῦν ἔδιδα πρὸς ἔξήγησιν καὶ τεχνολογίαν δὲν ἥτο ποτὲ περισσότερον τῆς μιᾶς προτάσεως, δύο ή τρεῖς γραμματάλια ἀπὸ τὴν Ἀνάβασιν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν κατώρθωνα πάντοτε νὰ ἔνθυμοῦμαι τοὺς σχετικοὺς γραμματικοὺς κανόνας, ή τεχνολογία μου ἥτο ἀπλούστατη.

Ἄλλα τότε παρετήρησα διτὶ οἱ μαθηταὶ μου ἐγγνώριζον περισσότερα ἀπὸ ἔμε. Διὸ ἥναγκασθην νὰ ἔντείνω τὰς μελέτας μου καὶ μάλιστα νὰ σημειώνω τοὺς κανόνας τοὺς ἐφαρμοζομένους εἰς ἕκαστην λέξιν τοῦ κειμένου. Διδάσκων δὲ εἶχα τὸν τυφλοσούρτην τῶν σημειώσεων εἰς τὸ ἡμιάνοικον συρτάρι μου καὶ μὲ τρόπον τὸν παρηκολούνθουν. «Λοιπὸν διατί ἔξαιρεῖται; Λέγε Γιώργη... Ο ἄλλος; ... δ ἄλλος; ...».

Καὶ ἐνῷ διὰ τοῦ ἐνὸς βλέμματος ἥρωταιν, διὰ τοῦ ἄλλου ἀνεξήτουν εἰς τὸ συρτάρι μου τὸν κανόνα, καὶ ἥσθανόμην ἀληθῆ εὐτυχίαν θριάμβου δταν ἐπὶ τέλους κατώρθωνα νὰ καταπλήξω τὸ ἀκροατήριον μου μὲ τὰς γνώσεις μου καὶ διθριάμβος ἀντήχει εἰς τὴν φωνήν μου, ἥτις βαθμηδὸν καὶ ἀσυνειδήτως ἥρχιζε νὰ προσλαμβάνῃ τὸν διδασκαλικὸν στόμφον.

Ἐννοεῖται διτὶ καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ τὴν καλὴν θέλησιν διδασκάλου καὶ μαθητῶν, τὸ μάθημα διήρκει δλίγον· οὕτω δὲ εἶχα ὁρας πολλὰς εἰς τὴν διάθεσίν μου διὰ τὸ κυνῆγι. Καὶ ποιν ἀκόμη ἔξελθουν οἱ μαθηταί, ἔγῳ εὐρισκόμην, εἰς τοὺς ἀγρούς, μὲ τὸ δίκαινον ἐπ' ὕμου, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν δύο μου σκύλων. Ἐπιστρέφων δὲ ενρισκα τὸ δεῖπνον ἥ τὸ γεῦμα ἔτοιμον, χάρις εἰς τὴν ὑπο-

χρεωτικὴν ἀλωσύνην τοῦ συγαδέλφου. Καὶ ἡ ζωὴ ἔκεινη ἥρχιζε νὰ ἔχῃ, ἀν οὐχὶ θέλητρα, τούλαχιστον γαλιήνην τινὰ ἀρκετὰ εὐχάριστον.

Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ παρετήρουν διτὶ ηῦξαν καὶ ἐπλούτιζοντο ἀνεπαισθήτως αἱ γραμματικαὶ γνώσεις μου καὶ ἥσθανόμην ἥδονὴν ἀγνωστον νὰ διαγούγω τοὺς ὄφθαλμοδες καὶ τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν μου εἰς τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἔρευναν. Ἀλλὰ πρὸ πάντων μετερρεπε καὶ μοῦ ἐνέπνεεν ὑπερηφάνειαν ἥ ἐπιτυχία τοῦ ἥμέρου καὶ συγκαταβατικοῦ συστήματός μου. Οἱ μαθηταὶ μου μ' ἐσέβοντο καὶ μὲ ἡγάπων, χωρὶς δὲ νὰ μεταχειρισθῶ ποτὲ βίαια μέσα, χωρὶς νὰ ὑψώσω καν τὸν τόνον τῆς φωνῆς μου, ἥσαν ἐπιμελεῖς καὶ κόσμιοι. Ηὗξανε δὲ η πρὸς ἔμε ἀγάπη καὶ εὐγνωμοσύνη των, δταν ἀπὸ τὴν πρώτην τάξιν, ἥτις ἥτο εἰς τὸ ἰσόγειον, ἥρχοντο ἐνίστητε πλαταγισμοὶ διαπισμάτων δμοῦ μὲ τὰς ἀγρίας κραυγὰς καὶ τὰς ὑβρεῖς τοῦ διδασκάλου, κούτσουρα, παλιόπαιδα, κτήνη!

Ἄλλ' ἡ ἀντίθεσις αὗτη ἐπῆλθεν ὡς πρῶτον ξιζάνιον εἰς τὴν μεταξὺ ἔμοῦ καὶ τεῦ συναδέλφου ὁρμονίαν. Ἐκαμα τὸ λάθος μίαν ἥμέραν νὰ τοῦ παρατηρήσω διτὶ ἥσαν σκληραὶ καὶ ἀνωφελεῖς αἱ σωματικὲς ποιναί, διτὶ βλάπτουν μᾶλλον διότι ταπεινόνουν τὸ φρόνημα καὶ πληγώνουν τὴν φιλοτιμίαν, διὸ καὶ ἔχουν καταργηθῆ εἰς δλον τὸν πολιτισμένον κόσμον. Αὐτὸς δέ, ὡς ἔὰν ἥτο ἥδη πρὸ πολλοῦ χολιασμένος, θεωρῶν τὸ σύστημά μου ὡς ἀποδοκιμασίαν τῆς ἴδιας του μεθόδου, μοῦ ἀπήντησε μὲ πεῖσμα:

— Ἔτσι ξέρω ἔγῳ νὰ διδάσκω. Τὰ νέα συστήματα δὲν τὰ ξέρω. ξέρω μόνον πῶς πρέπει νὰ μανθάνουν γράμματα οἱ μαθηταί.

Ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς μαγειρικῆς ἐκράτησε τὴν δργήν μου καὶ ἥμποδισε τὴν ὁῆξιν, διὰ τὴν δποίαν δ συνάδελφος ἐφαίνετο ἀποφασισμένος. Τὴν ἐσπέραν δ' ἐδειπνήσαμεν πάλιν ὅμοῦ καὶ μόνον μικράτις δυσφορία ἥμποδιζε τὰ βλέμματά μας νὰ συναντηθῶσιν. Η ὑποχωρησίς μου ὅμως αὗτη φαίνεται διτὶ δὲν ἔξετιμήθη δεόντως ὑπὸ τοῦ συνάδελφου, δστις ἔγεινε νευρικώτερος καὶ ἐφαίνετο εἰς πᾶσαν περίστασιν ἐπιζητῶν ἔριδα.

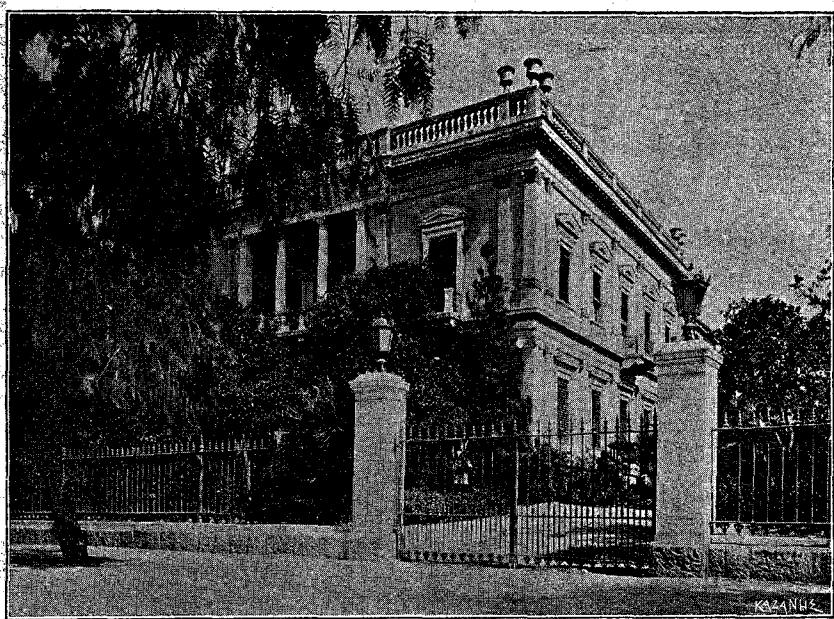
Ως διὰ νὰ μὲ προκαλῇ δέ, ηῦξησε τὴν πρὸς τοὺς μαθητὰς ἀπηνῆ αὐστηρότητά του καὶ τὸ μάθημά του ἥτο σχεδὸν ἀδιάκοπος θρηνός τῶν διατίζομένων καὶ μαστιγωμένων μαθητῶν. Η ἐναντίον μου κρυφά ἔχθρα του ἔξεσπα εἰς τὴν ὁάχιν τῶν δυστυχῶν παιδίων.

Τοῦτο δὲ δὲν ἥτο μόνον πλαγία πρόκλησις ἐναντίον μου, ἀλλὰ καὶ ἐνόχλησις πολὺ δυσάρεστος πάσης στιγμῆς. Διότι μολογότι ἐνίσχυον τὴν πρὸς ἔμε ἀγάπην τῶν μαθητῶν μου,

μοῦ ἐτάρασσον τὰ νεῦρα καὶ τὴν διδασκαλίαν αἱ οἰμογαὶ ἔκειναι καὶ αἱ κραυγαὶ αἱ ἀγριαὶ, τὰς δποίας ἥμουν ἥναγκασμένος ν' ἀκούω, διότι αἱ δύο τάξεις συνεκοινώνουν.

I. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ

“Ἐπεται συνέχεια.

Τὸ μέγαρον Ψύχα. — Γαμήλιον δῶρον τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν πρόγκηπα Νικόλαον.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΑΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΟΥ ΠΛΟΥ ΤΟΥ «Ν. ΜΙΑΟΥΛΗ»

Χαίρω ποῦ σᾶς βλέπω εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'

πρὸς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Ν. Μιαούλη ἐν Κοπενάγη.

Α'

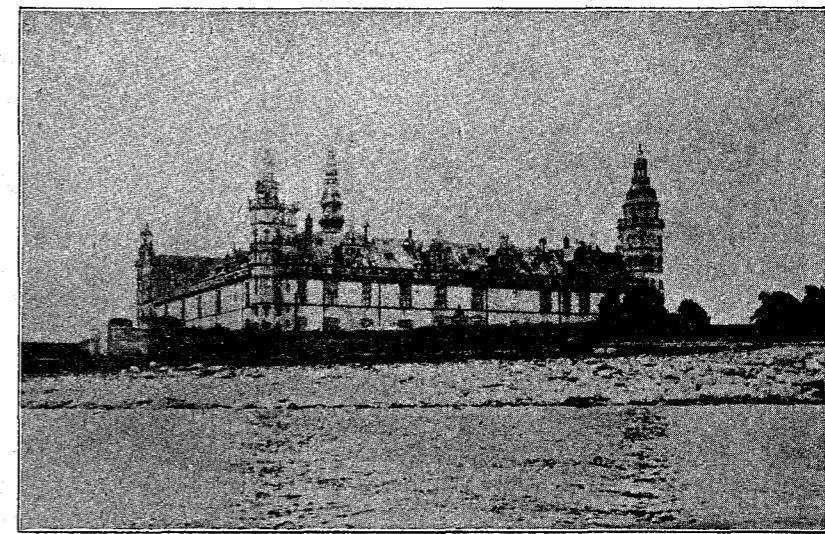
ΟΤΑΝ ἀφήσαντες τὰς γραφικὰς ἀκτὰς τῆς Νορβηγίας παρηλλάσσομεν τὸ Σκάγεν, τὴν βορειοτέραν ἐσχατιὰν τῆς Δανικῆς χώρας, περίφημον διὰ τὴν πληθὺν τῶν παρ' αὐτὴν ναυαγίων, ἐνόμιζε τις ἔτι ἀλληθῶς κατὰ τὸν πλοῦν ἐρεῖνον εἰκὼναν θαυμασίου πανοράματος ἐνηλλάσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, διεβλέπομεν δὴδη ἐν τῇ φαντασίᾳ μας ἐξ ἵσου ὁραίαν τὴν εἰκόναν ἡτὶς ἔμελλε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰς ἔξαισίας ἐκ Χριστιανίας ἐντυπώσεις μας.

Ἡ θάλασσα ἡτο ἀγνώριστος· ἡτο ἀδύνατον νὰ πιστεῖν τις διὰ τὴν ἀγρία θάλασσα τὴν δποίαν ἡδη διέσχιζεν ἡ πρῶρα τοῦ Ἑλληνικοῦ εὐδρόμου, ἡτο αὐτὴ ἔκεινη ἦν πρὸ μικροῦ εἴδομεν τόσον ἔξημερωμένην νὰ λείχῃ δειλῶς τὰ κράστεδα τῶν ἀκτῶν τῶν φρίδορ τῆς Χριστιανίας αἰχμάλωτος αὐτῶν. Καὶ ἐνῷ μακρὰν εἰς τὴν πρύμναν μας ἔξηφανίζετο ἡ θαυμασία σιλουέττα τῶν ἀκτῶν τῆς Νορβηγίας μέσῳ τῆς δμίχλης τοῦ ὁρίζοντος, ἐμπρός, εἰς τὴν πρόροιν μας ἀγρία ἀνεπετάνυτο ἡ θάλασσα τοῦ Κατεγάτη καὶ τοῦ Σούνδου ἐπὶ τῆς δποίας ὡς ἐν δνείρῳ ἐφαίνοντο ἔτι διαδρομοῦντες οἱ πτερόντες στόλοι τοῦ Νέλσωνος. Εἰς τὴν νέαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ἀνελισσομένην εἰκόναν ἐνόμιζε τις διὰ τὸ βάθμος περὶ τὴν Φρειδερικάν τὸν καπνὸν δστις ἐδόξασε τὰ δανικὰ δπλα, παραπλέων δὲ ἐξ ἐλαχίστης ἀποστάσεως τὴν ἄκραν τῆς Ἐλσινίρης διακρίνει ἔτι τὸν μέλανα ὅγκον τῆς ἐπαύλεως τοῦ Κρόνμποργ εἰς τὰ ὑποχθόνεια τῆς δποίας κοιμάται ὁ μυθικὸς ἥρως Holger-Danske ἀνάμενων τὴν στιγμὴν καθ' ἦν ἡ πατρὶς ἥθελε λάβει τὴν ἀνάγκην τοῦ βραχίονός του, ἐνῷ περὶ αὐτὴν ἀκούονται ἔτι ἀπὸ τῶν αἰθουσῶν ἐκείνων τοῦ Ἀμλέτου λόγοι.

Εἰς πλοηγὸς μᾶς ἔδειξεν ἐν καιρῷ νυκτὸς τὸ ἀγκυροβόλιον μας καὶ ἡ πρωΐη δμίχλη διαλυθεῖσα ἀπεκάλυψε διὰ πρώτην φοράν ἐν Κοπενάγη τὴν πολεμικὴν σημαίαν τῆς πατρίδος μας. Καὶ ἐπὶ τῶν γαληνιώντων ἐκείνων ὑδάτων εἰς τοὺς σελαγισμοὺς τῶν δποίων μοῦ ἐφαίνοντο σπινθηροβολοῦσαι ἀκτῖνες ἀφθίτου ναυτικῆς δόξης, ἔβλεπον ἐν πληρεστάτῃ ἀρμονίᾳ ἀποδιδομένην τὴν εἰκόνα τοῦ εὐγράμμου Ἑλληνικοῦ σκάφους φερωνύμου τετιμημένου ἥρωος.

Ἡ ἡμέρα παραδόξως ἀφυπνίζετο γλυκεῖα καὶ δοδαλὴ ἵνα χαιρετίη τὰς ὁραίας ἀκτὰς καὶ τὸν ποντοπόρον ἔνον τῶν.

Ο πρῶτος Δανὸς τὸν δποῖον εἴδομεν ἐν Δανίᾳ μετὰ τὸν πλοηγὸν ἡτο ὁ δρισθεὶς ἔενναγὸς ἡμῶν ὑποπλοίαρχος Rudolph Rothe, μετὰ δὲ τοῦτον ὁ γενικὸς ἡμῶν πρόδενος κ. Thalbitzer. Ἡσαν δι' ἡμᾶς τὰ πρῶτα δείγματα ἐκ τοῦ δανικοῦ κόσμου. Ο πρῶτος ἡτο δὲ ἔξαιρετος μετ' ὀλίγον φύλος μας, ὁ ἀριστος ἀξιωματικὸς δι δποῖος ὑπερχεώνετο βαθέως, εἰς ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, δσάκις τοῦ ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ μᾶς παράσχῃ τὴν συνδρομήν του. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας κατέστη πλέον τόσον οἰκεῖος καὶ φύλος ἡμῶν ὡστε ἡδη ἐνόμιζε τις διὰ ἀπετέλει μέρος τοῦ ἐπιτελείον τοῦ πλοίουν. Ο δεύτερος ἡτο θαυμάσιος τύπος εὐφεστάτου καὶ προσηγνεστάτου ἀνθρώπου, δι δποῖος ἀμέσως κατέκτησε τὴν συμπάθειάν μας καὶ οἱ δύο μαζὶ ἡδη ἥσαν ἴκανοι, ἀνε-

Kronborg

ξαρτήτως τῶν ἀλησμονήτων ἀναμιμήσεών μας ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης, νὰ προσελκύουν μόνοι αὐτοὶ τὴν ἀμέριστον ἡμῶν συμπάθειαν ὑπὲρ τοῦ τόπου ἐκείνου, τὸν ἔρωτα ἡμῶν μὲ τὸν δανικὸν κόσμον εἰς ὃν οὗτοι μᾶς εἰσήγαγον.

Οταν ἀναμιμήσκωμαι δι τοῦ Paul Bluysen εἰς τὰς ἀνταποκρίσεις τοῦ πρὸς τὴν «République Française» ἀπεκάλει τὴν Κοπενάγην «Ἀθήνας τοῦ βορρᾶ» δὲν δύναμαι νὰ φαντασθῶ ποίαν τῶν δύο πόλεων ἐπιθυμεῖ νὰ περιποιηθῇ, ἐπειδὸν δὲν δέν πρόκειται περὶ τῶν συγχρόνων Ἀθηνῶν. Εἶνε τόσον ὡραία ἡ Κοπενάγη, παρ' ὅλον τὸ στενωπὸν ἐνίων τῶν δδῶν τῆς εἰνε τόσον καθαρὰ ὡς δλανδικὴ πόλης, ἔχει τόσην μεθοδικότητα ἐν τῇ οἰκοδομικῇ τῆς ὡς ἐὰν ἡτο πόλις γερμανική, συμπλέκεται ἐκεῖ τόσον ἡ παρέξις τῆς μὲ τὴν θάλασσαν καὶ τὸ ὑδωρ εἴτε διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως, εἴτε διὰ νὰ ἔξυπηρετῇ τὸ ἐμπόριόν της, εἴτε τέλος ἵνα παρέχῃ τὴν ζωὴν εἰς τὰς παχυσκίους δενδροστοιχίας τῶν δδῶν τῆς ἡ τοῦ Oerstedsparken, ὅπου αἱ σκιαὶ τῶν δένδρων ἀνταγωνίζονται πρὸς τοὺς σελαγισμοὺς τῶν ὑδάτων, ὡστε βεβαίως ἡ πόλις αὐτὴ θὰ ἥσον αἱ Ἀθήναι ἀς ἡδύνατο νὰ ὀνειροπολήσῃ δι σύγχρονος Ἀθηναῖος. Καὶ πράγματι, δι Ἀθηναῖος σήμερον δὲν ὀνειροπολεῖ ἀντὶ τῶν Ἀθηνῶν τοὺς Παρισίους, τὸ Λονδίνον, ὀνειροπολεῖ τὴν Κοπενάγην, τὰς Βρυξέλλας, διότι εἰς τὰς παμμεγίστας πόλεις χά-

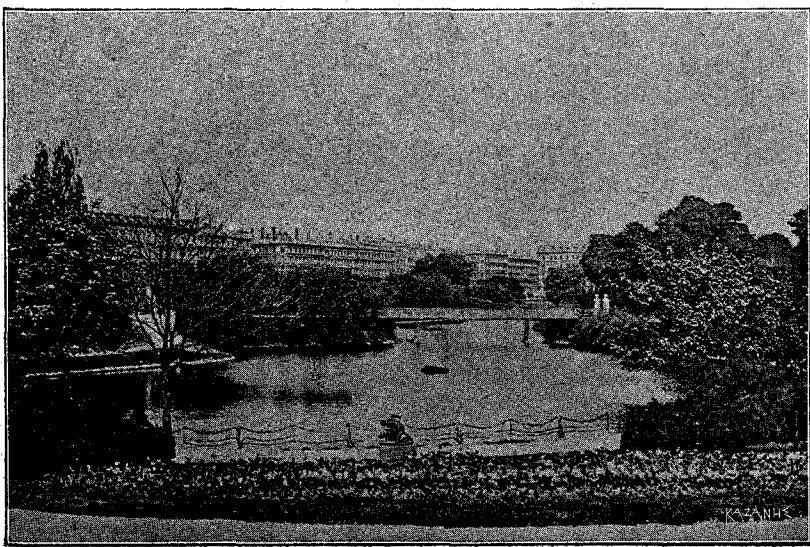
Διὰ τὸν Δανὸν ἐργασία καὶ διασκέδασις εἶνε δύο πράγματα τὰ ὅποια βαίνουσιν ἐκ παραλλήλου, ὡσανεὶ τὸ ἐν νὰ τροφοδοτῆται ἀπὸ τὸ ἔτερον. Τὴν ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας καὶ τὴν ἐργασίαν διαδέχεται ἐνίστε ψόρυβος καὶ διασκέδασις φαιδρά.

Ἐγνωρίσαμεν τοὺς Δανοὺς ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπει εἰκοσαπήμερος περίπου διατριβὴ ἐν Κοπενάγη. Ἀγνωστοὶ παρηκολούμενοι αὐτοὺς διασκέδαζοντας εἰς τὰ διάφορα κέντρα, συνευθυμήσαμεν μετ' αὐτῶν κατὰ τὴν ἐκδρομὴν τὴν διοργανωθεῖσαν πρὸς χάριν τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν ὑπὸ τῶν Δανῶν συναδέλφων των εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Sjalland, γευματίσαντες μετ' αὐτῶν ἐν Hillerød καὶ περιήλθομεν μετ' αὐτῶν τὴν ἔπαυλιν τοῦ Φρεδερικσβόργ διεφιλομένην μετὰ τῶν πλείστων μνημείων ἐν Δανίᾳ εἰς Χριστιανὸν τὸν Δ', ἥτις νῦν χρησιμέυει ὡς μουσεῖον καὶ ἀντανακλᾷ ἔξαισιώς τοὺς πύργους καὶ τὰ δένδρα τῆς εἰς τὰ ὄδατα ὀραιοτάτης λίμνης. Περιεπλανήθημεν μετ' αὐτῶν ἀνὰ τὰ παχύσκια δάση τῆς ἐπαύλεως τοῦ Φρεδενσμπόργ τὴν ὅποιαν κοσμοῦσιν ὁραῖα ἐργα τοῦ Wiedenwelt. Ἡκούσαμεν ἀπὸ στόματος τῶν ἰδίων τὰ ὡραῖα ἐθνικά των ἄσματα τὰ ὅποια διαφυλλάττει αὐτοῖς ἡ φιλολογία των καὶ ἐγνωρίσαμεν τὴν καλὴν τάξιν τοῦ δανικοῦ κόσμου χάρις εἰς τὸν γενικὸν ἡμῶν πρόξενον κ. Thalbitzer, τὴν ἀληθῶς θελκτικήν. Πάντοτε ὑπὸ τὰς ὡραίας ἐκείνας ἔανθάς μορφάς τὰς ὅποιας συχνάκις καλύπτει ἡ μελαγχολία, εἰς τὸ βάθος τῶν γαλανῶν ἐκείνων

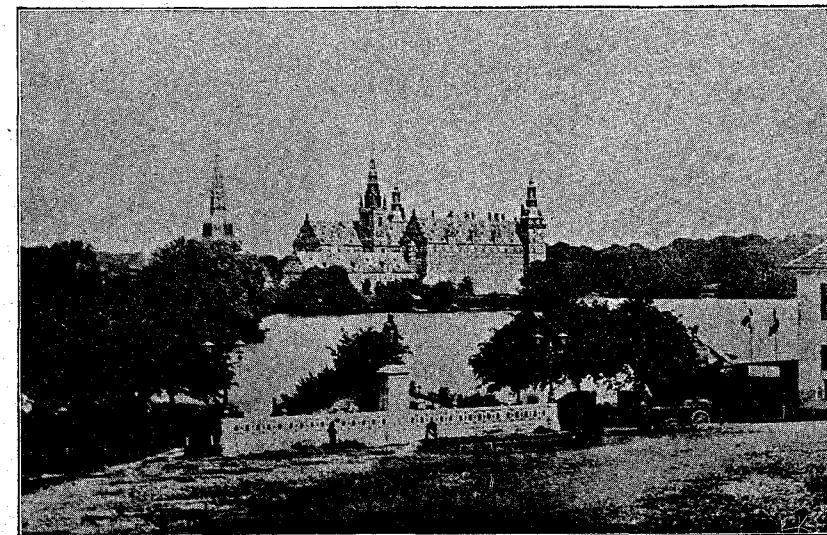
διφθαλμῶν, τῶν χρωματισμένων μὲ τὸ χρῶμα τὸ ὅποιον τόσων συνήθως σκιάζεται ἐν τῷ δανικῷ οὐρανῷ εὔρομεν καρδίαν θερμήν, ψυχὴν ποιητικήν. Τίς ἥδυνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι οἱ μελαγχολιοὶ ἔνοι τῆς Κοπενάγης θὰ ἥσθιαντο τόσον βαθέως τὴν ὡραίαν ψυχὴν τῶν τέκνων ἐκείνων τοῦ βιορᾶ!

Ἡ Κοπενάγη ἔχει ἐν κέντρον διασκέδασεως μεταμεσημβρινῆς καὶ νυκτερινῆς ὅμοιον κατὰ τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν τελειότητα τοῦ ὅποιου οὐδαμοῦ ὑπάρχει καὶ διὰ τὸ ὅποιον δικαίως ὑπερηφανεύονται οἱ κάτοικοι τῆς. Εἶνε τοῦτο τὸ Tivoli, τὸ θαυμάσιον ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως πάροκον Ἀντί 50 λεπτῶν (ɔres) ἀποκτᾷ τις τὸ δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὸ Tivoli, ἔνθα δύναται νὰ ἀπολαύσῃ ὑπὸ τὰς πλουσιωτάτας σκιάς τῶν δένδρων ὀραιοτάτην δραχήστραν ἢ bande, ἢ νὰ παραστῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν κωμῳδῶν ἢ γυμνασμάτων ἀκροβατικῶν ἢ διὰ ποδηλάτων, ἢ νὰ βάλῃ ἐπὶ σκοπῷ ἢ νὰ κάμῃ ἐνα γῦρον διὰ ὁωστικοῦ σιδηροδρόμου.

Μαγευτικά στιγμάτα διέρχεται τις ἐν μονοξύλῳ περιδιαβάζων τὴν νύκτα ἀνὰ τὴν ὑπερόχου κάλλους λίμνην μὲ τὰς φωτοστολίστους ἀκτὰς ἐντὸς τοῦ πάροκου, ἢ ἐπὶ τῆς ἐν αὐτῇ παλαιᾶς κορβέττας Saint-Georges, καταφώτου, ἀπὸ τῆς ὅποιας ἀκούονται χροφδίαι ἢ παρέχονται σκηναὶ βομβαρδισμοῦ ἀπολαυστικαί. Εἰς τοὺς δρομίσκους ἐκείνους καὶ ὑπὸ τὰς σκιερὰς ἀναδενδράδας ἐν ἀδιαπτώφ φαιδρότητι συναν-

Ørstedsparken

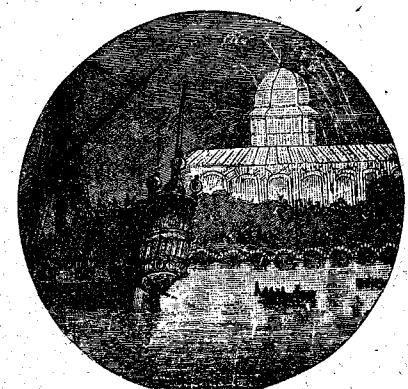
Frederiksborz slot

τῶνται πάσης τάξεως, γένους, ἡλικίας ἀνθρωποι καὶ ὡς ἐν παραδείσῳ, πλούσιοι ἢ πένητες, δίκαιοι ἢ ἀμαρτωλοὶ ὑπὸ τὰ φυλλώματα ἐκεῖνα ἀπολαμβάνουσι τῶν θελγήτρων τῆς ζωῆς ἐν ἀναπαύλᾳ ἀπὸ τῆς βιωτικῆς πάλης. Οἱ Δανοὶ εἰσὶν ὑπερήφανοι διὰ τὸ Tivoli των ἀλλὰ καὶ ὅσοι διῆλθον ὡραῖς τινας ἐν αὐτῷ βεβαίως δὲν θὰ λησμονήσωσιν οὕτε αὐτὸς οὕτε τὴν ζωὴν καὶ τὴν χαρὰν ἥτις βασιλεύει ἐκεῖ.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ στατιστικὴ ἀποδεικνύει ὅτι ἐν Δανίᾳ ὅσον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου εἶνε συχνόταται αἱ αὐτόκτοναι. Οἱ μολυβδόχρους οὐρανὸς τῶν χωρῶν ἐκείνων τῶν περιβορείων, μὲ τὸ θαλάσσιον κλῖμα καὶ τὰ ὡραῖα δάση προσδίδει μελαγχολίαν τινα εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων, εἰς τὴν ὅποιαν ἀνταγωνίζονται καὶ δυστιχῶς ἐνίστε τικῶνται τῆς ζωῆς τὰ θέλγητρα.

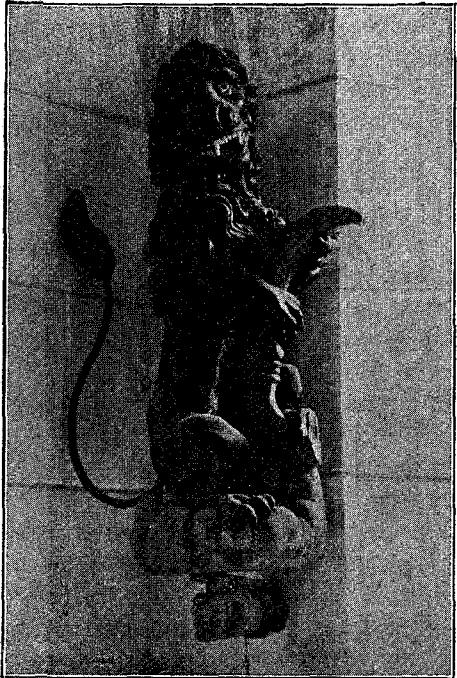
ΠΕΡΙΚΛΗΣ Δ. ΡΕΔΙΑΔΗΣ

"Ἐλεται τὸ τέλος.

Tivoli

Ο ΛΕΩΝ ΤΩΝ ΚΟΜΟΥΤΩΝ

τὸ Ἀρχεῖον τῆς οἰκογενείας.

Προμαντεύω ἡδη τὰς μορφὰς καὶ τὰς ἀμφιέσεις τῶν διαφόρων Κομούτων.

... Καὶ πρῶτον φαντάζομαι τοὺς τέσσαρας Δημήτριους Κομούτους. Τὸν ἐν Μοθώνῃ "Αρχοντα" δηλ. δόσις μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς παρὰ τῶν Τούρκων κατέψυγε κατὰ τὸ 1500 εἰς Ζάκυνθον, καὶ ἔκει ἔγκατέστη, καταγραφεὶς μετοξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς νήσου.

Τὸν κατὰ τὴν οἰκογενειακὴν παραδοσιν συμμετασχόντα τῆς ναυμαχίας Ναυπάκτου κατὰ τὸ 1571 καὶ ἀνδραγαθήσαντα κατ' αὐτήν.

"Ετερον Δημήτριον, διαπρεπῇ ἰατρόν, ἀκμάσαντα κατὰ τὸ 1654. Τὸν κατὰ τὸ 1718 γεννηθέντα τέλος δημοφιλῆ καὶ φιλόπατριν ποιητὴν καὶ φιλόσοφον, ἐπιστήθιμον φίλον τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως, τοῦ Γκίλφορδ καὶ τοῦ φιλέλληνος Guys.

... Ἀναπολῶ τοὺς Νικολάους Κομούτους

Τὸν ὑπὸ τὸν Μοροζίνην δηλ. στρατεύσαντα, ἀναδειχθέντα κατὰ θάλασσαν τῷ 1684 καὶ δι' ἀξιωμάτων, ἐπὶ στρατιωτικῇ ἀρετῇ, τιμηθέντα

Καὶ τὸν εὐεργετικῶταν μαθηματικόν, μηχανικὸν καὶ ἀνώτερον ἀξιωματικόν, δράσαντα κατὰ τὸ 1730.

... Μελετῶ τὸν ὁντορικῶταν καὶ εὐπροσηγορώταν φιλόσοφον καὶ πολιτειολόγον, τὸν διδάκτορα Ματθαῖον Κομούτον, ἀκμάσαντα κατὰ τὸ 1620.

... Τὸν κατὰ τὸ 1626 γεννηθέντα διδάκτορα τῆς φιλοσοφίας καὶ ἰατρικῆς Σταματέλον Κομούτον, ἀνυψωθέντα εἰς κόμητα καὶ τὴν ἑαυτοῦ εὐγένειαν μετὰ τῆς ἐπισημοτάτης βιζαντιακῆς τῶν Γαβριηλοπούλων συμφύσαντα.

... Τοὺς διαπρεπεῖς ἰατροὺς Ιάκωβον καὶ Παῦλον Κομούτους.

Οι ζῶντες ἐν Ἀθήναις ἀποθαυμάζομεν τὰ ἀρχαῖα καὶ ἐλευνολογοῦμεν τὰ σύγχρονα, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν τὰ παλαιά· μετὰ μεγάλου ως ἐκ τούτου ἐνθουσιασμοῦ ὑπήκουος πρό τινων μηνῶν εἰς τὴν πρόσκλησιν ὑπερόχου φίλου, δπως ἐπισκεφθῶ τὴν Ζάκυνθον. Ἐκεῖ ἐκόρεσα ἀληθῶς τὴν δίψαν τῆς παλαιότητος.

Ἐκ τῶν πολλῶν ἐντυπώσεών μου θὰ περιορισθῶ σήμερον εἰς ἐν ἀπόσπασμα τοῦ ἰστορικοῦ προσκυνήματος εἰς τὸν οἶκον τῶν Κομούτων.

*

Ομολογῶ ὅτι δὲν ἔκοπίασα πολὺ, δπως μάθω ποῦ κεῖται τὸ πολιὸν μέγαρον πρὸ τοῦ δόπιον ἀπ' αἰώνων ἀσκεπῆς διήρχετο ὁ λαός.

Ο πρῶτος Ζακύνθιος δὲν ἥρωτησα, μοῦ ἐπέδειξε τὴν ὄδον καὶ τὸν "Αγιον Γεώργιον τῶν Κομούτων.

... Βαδίζω καὶ μετὰ συγκινήσεως ἀναλογίζομαι, ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἐντρυφήσω εἰς τὴν Πινακοθήκην, τὴν Κειμηλιοθήκην καὶ

στηρικτοῦ τῆς μετὰ τῆς θοησκείας συνυπονομευομένης ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης.

... Δὲν λησμονῶ καὶ τὸν εὐεργετικῶταν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ τόπου νίδον αὐτοῦ Γεώργιον καὶ μετὰ στοργῆς σπεύδων νὰ γνωρίσω τὸν ἀντάξιον καὶ τούτου νίδον Ιωάννην, περιστοιχούμενον ὑπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ, καὶ τῆς διὰ τε τῆς ἴδιας καὶ τῆς συζυγικῆς εὐκλείας καταυγασάσης τὸν οἶκον αὐτοῦ συζύγου του...

Καὶ μετὰ τῆς τελευταίας ταύτης στέψεως φθάνω πρὸ τοῦ πυλῶνος τοῦ Μεγάρου ...

Εἰσέρχομαι. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ δύο διμοιροφοι κλίμακες. Προτιμῶ τὴν δεξιάν· στρέφω, ἀλλ' εὐθὺς μένω ἀκίνητος εἰς τὴν θέσιν μου.

Πελώριος Λέων, φρατῶν τὴν Τουρκικὴν ἡμισέληνον, δρομοῦται παρὰ τὴν δεξιὰν πλαναστάδα τοῦ πυλῶνος, ἐπιβάλλων τὸ σέβας καὶ τὸν θαυμασμόν. Εἶναι τὸ ἀκροστόλιον τουρκικῆς γαλέρας, λάφυρον τῶν ναυμάχων Κομούτων.

Τοιοῦτοι ὑπῆρχαν, ὃς εἶδομεν δύο. Τὸν ἐναέρινον, δρομοῦται παρὰ τὴν δεξιὰν πλαναστάδα τοῦ πυλῶνος, ἐπιβάλλων τὸ σέβας καὶ τὸν θαυμασμόν. Εἶναι τὸ ἀκροστόλιον τουρκικῆς γαλέρας, λάφυρον τῶν ναυμάχων Κομούτων.

Δημήτριος ὀνομάζετο ὁ τῆς παραδόσεως, ἔγγονος ὃς πιστεύεται τοῦ γενάρχου τῶν ἐν Ζακύνθῳ Κομούτων, κυβερνῶν γαλέραν κατὰ τὴν ναυμαχίαν Ναυπάκτου, τῷ 1571, καὶ θριαμβεύσας κατ' αὐτήν.

Νικόλαιος ὀνομάζετο ὁ τῆς ιστορίας, κυβερνῶν ἐπίσης γαλέραν, κατὰ τὸν ίδιον Μοροζίνην πολέμους τῶν Βενετῶν κατὰ τὸν Τουρκόν.

"Ισως ὁφείλω νὰ ταχθῶ μετὰ τῆς ιστορίας, ἀλλὰ μ' ἐμποδίζει ἄλλος λέων πάλιν, κοσμῶν τὸ οἰκόσημον τῶν Κομούτων πρὸ τῶν χρόνων τοῦ Νικολάου.... Ἡ φιλολογία κλίνει, ἀλλώς τε, πάντοτε ὑπὲρ τῆς παραδόσεως καὶ φιλολογικὸν μᾶλλον χαρακτῆρα ἡμέλησα νὰ δώσω εἰς τὸ μικρόν μου δημοσίευμα τοῦτο.

*

'Ατενίζω σιωπηλὸς τὸν φύλακα τοῦ πυλῶνος Λέοντα καὶ νομίζω ὅτι ἀκούω τὰ τύμπανα, τὰς σάλπιγγας καὶ τοὺς δξεναύλους, σημαίνοντας τὴν πολεμικὴν ἔγερσιν. 'Ολόκληρον τὸ μέγα παρὰ τὴν Ναύπακτον ναυτικὸν δρᾶμα διὰ κινηματογράφου διελαύνει πρὸ τῶν δρυθαλμῶν μου.' Ιδοὺ ὁ ὑψηλόφρων Δὸν Ζουάν, ἀρχηγὸς τοῦ ὄλου συμμαχικοῦ στόλου. 'Ιδού δὲ ναύαρχος Κολώνας, δόσις ἡγείται τῶν πα-

πικῶν γαλερῶν. 'Ιδού δὲ Βενιέρος, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Βενετικοῦ στόλου... Κάπου φαντάζομαι ὅτι διακρίνω, μέσω τῶν φλογῶν καὶ τοῦ δαιμονιώδου τῆς καταστροφῆς θορύβου, τὸν Θεοβάντες, ἀποβαλόντα τὴν δεξιὰν χεῖρα, ἀλλ' ὅχι καὶ τὴν εὐθυμίαν του.

Αἱ Ἐχινοῦσαι ἐφ' ὅσον ἡ γῆ ζῇ θὰ ἔχωσι τὴν τιμὴν ὅτι συνετέλεσαν εἰς τὴν νίκην.

Ἐκεῖ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου συνετρίβη καὶ κατεποντίσθη ἡ ἐπαρσίς τῶν ἀητήτων Τούρκων ἐκεῖ 15 χιλιάδες χριστιανῶν αἰχμαλώτων, οἰμωζόντων ὑπὸ τὰ σιδηρᾶ δεσμὰ καὶ τὴν μάστιγα τῶν ἀρχηγῶν τῆς κωπηλασίας, ἐζητωκράγαστρων ὑπὲρ τῶν ἀπελευθερωτῶν αὐτῶν.

Οἱ ἀρχηγοὶ καὶ κυβερνῆται τῶν γαλερῶν, οἱ ἀργούζινοι, οἱ ἀρκεβούζιοφόροι πεζοναῦται, οἱ πυροβοληταὶ τῶν πολυμόρφων πυροβόλων καὶ λιθοβόλων, οἱ γραφεῖς, οἱ εὐγενεῖς ἀκόλουθοι... διέρχονται ὡς ἐν διπασίᾳ πρὸ τῶν δρυθαλμῶν μου.

Βλέπω τὴν ἀνάμιξιν καὶ τὴν σύγκρουσιν τῶν ὑπερδιακοσίων συμμαχικῶν γαλερῶν μετὰ τῶν ὑπερτριακοσίων τουρκικῶν... Μεταξὺ αὐτῶν διακρίνω τὴν πεφημισμένην γαλέραν τοῦ Βέη τῆς Εύβοίας.

Καὶ αὐτῆς φαντάζομαι ἐπιπίπουσαν τὴν ὑπὸ τὸν Δημήτριον Κομούτον Ἑλληνικὴν γαλέραν. Βλέπω εἰσπηδῶντας μετὰ πελέκεων τοὺς Ιονίους ἀνδρας, αἰχμαλωτίζοντας τὸν Βέην καὶ τοὺς Γενιτσάρους του, ἀπελευθεροῦντας τοὺς δεσμῶτας "Ελληνας· κωπηλάτας. Βλέπω τὸν νικητὰς διανεμούμενος τὴν πλουσίαν λείαν καὶ τὸν ἡρωϊκὸν Κομούτον ἀρκούμενον μόνον εἰς τὴν ἀποθησαύσιν τοῦ ἔχθρικον ἀρκοστόλιον, τοῦ τουρκικοῦ Λέοντος, δόσις ἐν θριαμβευτικῇ πομπῇ ὁδηγεῖται εἰς Ζακύνθον καὶ ἔκτοτε κινεῖ τὴν εἴσοδον τοῦ μεγάρου τῶν Κομούτων. 'Ακούω τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἰδιόφυνθμον κωδωνοκρουσίαν, τὰς δεήσεις πρὸς τὸν Θεόν διὰ τὴν μεγάλην νίκην τῆς Ναυπάκτου, ητίς ἀνεπτέρωσε τὰς ματαιωθείσας καὶ πολίν ελληνικὰς ἐλπίδας... *

... 'Αλλὰ φιλικὴ καὶ προσηνής φωνὴ μὲ καλεῖ ὅπως ἀνέλθω, καὶ μὲ ἐπαναφέρει εἰς τὴν πραγματικότητα

'Η ὥρα ὅμως ἔχει παρέλθει· ζητῶ τὴν ἀδειαν δπως ἐπιστρέψω τὴν ἐπιοῦσαν καὶ φεύγω μὲ πλῆθος ιστορικῶν ἀναμνήσεων, αἵτινες ἐγέμοισαν τὸ στήθος μου, πρὸν ἡ ἀκόμη προφθάσω νάνελθω τὴν κλίμακα τοῦ πολιοῦ μεγάρου τῶν Κομούτων.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΔΙΑΘΗΚΗ

Ἡ φιλολογικὴ ἔργασία τοῦ Νικολάου Κονεμένου ἡτις ἥτο γνωστὴ εἰς ἐμὲ μέχρι πρὸ διλγίου, περιεκλείετο εἰς τοία τομίδια, περιέχοντα τὰ μὲν δύο γλωσσολογικὰς μονογραφάς, τὸ ἔτερον δέ, τὸ δποῖον ἀνεζήτησα πάντοτε εἰς μάτην καὶ τὸ δποῖον δὲν ἀνέγνωσα ποτέ, μίαν σειρὰν ποιημάτων.

Τὰ ἔργα αὐτὰ οὐδέποτε Ἰσως ζητηθέντα, Ἰσως δὲ καὶ οὐδέποτε ἐκδόθέντα εἰς πώλησιν, ὠρισμένως δὲ ἀπὸ ἔλαχίστους ἀνάγνωσθέντα, ἔζητησα διὰ μιᾶς ἐπιστολῆς ἀπὸ τὸν Ἰδιον ἀλλοτε πρὸ ἔτῶν, ἔσπενσε δὲ νὰ μοῦ τὰ ἀποστεῖλῃ ὁ εὐγένης γέρων, παραπέμπων με διὰ τὸν τόμον τῶν ποιημάτων του, μὴ εὐρεθέντα δυστυχῶς ἐν τοῖς βιβλίοις του ὡς μοῦ ἔγραψε, εἰς κάποιον ἐδῶ φίλον του, τὸν δποῖον ὅμως δὲν ἀνεῦρον - ἀποθανόντα Ἰσως, τίς οἶδε πότε...

Ἐνθυμοῦμαι τότε τὴν ἐντύπωσιν ποῦ μοῦ ἔκαμε ἡ ἀνάγνωσις τῶν πολυτίμων ἔκεινων φυλλαδίων. Διὰ πρώτην φορὰν γλωσσικὸν βιβλίον, μοῦ παρουσίασε τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως, τὴν ἀπλότητα τῆς ἐκφράσεως, τὴν δογματικήτητα τῆς ἀληθείας, τὸν πλοῦτον τῆς γνώσεως, τὴν ποίησιν συνδυασμένην μὲ τὴν ἐπιστήμην, μὲ τὴν ὄχριβειαν τὴν μαθηματικὴν καὶ τὴν ἀδιατάχατον.

Τὰ εἶδωλα τοῦ κ. Ροΐδου δὲν εἶχαν ἐκδοθῆ ἀκόμη, οὐδὲ τὰ βιβλία τοῦ κ. Ψυχάρη, οὐδὲ πᾶν διτὶ ἔγραφη ἀπὸ τὸ 1886 καὶ ἐντεῦθεν περὶ γλώσσης.

Κάμνω αὐτὴν τὴν παρατήρησιν θέλων νὰ ἔξαρτήσω ὅλην αὐτὴν τὴν μετέπειτα σοφὴν ἔργασίαν, τῆς δποίας τὸ μόνον ἐλάττωμα Ἰσως εἶνε ἡ ἐπιχείρησις συστηματοποιήσεως πράγματος ἀσυστηματοποιήσου, μοιραίως ἀπαγιώτου, ἀπλούμενον πάντοτε ἀπεριορίστως, ἀκανονίστου φαινομενικῶς, ἰδιοτρόπου, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς ἡμέρας καὶ τῶν περιστάσεων, τῶν ἐκτάκτων περιπτώσεων τὰς δποίας δὲν δύναται νὰ προΐδῃ κανέις, πολὺ περιστέρον νὰ προλάβῃ, ἐλάττωμα τὸ δποῖον, πρέπει νὰ σημειωθῇ καλῶς, δὲν παρατηρεῖται εἰς τὴν ἔργασίαν τοῦ κ. Κονεμένου.

Ἐπιφυλαττόμενος ἀργότερα νὰ ἀναλύσω δ-

λόκληρον τὸ ἔργον τοῦ Κονεμένου, τὸ ἄγνωστὸν ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς περισσοτέρους τῶν λογίων μας, τὸ μὴ ὑπολειπόμενον ὅμως, κατὰ τὴν κρίσιν μας, τὸν ἔργων οἰσυδήποτε τῶν προαναφερθέντων, τὸ προηγηθὲν μάλιστα τῶν περισσοτέρων ἐξ αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται ἔκεινα ἀποβλέποντα μόνον γλωσσικὰς ἐλευθερίας, περιορίζομαι σήμερον εἰς τὴν ἐπισκόπησιν τοῦ τελευταίου του ἔργου, τὸ δποῖον περιῆλθεν εἰς ἐμὲ ἐντελῶς τυχαίως — εἶνε τόσον δύσκολον νὰ εἴη κανεὶς βιβλίον τοῦ Κονεμένου, νὰ μάθῃ μᾶλλον τὴν ἐκδοσιν τοιούτου — καὶ τὸ δποῖον ἐπιγραφόμενον Διαθήκη, ἔξεδόνη ἐν Κερκύρᾳ πρὸ ἐνὸς μόλις ἔτως.

Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ἔχωριστῶν ἐντελῶς καὶ ἀνομοίων καὶ ἀσχέτων μερῶν, περιέχει δὲ τὴν Διαθήκην, καταλαμβάνουσαν 92 δλοικήσους σελίδας, Λίγα καὶ περὶ Γλώσσας 12 σελίδας, τὴν Κίναν καὶ τὸν Προσηλυτισμόν, 7 μόνον σελίδας.

Θέλων νὰ παραθέσω μερικὰ ἀποσπάσματα καὶ ἐκ τῶν τριῶν μερῶν τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ καὶ περιέργου βιβλίου, εὑρίσκομαι εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν.

Τὸ ζῆτημα τῆς ἐκλογῆς ἀποκλείεται. Πᾶσα σελίς, πᾶσα παράγραφος, πᾶσα γραμμή, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, εἶνε ἔκεινη, νομίζει κανέις, τὴν δποίαν δὲν δύναται νὰ παραλείψῃ.

Καὶ τὰ μᾶλλον μερικάτερα πράγματα, καὶ ἔκεινα τὰ δποῖα ἀποβλέποντα εἰς πρόσωπα, εἰς ἴδιαίτερα συμφέροντα, εἰς ἴδιωτικὰς δοσοληψίας, εἰς πείσματα, καμμιὰ φορὰ κατ' ἐπίφασιν καὶ εἰς μικροεκδικήσεις, ἐνῷ φαίνονται ἐξ ἐνὸς ζητήματα ἀμοιδα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, δλίγον κατ' ὅλιγον καταδείκνυνται σπουδαιότατα, ἐφελκύοντα τὴν προσοχὴν καὶ τὴν περιέργειαν, ἔξεγειροντα τὴν παρατήρησιν τὴν παραδειγματίζουσαν καὶ τὴν διδάσκουσαν πολλά.

Δύναται νὰ ἴδῃ κανέις, ἐν ἐνὶ λόγῳ, διτὶ καὶ εἰς τὰ πλέον ἐπουσιώδη μέρη τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, διμιεῖ ἡ πεῖρα συνδυασμένη μὲ τὴν σοφίαν καὶ μὲ τὴν φρόνησιν.

Ο συγγραφεὺς θέλων νὰ διαθέσῃ μίαν ὀλόκληρον κολοσσιάν περιουσίαν, τὴν δποίαν ἐκέρδισε διὰ τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ τοῦ μεγάλου λαχείου τῆς Ἀμερικῆς, ἐνὸς λαχείου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐφευρεθέντος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ χάριν τοῦ σκοποῦ του, παρουσιάζει ἐαυτὸν εἰς τὰς τελευταίας του ἱερὰς θελήσεις τέλειον ἀνθρωπον, μὴ λησμονοῦντα τόσον τὰς ἴδιαιτέρας αὐτοῦ ὑποχρεώσεις, ὅσον καὶ τὰ καθήκοντά του ὡς πολίτου, ὡς πατριώτου, ὡς ἐθνικοῦ ἀνδρός, ὡς κοσμοπολίτου.

Δὲν ὑπάρχει κανὲν ζῆτημα τὸ δποῖον νὰ τὸν ἐνδιαφέρῃ ὀλιγάτερον ἐνὸς ἄλλου. Οἰκογενειακὰ καθήκοντα καὶ κοσμικὰ ὑποχρεώσεις — κοσμικὰ ὑπὲρ μίαν εὐρυτάτην ἔννοιαν — συναντῶνται μέσα εἰς τὴν διαθήκην του εἰς ἀσπασμόν, κατὶ περισσότερον ἀπὸ χριστιανικόν, εἰς ἀσπασμὸν ἄλιον.

Τὰ τέκνα του τοῦ εἴνε τόσον προσφιλῆ, δποῖον καὶ τὰ ἀνθητὰ δποῖα παραγγέλλει νὰ φυτεύσουν κάπου, ἡ γυναικα του δὲ ὅχι ὀλιγάτερον ἀγαπητὴ τῆς Πρεβέζης εἰς τὴν δποίαν ἐγεννήθη, καὶ δποὺ οὐδέποτε ἔζησε καὶ δποὺ οὐδέποτε κατὰ τὸ λέγειν του ἐξειτημήθη. Ἀφίνω τὴν λατρείαν ποῦ τρέφει διὰ τὴν Κέρκυραν, τὴν δποίαν, μὲ τὸ ποσὸν ποῦ διαθέτει πρὸς χάριν της, μεταβάλλει εἰς παράδεισον ἐπίγειον.

«Μοῦ ἔρχεται ἡ ἴδεα — γράφει — νὰ συστήσω ἐνα φτωχομεῖο δικό μου δποὺ οἱ φτωχοὶ νὰ ζοῦν κομμάτι ἀνθρωπινώτερα (καὶ μὲ λιγάτερη ντροπὴ γιὰ τὴν κλεινὴ Κέρκυρα ποῦ θέλει νὰ καυχέται γιὰ τόσα) παρ' ὅτι σὲ τοῦτο τὸ δημοτικὸ φτωχοκομεῖο, ποῦ μεταξὺ τῶν ἄλλων δὲν προνοεῖ παρὰ μόνον γιὰ κείνους ποῦ δὲν ἔχουν νὰ φροντίσουν γιὰ τέκνα: ἀλλὰ ἔπειτα εὐρῆκα ἄλλον τρόπον ποῦ μοῦ ἐφάνηκε ἀσφαλέστερος καὶ οἰκονομικώτερος καὶ πρακτικώτερος καὶ εἶνε τοῦτος. Ἀφίνω σὲ πενήντα πρόσωπα Ἰσως καὶ περισσότερα, γνωρίμους ἡ φύλους, δποὺ τὰ ὄντα ματά τους σημειώσω σὲ ἐνα παράρτημα στὸ τέλος τῆς διαθήκης μου, ἀπὸ μισὴ ὡς δύο δραχμαῖς (κατὰ τὴν περίστασι καὶ τὴν ἀνάγκη τοῦ καθενὸς) τὴν ἡμέρα γιὰ δσο ζοῦν. Λέγω κάθε μέρα, ἐπειδὴ δὲν ἡμπορῶ νὰ ἔχω ἐμπιστοσύνη σὲ δλονῶν τὴ φρονημάδα γιὰ νὰ πῶ κάθε μῆνα, καὶ κάθε βδομάδα.»

«Στὴν Πατρίδα μου Πρεβέζα — γράφει παραχατά — ποῦ εἴνε καὶ ὁ τόπος δποὺ κατὰ τύχη ἔχω γεννηθῆ, ἀφίνω νὰ γένη ἔνας δρόμος ἀμαξωτὸς ἀπὸ τὸ Παλιόκαστρο ὡς τὴν

Καμαρίνα καὶ νὰ γένη κι' ἔνα ὑδραγωγεῖο γιὰ νὰ ἔρχεται τὸ νερὸ ἀπὸ κεῖ στὴν Πρεβέζα. Κι' ἀφίνω γιὰ νὰ χωθῇ τὸ χαντάκι (ἀν τὸ συγχωρήσῃ ἡ Κυβέρνησις) ποῦ διατηρεῖ σὲ διάφορα μέρη του νερὰ τὸ καλοκαίρι, ποῦ σηπονται καὶ γεννοῦν μιάσματα, ἡ νὸτιοσκευασμοῦν τὰ τείχη του καὶ σκαφτῇ λίγο ἀκόμα ἡ κοίτη του γιὰ νὰ ἔμπουν τὰ νερὰ τῆς θαλάσσης. Κι' ἀφίνω γιὰ νὰ συστηθῇ καὶ μία Τράπεζα ποῦ νὰ δανείζῃ μὲ ἐνέχυρο καὶ χωρὶς ἐνέχυρο, μικρὲς ποσότητες ἀπὸ 10 ὅδωμα λίραις καὶ κάτω μὲ τόκο 4 %.

Δὲν μηνησιακεῖ ποσῶν ἐναντίον τῶν Πρεβέζανων ποῦ τὸν ἔχουν στὴ μπούκα τοῦ κανονιοῦ. «Ξέρω πολὺ καλά, λέγει, ποῦ στὸν τόπο μου κανένας σχεδὸν δὲν ἡμπορεῖ νὰ μὲ δῆ, ἄλλα δὲν εἴνε λόγος αὐτὸς γιὰ νὰ θελήσω νὰ ξεσυνεριστῶ καὶ ἐκδικηθῶ ἀρνούμενος ἔκεινα τὰ καλὰ δποῦ ἔχω ἀποφασισμένα γιὰ τὸν τόπο, καὶ ἀφοῦ μάλιστα αὐτὰ τὰ καλὰ δὲν εἴνε μόνον πρὸς ὀφέλεια ἔκεινῶν ποῦ ζοῦν σήμερα ἔκει, ἄλλα εἴνε καὶ πρὸς ὀφέλεια ἔκεινῶν δποῦ θάρρουν κατόπι καὶ δποὺ δὲν μοῦ ἔχουν φτιᾶσει σὲ τίποτα, κι' δποὺ ἐλπίζουμε νὰ βγοῦν καλήτεροι ἀπὸ τουτονύους, τώρα μάλιστα δποῦ τὸ Πατριαρχεῖο ἀποφάσισε νὰ στεῖλῃ ἔκει ταχτικὸν ιεροκήρυκα ἐνάρετον καὶ ἀξιον, καὶ δποῦ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησι γιὰ πολιτικὴ καὶ ἄλλους σκοπούς ἔχει λάβῃ τὸ μέτρο νὰ συνοικίσῃ τὴν Πούντα ἡ Ἀκτιο μὲ ἀποίκους ἀπὸ τὸ Μωρᾶ, γνωστοὺς γιὰ τὴν αὐταπάργησι, τὴν εἰλικρίνεια, καὶ ἄλλας ἀρετάς τους καὶ νὰ στείλῃ ἔπαρχο ἔκει Ἰσως καὶ Νομάρχη, δποῦ καὶ μὲ αὐτὰ ἀκόμα θὰ βρίσκεται σὲ καθημερινὴ συγκοινωνία καὶ σὲ καλαῖς σχέσεις δ τόπος, καὶ δποὺ δὲ κάθε λογιώτατος καὶ δ κάθε πατριώτης ἀπὸ τὴν Πρεβέζα θὰ μπορῇ νὰ πηγαίνῃ νὰ τὸν ἐπισκέπτεται καὶ νὰ συνομιλῇ καὶ συζητᾷ μαζύ του, πίνοντας τὸν καφέ καὶ φουρμάροντας καὶ τσιγάρα, ἔνα δπίσω τᾶλλο, γιὰ διάφορα ἐθνικὰ ἀντικείμενα, ἔξαιρέτως γιὰ τὴν πολιτικὴ τοῦ Θεοτόκη, τοῦ Ράλλη, τοῦ Δηλιγιάννη, καὶ γιὰ τὰ ἐκλογικά, πρὸς κοινὴν ὀφέλεια καὶ τέρψι καὶ καλὴν δρεξι γιὰ τὸ γιόμα ἡ γιὰ τὸ δεῖπνο.»

«Ολόκληρον τὴν περὶ Πρεβέζης παράγραφον ὠφειλα νὰ τὴν ἀντιγράψω: αἱ ἡμίσεις καὶ πλέον γραμμαὶ της αἱ θύγατρις ποσῶν παραστατικὰς εἰκόνας ποῦ εἶδα ποτὲ τῆς πολιτοκοινωνικῆς καταστάσεως τοῦ Κράτους.

Ἐρχομαι τώρα εἰς τὸ ἄρδον 28 τῆς διαθήκης.

Τὸ χιοῦμορ καὶ ἡ σάτυρα κατὰ πᾶσαν γεαμμήν ἐναλλάσσονται ἀπαραμμύλως καὶ μογαδικῶς πρωτοτύπως.

*

«Ἡθελα νὰ βάλω — γράφει — κι' ἔνα φιλολόγικὸ διαγώνισμα, ἵδιως ποιητικό, καὶ νὰ διορίσω κριταῖς, ἢ ἐλλαροδίκαις, καθὼς τοὺς λένε, τρεῖς καθηγητάδες τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου μὲ κλῆρο, καὶ μαζῆ μ' αὐτοὺς καὶ τρεῖς ποιητάδες, τὸν Συνοδινό, τὸν Καμπούρογλου καὶ τὸν Μαρτζώκη, ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ γείνουν τσακωμοὶ καὶ μὴ 'ετοῦ στεροῦ δαρδοῦν οἱ ἐλλανοδίκαιοι ἀναμεταξύ τους.

«Ο Συνοδινὸς μάλιστα εἶνε πολὺ ἀψύς, καὶ μπορεῖ νὰ γένη καὶ σκοτωμός.

«Καὶ δὲν εἶνε μόνον τὸ ξήτημα τῆς κρίσεως τῶν ἔργων γιὰ διατάξεις τὴν οὐσία καὶ τὴν ποιητικὴν ἀξία τους, ἀλλὰ εἶνε καὶ τὸ ξήτημα τῆς γλώσσας διόποῦ μιὰ φορὰ ἥτουν μονὸν καὶ ἥτουν ἀπλό, ἐνῷ ποῦ τώρα εἶνε διπλὸ καὶ μπερδεμένο, ἀφοῦ ἔχει ἀνακατεῖται ἀξαφνα καὶ διατάξεις τῆς Ιστορίας τῆς Ρωμηοσύνης τοῦ κ. Ἐφταλιώτου τὴν διόποιαν κυριολεκτικῶς κατακουρελιάζει, ἀσπλάχνως γελοτοποιῶν ὅλα τὰ ἐπικίνδυνα γλωσσικὰ ἀκροβατήματα τοῦ φιλόπονου συγγραφέως τῆς, διονεμένος συμπληρωτῇ τὰ δύο σοφά περὶ γλώσσης μελετήματά του, ἀναδεικνύων ἑαυτὸν εἰς τὰς δλίγας σελίδας των θεματούφλακα καὶ προασπιστὴν τῆς δημοτικῆς γλώσσης τῆς διόποιας τὰ εὐρέα ὅρια ἐπιχειροῦν νὰ διαστρέψουν, νὰ ποδοπατοῦν, νὰ συγχίουν ἀνθρώποι, ἀξιόλογοι κατὰ τάλλα, νομίζοντες δύος ἐν τῇ ἀγαθοποιιστίᾳ των διτὶ τὰ εὐρύνουν, διτὶ τὰ καθιστοῦν διμαλάτερα, πλέον εὐδιάκριτα, πλέον καθαρά. Ἰσως δὲ ἀγάνων αὐτὸς τοῦ κ. Κονεμένου νὰ μὴ φανερόνη εὐθὺς ἀμέσως εἰς τοὺς πολλοὺς τὴν μεγάλην του σπουδαιότητα, ἀλλ' ἀνὰ ἀναλογισθῆ κανεῖς διτὶ καὶ ἀπὸ μέρους τῶν δημοτικιστῶν ἡ γλώσσα καταδίλβεται καὶ στρεβλοῦται τόσον, δισον καὶ ἀπὸ μέρους τῶν καθαρευούλων, θὰ ἴδῃ πόσον γιγάντιος εἶναι δὲ ἀγάνων αὐτός, πόσον ἐθνωφελής, πόσον βαρυσήμαντος. Ὁμοιομορφίαν ζητοῦν καὶ οἱ μέν, διοιομορφίαν καὶ οἱ δέ, κανόνας θέλουν ἀλλὰ ἐπιβάλλουν αὐτοῖς, κανόνας θέλουν νὰ ἐπιβάλλουν καὶ οἱ ἄλλοι, περιωρισμένους καὶ στενοὺς ἀμφότεροι, ἵδιοι καὶ ἀπαράλλακτοι εἰς τὸν ἀγῶνα τους, δάσκαλοι καὶ σοφισταί, ἀνελεύθεροι καὶ αὐθαίρετοι συγχρόνως, κατὰ στραβοῦ διαβόλου. Καὶ ἐναντίον αὐτῶν ὅλων

Λυποῦμαι μὴ δυνάμενος διτὸς ἔλλειψιν χώρου νὰ παραδέσω τὴν περὶ Θεοτόκη γνώμην του. Δὲν εἶνε εὐνοϊκὴ διὰ τὸν πρώην πρωθυπουργόν, διαπνέεται δύως ἀπὸ εἰλικρίνειαν καὶ ἀπὸ ἀπάθειαν χαρακτηριστικὴν καὶ ἀσυνήθη.

Χωρὶς νὰ θεωρῇ κατώτερον πολλῶν ἀλλων διαχειρισθέντων τὰ κοινὰ τὸν ἀβρὸν πολιτεύτην, εἶνε τῆς γνώμης δύως διτὸς ἐστάθη μετριώτατος κυβερνήτης, δὲν συγχωρεῖ δὲ εἰς αὐτὸν τὸ διτὸς δὲν δεινὲ δήμαρχος Κερκύρας, ποὺς δόξαν ἑαυτοῦ καὶ τῆς γεννετείρας του τὴν διόποιαν ἐπὶ τῆς δημοτικῆς του ἀρχοντίας πρόηγαγε πράγματι καταφανῶς καὶ ἀξιοσημειώτως.

Η σχετικὴ σελίς, ἀπολύτως εἶνε λαμπρὸν μάθημα διτὸς δισούς ζητοῦν τὴν δόξαν εἰς ἀξιώματα ἀνώτερα τῶν δυνάμεών των, ἐνῷ δύνανται νὰ τὴν εὔρουν ἀσφαλῶς εἰς δισα καθιστᾶ ἀκοπώτερα καὶ διλιγώτερον ἀκροσφαλῆ διοιφυῖα των καὶ τὸ ξήτημα τῆς γλώσσας διόποῦ μιὰ φορὰ ἥτουν μονὸν καὶ ἥτουν ἀπλό, ἐνῷ ποῦ τώρα εἶνε διπλὸ καὶ μπερδεμένο, ἀφοῦ ἔχει ἀνακατεῖται ἀξαφνα καὶ διατάξεις τῆς Ιστορίας τῆς Ρωμηοσύνης τοῦ κ. Ἐφταλιώτου τὴν διόποιαν κυριολεκτικῶς κατακουρελιάζει, ἀσπλάχνως γελοτοποιῶν ὅλα τὰ ἐπικίνδυνα γλωσσικὰ ἀκροβατήματα τοῦ φιλόπονου συγγραφέως τῆς, διονεμένος συμπληρωτῇ τὰ δύο σοφά περὶ γλώσσης μελετήματά του, ἀναδεικνύων ἑαυτὸν εἰς τὰς δλίγας σελίδας των θεματούφλακα καὶ προασπιστὴν τῆς δημοτικῆς γλώσσης τῆς διόποιας τὰ εὐρέα ὅρια ἐπιχειροῦν νὰ διαστρέψουν, νὰ ποδοπατοῦν, νὰ συγχίουν ἀνθρώποι, ἀξιόλογοι κατὰ τάλλα, νομίζοντες δύος ἐν τῇ ἀγαθοποιιστίᾳ των διτὶ τὰ εὐρύνουν, διτὶ τὰ καθιστοῦν διμαλάτερα, πλέον εὐδιάκριτα, πλέον καθαρά. Ἰσως δὲ ἀγάνων αὐτὸς τοῦ κ. Κονεμένου νὰ μὴ φανερόνη εὐθὺς ἀμέσως εἰς τοὺς πολλοὺς τὴν μεγάλην του σπουδαιότητα, ἀλλ' ἀνὰ ἀναλογισθῆ κανεῖς διτὶ καὶ ἀπὸ μέρους τῶν δημοτικιστῶν ἡ γλώσσα καταδίλβεται καὶ στρεβλοῦται τόσον, δισον καὶ ἀπὸ μέρους τῶν καθαρευούλων, θὰ ἴδῃ πόσον γιγάντιος εἶναι δὲ ἀγάνων αὐτός, πόσον ἐθνωφελής, πόσον βαρυσήμαντος. Ὁμοιομορφίαν ζητοῦν καὶ οἱ μέν, διοιομορφίαν καὶ οἱ δέ, κανόνας θέλουν ἀλλὰ ἐπιβάλλουν αὐτοῖς, κανόνας θέλουν νὰ ἐπιβάλλουν καὶ οἱ ἄλλοι, περιωρισμένους καὶ στενοὺς ἀμφότεροι, ἵδιοι καὶ ἀπαράλλακτοι εἰς τὸν ἀγῶνα τους, δάσκαλοι καὶ σοφισταί, ἀνελεύθεροι καὶ αὐθαίρετοι συγχρόνως, κατὰ στραβοῦ διαβόλου. Καὶ ἐναντίον αὐτῶν ὅλων

διονεμένος μὲ τὰ 12 φυλλαράκια, τὰ γεμάτα σοφίαν, τὰ γεμάτα φῶς, τὰ γεμάτα ἀλήθειαν, χτυπᾷ καὶ λέγει: «Νὰ ἐκδέτουμε. Ἰδέας καὶ στοχασμούς διποῦ νὰ μὴ ἐννοοῦνται καὶ νὰ μὴν ἀρέσουν σήμερα, διποῦ δύως νὰ ἔχουν προσορισμὸ νὰ ἐννοηθοῦν καὶ νὰ ἀρέσουν αὐτῷ, τοῦτο τὸ κάνω καλά. Νὰ γράφω δύως γλῶσσα διποῦ νὰ μὴν ἐννοηθῆται καὶ νὰ μὴν ἀρέσῃ σήμερα καὶ χωρὶς μήτε νὰ μποροῦμε νὰ ἔχωμε τὴν βεβαιότητα διποῦ θὰ ἐννοηθῇ καὶ θὰ ἀρέσῃ αὐτῷ ἢ καὶ μεθαύριο, τοῦτο δὲν μοῦ χωράει.

«Καὶ εἶνε αὐτὸς ποῦ κάνει σήμερα δι. Ψυχάρης καὶ οἱ διποδοί του. Αὐτὸς θέλουν τὸ διοιομορφό: καὶ ἐπειδὴ δὲν παραδέχεται τὸν φιλόγονο θν, πρέπει νὰ τρέψετε τὸ θν σὲ χν, καθώς τὸ τρέπουν μερικοὶ ἀμαθεῖς καὶ νὰ εἰπῆτε ἔχνο. Καὶ τὴ λέξι θητὸς πρέπει νὰ τὴ μετατρέψετε καὶ τὴν αὐτὴ καὶ νὰ πῆτε χνητός, ἢ νὰ βάλετε ἀνάμεσα ἔνα καὶ τὴν κάμετε ψηνητός.

«Καὶ τὸ συμπέρασμα εἶνε διποῦ δι. καιρὸς ἔχει κάμει τὸ μισὸ δι. τὰ δύο τρίτα τῆς ἐργασίας, καὶ σεῖς θέλετε τόρα νὰ κάμετε καὶ τὸ ὑπόλοιπο ἀλλὰ τότε δὲν εἶνε συγχωρεμένο. Πρέπει νὰ ἀφήσετε τὸν καιρὸ νὰ κάμη αὐτὸς διτὸς θέλει καὶ νὰ εὐχαριστηθῆτε γιὰ τὸ παρὸν μὲ κείνην τὴ γλῶσσα καὶ μὲ κείνην τὴ γραμματικὴ δικῆς διαφεύγει μὲ ἔναν τρόπο, τοῦτο διορθώνουν διαφεύγοντας μὲ ἄλλουν τρόπο.

«Ζητοῦν τὸ διοιομορφό. Καὶ γιὰ ποὺν σκοπό καὶ γιὰ ποιὰν ὠφέλεια;

«Μεταξὺ τῶν νεωτέρων τύπων καὶ φιλόγγων ἔχουν ἐπικρατήσει καὶ πολλοὶ ἀρχαῖοι διποῦ εἶνε καὶ αὐτοὶ τῆς κοινῆς συνήθειας καὶ διποῦ ἔχουμε χρέος νὰ τὸν σεβαστοῦμε. Τὸ τί θὰ γένη μὲ τὸν καιρὸ καὶ μὲ τὸν αἰῶνας, τοῦτο δὲν τὸ ξέρει καὶ μήτε εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ προμαντέψῃ κανένας. Ἐμεῖς σήμερα πρέπει νὰ γλώσσα τοῦ καιροῦ μας, τὴ γλῶσσα τῆς κοινῆς συνήθειας, μὲ δισα ἐλαττώματα καὶ ἀτέλειαις κι' ἀνὴθελ' ἔχει».

«Ἀφοῦ ταῖς λέξεις Σύμβολο, — λέγει εἰς τὸν Εφταλιώτην τώρα — Συμβιβασμός, Αμβρόσιος, ταῖς κάνετε Σύμβολο, Συμβιβασμός, Αβρόσιος, πρέπει κατὰ δίκαιο λόγο καὶ τὴ λέξι Συμβάν, νὰ τὴν κάμετε Συμβάν δι. Συμπάν, καὶ μάλιστα νὰ τῆς προσθέσετε, καὶ τὴν κάμετε Συμβάν καὶ νὰ κλίνεται: 'Ον. τὸ συβάνι Γεν. τοῦ συβανοῦ. Καὶ δι. νὰ κάμετε τοῦτο δι. νὰ ξεστρακίσετε αὐτὴν καὶ ἀλλαῖς πολλαῖς ἀπὸ τὸ Λεξικὸ τῆς γλώσσας καὶ δι. γλώσσα δὲν εἶνε σκλάβα παρὰ μόνον ἐκείνης τῆς γραμματικῆς διποῦ βγαίνει ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς.

«Ἡ γλῶσσα σήμερα εἶν' αὐτὴ καὶ δχι ἀλλη, καὶ αὐτὴ εἶν' δι. γραμματικὴ τῆς, καὶ δ.τι καὶ δι. εἰπῆτε πρὸς ἀντίκρουσι, εἶνε χαμένο καὶ τίποτα δὲν ἀξίζει».

*

«Ἐνθυμεῖσθε, βέβαια, δλοι τὰς τελευταίας τραγικάς καὶ ἀγρίας σφαγάς τῶν Εὐρωπαίων τῆς Κίνας. Χάριν αὐτῶν — ἀκριβῶς χάριν αὐτῶν — εἶνε γραμμέναι αἱ ἔξι τελευταῖαι σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κονεμένου. Εἶνε ἵσως δι. φωνή του δι. μόνη φωνὴ δι. ὑψωμέσια ἓπερ τῶν σφαγέων, καὶ κατὰ τῶν θυμάτων τῶν βαφάντων μὲ τὸ αἷμα των τὴν μακρονήν ἐκείνην καὶ ἀπέραντον χώραν. Μία σταυροφορία τῶν ἴσχυρῶν τῆς γῆς, στεγάσασα ὑπὸ τὸ τίμιον σύμβολον ἐνὲς δι. θρησκεύματος τὴν χυδαίαν ιδιο-

καὶ παρακάτω:

«Γράφετε καὶ κλίνετε μὲ δική σας γραμματική. Τὸ κράτο, τοῦ κράτουν — Τὸ βάθο, τοῦ βάθουν — καὶ σχηματίζετε πληθυντικὸ Τὰ κράτια, Τὰ βάθια. Κατὰ συνέπειαν καὶ Τὸ μέρο, τοῦ μέρουν — τὰ μέρια. Τὸ τέλο, τοῦ τέλουν — τὰ τέλια. Τὸ γένο, τοῦ γένουν — τὰ γένια καλπ. Αλλὰ δλος δι. λαός, γραμματισμένοι καὶ ἀ-

γράμματοι, τῆς χώρας καὶ τοῦ χωριοῦ, ἀνδρες καὶ γυναικες, λὲν τὸ μέρος καὶ λὲν τὸ τέλος, καὶ λὲν τὸ γένος καὶ λὲν τὸ βάθος, τὸ μάκρος τὸ πλάτος.

«Τὸ ἔθνος τὸ λέτε καὶ αὐτὸς ἔθνος ἀλλὰ ἔχετε λάθος ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὸ σύστημά σας, καὶ ἐπειδὴ δι. κοινὴ γλῶσσα (καθὼς τὴν ἐνοεῖτε σεῖς) δὲν παραδέχεται τὸν φιλόγονο θν, πρέπει νὰ τρέψετε τὸ θν σὲ χν, καθὼς τὸ τρέπουν μερικοὶ ἀμαθεῖς καὶ νὰ εἰπῆτε ἔχνο. Καὶ τὴ λέξι θητὸς πρέπει νὰ τὴ μετατρέψετε καὶ τὴν αὐτὴ καὶ νὰ πῆτε χνητός, ἢ νὰ βάλετε ἀνάμεσα ἔνα καὶ τὴν κάμετε ψηνητός.

«Καὶ τὸ συμπέρασμα εἶνε διποῦ δι. καιρὸς ἔχει κάμει τὸ μισὸ δι. τὰ δύο τρίτα τῆς ἐργασίας, καὶ σεῖς θέλετε τόρα νὰ κάμετε καὶ τὸ ὑπόλοιπο· ἀλλὰ τότε δὲν εἶνε συγχωρεμένο. Πρέπει νὰ ἀφήσετε τὸν καιρὸ νὰ κάμη αὐτὸς διτὸς θέλει καὶ νὰ εὐχαριστηθῆτε γιὰ τὸ παρὸν μὲ κείνην τὴ γλῶσσα καὶ μὲ κείνην τὴ γραμματικὴ δικῆς διαφεύγει μὲ ἔναν τρόπο, τοῦτο διορθώνουν μὲ ἄλλουν τρόπο.

«Ζητοῦν τὸ διοιομορφό. Καὶ γιὰ ποὺν σκοπό καὶ γιὰ ποιὰν ὠφέλεια;

«Μεταξὺ τῶν νεωτέρων τύπων καὶ φιλόγγων ἔχουν ἐπικρατήσει καὶ πολλοὶ ἀρχαῖοι διποῦ εἶνε καὶ αὐτοὶ τῆς κοινῆς συνήθειας καὶ διποῦ ἔχουμε χρέος νὰ τὸν σεβαστοῦμε. Τὸ τί θὰ γένη μὲ τὸν καιρὸ καὶ μὲ τὸν αἰῶνας, τοῦτο δὲν τὸ ξέρει καὶ μήτε εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ προμαντέψῃ κανένας. Ἐμεῖς σήμερα πρέπει νὰ γλώσσα τοῦ καιροῦ μας, τὴ γλῶσσα τῆς κοινῆς συνήθειας, μὲ δισα ἐλαττώματα καὶ ἀτέλειαις κι' ἀνὴθελ' ἔχει».

τέλειαν καὶ τὰ ὑλικὰ συμφέροντα, ἐνεκυμόνησε
τὴν καταιγίδα ἔκεινην ἵτις ἔξαπέστειλε τοὺς
κεραυνούς των διὰ νὰ πέμψῃ εἰς τὸν ἄδην ἀνα-
μίξ ψυχὰς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδῶν.

Καὶ δὲν ἔπεσε μόνον ἡ θεία δργή της κατὰ τῶν Εὐρωπαίων, ἔπεσε καὶ κατὰ τῶν προστηλυτισμένων Κινέζων, ἀνθρώπων ἀπατηθέντων καὶ ἐκβιασθέντων, ἀπλοϊκῶν καὶ ἀμαθῶν ὄνταριών, πωλησάντων τὴν σάρκα των ἀντὶ πινακίου φακῆς ἵσως.

Μάθημα, καὶ τοῦτο καλὸν μιᾶς συνοχῆς εἰς τὸ μέλλον, καὶ μιᾶς ἐμμονῆς εἰς τὰ πάτρια.

«Οσο γιὰ τοὺς οἰραποστόλους — γράφει — εἶνε κρῖμα ὅπου τοὺς ἔχουν σκοτώσῃ ἀπλῶς καὶ μὲ τὸν τρόπον ποῦ ἔχουν σκοτώσει κι' ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ δὲν τοὺς ἔχουν κρεμάσει ἐπιδεικτικῶς, τοὐλάχιστον μερικούς, καθὼς ἔγω ισως θὰ ἔκανα, μολοποῦ ἔχω γεννηθῆ χριστιανός ἀν̄ βίαιοιν κυβερνήτις στὴν Κίνα.»

Καὶ ἀν κανεὶς ἥθελε ὄμιλήσῃ τόρα διὰ τὴν ἥθικήν τοῦ Εὐαγγελίου, τὴν ὑπαγορεύουσαν τὴν χριστιανικήν αὐταπάρνησιν, ἵδον τί θὰ ἤκουε ἀπὸ τὸν κ. Κονεμένον. «Ἄς ἀφῆσον με νὰ καυχέται γι' αὐτὴ δὲ Χριστὸς καὶ μόνον δὲ Χριστός. Καὶ νὰ περπατοῦμε δόλον τὸν κόσμο καὶ νὰ ξητᾶμε νὰ κάμωμε προσηλύτους στὸ δνομα, καὶ γιὰ χάρι αὐτῆς τῆς ἥθικῆς! Ἀν τούλαχιστον τοῦτο τὸ ὕστερο ἐγενότουν χωρὶς ἀμοιβὴ καὶ μὲ δικά μας ἔξεδα, δὲν θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ μᾶς ἐλέγῃ γι' ἄλλο παρά

Μ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

μόνο γιὰ παραφροσύνη ἐπειδὴ ὅμως γένεται μὲ τὴν ἔξοδα ἀλλουνῶν, καὶ ἐπειδὴ μερικοὶ τὸ πλεονόμαστε καὶ μὲ τὸ παραπάνου, γιὰ τοῦτο μᾶς ἀξῖζει δικαίως ὁ τίτλος τῶν ἀγύρτων ἢ χριστιανοκαπήλων, γιὰ νὰ μὴν εἰπῶ καὶ τίποτα περισσότερο ».

Δικαίως λοιπὸν ἔπεσαν περισσότερον ἐναντίον αὐτῶν οἱ κεραυνοὶ τῆς λαϊκῆς ἐκεῖ κάτω δργῆς, ἐναντίον τῶν ἐπαγγελλομένων τὴν χριστιανικὴν ἡθικήν, τῶν ἀποδειχθέντων ὅμως πολλάκις δτι στεροῦνται καὶ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης ἡθικῆς, τῶν ἐκβιαστῶν τῶν συνειδήσεων, καὶ τῶν ἀπάγων καὶ τῶν γοιστιανούροις ἄγγων.

«Θὰ ἦτο καλὸ — γράφει ἐν ἐπιλόγῳ — νὰ
ἔπαινε αὐτὴ ἡ κωμῳδία καὶ τὸ περιγέλοιο.
Μία θρησκεία πού δὲν εἶνε ἵκανη νὰ κάμῃ τοὺς
ἀνθρώπους νὰ μὴ ἀδικοῦν, δὲν χρησιμεύει σε
τίποτα. ³Αν θέλουμε ἔχουμε στάδιο μέσα στὴν
Εὐρώπη καὶ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν γιὰ νὰ
λέγουμε ότι μὴ περιττάδη στοιχεῖο καὶ κάμψης δὲν

ενεργήσωμε καὶ προσπαθήσωμε νὰ καμώμε αν εἶνε τρόπος τοὺς ἀνθρώπους καλήτερους, χωρίς νὰ πηγαίνωμε νὰ ζητᾶμε μακρύτερα. "Ας διορθώσωμε πρῶτα τοὺς χριστιανούς, ἃς διορθωθοῦμε οἱ Ἰδιοι, καὶ ἔπειτα ἃς πάμε στὴν Κίνα γιὰ νὰ καμώμε χριστιανούς τοὺς Κινέζους. Τοῦτο θὰ ἥτουν σύμφωνο μὲ τὴν Ἰδέα τοῦ σταυρωμένου Χριστοῦ ὃποῦ δὲν εἶχε ἐρθεῖ στὸν κόσμο καὶ δὲν εἶχε σταυρωθῆ γι' ἄλλον σκοπὸ καὶ ἄλλην ὡφέλεια παρὰ γιὰ νὰ τὸν ἐμπορεύουμαστε ».

ΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ο θέλων νὰ μάθῃ τὴν οὐσίαν τῶν ἰδεῶν
ἐνδὸς λαοῦ περὶ τοῦ προβλήματος τῆς
ζωῆς, καλλίτερα καὶ ταχύτερα ἀπὸ τὴν φιλολο-
γίαν του τὴν μανθάνει ἀπὸ τὰ γενεροταφεῖα του.

Τὸ νέον νεκροταφεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ πένθιμα τουρκικὰ τὰ πλήρη ἀκανθωδῶν θάμνων καὶ πετρῶν ἐπιστεφομένων ἀπὸ ἐν σαρίκιον, κάμνει τὴν ἐντύπωσιν τόπου ψυχαγωγίας. Αἱ ροδοδάφναι, οἵ ἵστοι σχηματίζουσιν ἔλαφορὰν τὴν σκιάν ἐντὸς αὐτοῦ. Ἡ τέχνη τῶν νέων Ἑλλήνων γλυπτῶν ἐμφανίζεται ὅπιστος ἀπὸ κάθε πιγκλίδωμα. Ἐξηπλωμένη εἰς τὴν μαρμαρίνην κλίνην τῆς ἡ Σοφία Ἀφεντάκη συγκρατεῖ ὑπὸ τὰ μόλις κλεισμένα βλέφαρά της ἐν μικρὸν ὅνειρον ἀναπαύσεως καὶ εὐτυχίας ὁ ὑπνος τῆς δεκαοκτάετιδος αὐτῆς κόρης εἶνε αὐτῇ ἡ εἰκὼν τὴν δποίαν σχηματίζομεν περὶ τοῦ θανάτου διερχόμενοι τὰς δενδροστοιχίας αὐτάς, τὰς ὅποιας δὲν διαπνέει καμμία ἰδέα τοῦ ἀπειδούν.

Αλλ' ὁ λαδὸς ὁ ὑπνώττων εἰς τὸ νέον κοιμητήριον τῶν Ἀθηνῶν ἦτο πολὺ νέος ἀκόμη, ὅστε νὰ δυνηθῇ νὰ ὑψωθῇ εἰς γενικὰς ἰδέας. Εἰς τὸ παλαιὸν νεκρόταφεῖον, εἰς τὸν Κεραμεικόν, πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν τὰ μαρμάρινα σύμβολα, ὃπου ὁ φθαλμοφανέστερον καταφαίνεται ἡ σφοδρὰ ἀντίθεσις τῶν ἀντιλήψεων, τὰς δποίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία ἐσχημάτισαν περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀτόμου ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

‘Ο Κεραμεικός ἦτο σκιερὸν ἄλσος, εἰς τὸ δυοῖον ὑπετίθετο ὅτι οἱ γενφοὶ κατώκουν εἰς τὰ μηνημεῖα των. Τοὺλάχιστον τὰ ἔζωγονον διὰ τῆς προσωπικότητός των. Ἐπὶ τῶν λευκῶν ληκύθων, αἴτινες διατηροῦνται ἐν τῷ μουσείῳ τῶν Ἀθηνῶν, γραφαὶ ἀδικτοὶ ἀκόμη ὑποδηλοῦσιν εἰς ἡμᾶς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐπιβιώσεως ταύτης. Ὁ νεκρὸς παρίσταται καθήμενος πρὸ τοῦ τάφου του. Ἡ μορφὴ του δὲν εἶνε οὔτε μειδιῶσα οὔτε θλιβερά. Δὲν φαίνεται οὔτε νεκρὸς οὔτε ζωντανός. Ἀλλὰ μετέχει ζωῆς τινος δνείρου, ἡρέμου δνειροπολήσεως καὶ βαθείας γαλήνης. Τὰ πρόσωπα τὰ ζωγραφημέντα ὑπὸ

τῶν προοραφαηλιτῶν καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Ρα-
φαὴλ ἔχουσιν ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ εἰς τὸν
ὅφθαλμούς τὸν γλυκὺν τοῦτον ὑπνον. Ἐπί τι-
νος ληκυθόν βλέπομεν νεαρὸν γυναικα φέ-
ρουσαν ἴοχρουν χιτῶνα καὶ κίτρινον ἱμάτιον
μὲ μαῦρα ἄνθη, δόμοιάζον μὲ τοίτι κατασκευα-
σθὲν ἐν Μάντσεστερ. Ἐπὶ δὲ λίγης, γυνὴ κατα-
μέλανα ἐνδεδυμένη, κλίνει τὸν κορμὸν αὐτῆς
ἐπὶ ἐνὸς τάφου φέρει τὴν χειρα ἐπὶ τοῦ με-
τώπου διὰ νάναμνησθῇ ἢ διὰ νὰ κλαύσῃ, ἀλλ’
ἐκ πρώτης ὅψεως θὰ ἔλεγε κανεῖς δτι κάμνει
τὸν σταυρὸν τῆς. Οἱ συγγενεῖς ἐκόσμουν τοὺς
τάφους διὰ στεφάνων, ὅπως καὶ ἡμεῖς, προσέ-
δενον μάλιστα καὶ ποικιλόχρους ταινίας σειο-
μένας εἰς τὸν ἀέρα, δόμοιας πρὸς τὰς ἐνεπι-
γράφους ταινίας τῶν νεκρικῶν στεφάνων μας

Ο πύργος τὸν δόποιον ὁ Σύλλας ἔκτισεν ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ νεκροταφείου τούτου κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως ἔξηφάνισε πᾶν τὸ ἔχον ἐφήμερον χαρακτῆρα καὶ διετήρησε τὸ οὐσιῶδες: μάρμαρα τινὰ — πρόστυπα ἀνάγλυφα — ἐπὶ τῶν δόποιών δυνάμεθα νάναγνώσωμεν τὸ πνεῦμα, τὸ δόποιον διέπνεε τὸν λαὸν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν πέμπτον καὶ ἑταροτὸν αἰῶνα π. Χ. Τῶν μαρμάρων τούτων μέρος μὲν μετηνέχθη εἰς τὸ Μουσεῖον, τὰ δὲ λοιπὰ μένουσιν ἐν τῷ Κεφαλαιῷ: ὡραῖα ἔρεστια, τὰ δρπῖα προβάλλουσιν ἐν μέσῳ συμφύρματος ἄμμου καὶ ἀκαληφῶν, ἐν τῷ κέντρῳ πολυπληθοῦς καὶ πτωχικῆς συνοικίας.

Διὰ νὰ ἔννοιήσῃ κανείς τὴν ἔννοιαν καὶ νὰ αἰσθανθῇ τὴν μορφήν τῶν γλυπτικῶν τούτων ἔργων πρόπει νὰ τὰ ἵδη εἰς τὸ φῶς τῆς Ἀττικῆς. Πρέπει τούλαχιστον νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τοῦ ἐντόνου καὶ χρωματιστοῦ τούτου φωτός, διμοίου πρὸς τὸ ἔξερχόμενον ἐκ ποίσματος τὸ ἅπιον πλήγτουν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες. Ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν τῆς λάμψεως ταύτης ὅχι μόνον τὰ αὐραμαραζαὶ ζωογονοῦνται ὑπὸ λεπτῶν ἀποχρώσεων ἀλλὰ καὶ οἱ ἔγκεφαλοι προσλαμβάνουν ταραδάν τινα, ἥτις διατηρεῖται παρὰ τῷ λαῷ ἐν διαρκεῖ καταστάσει. Ὁ ξένος ὁ ἐπισκεπτόμενος ἀθώα τὰς Ἀθήνας ἐκπλήγτεται διὰ τὴν αἰσιοδοξίαν αὐτήν, εἴτε πειραζόμενος διότι βλέπει

μειδιῶντας ἀνθρώπους γνωρίζοντας δι τὴν ἡτηθῆσαν καὶ ἐπόδοθῆσαν¹⁾ εἰτε μετέχων καὶ δὲ οὐδεὶς τῆς γαλήνης τῶν. Τοῦτο δὲ τὸ αἴσθημα αἰσθάνεται εὐθὺς ἀμέσως βλέπων τὰς στήλας τοῦ Κεραμεικοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἔθεωρον πράγματι τὴν ζωὴν ὡς ἑορτήν. Αἱ πράξεις αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν βάσιν τῆς κοινωνικῆς ὁργανώσεως ἐτάχθησαν παρὰ αὐτῶν μεταξὺ τῶν λατρευτῶν φαινομένων τῆς φύσεως. Πρὸ παντὸς ἔξιδανίκευσαν τὴν οἰκογένειαν καὶ ἔξηγίασαν τὴν γυναικαν, τὴν οἰκοδέσποιναν.

Αμέσως ἐν τῷ Κεραμεικῷ καὶ τῷ Μουσείῳ τῶν Ἀθηνῶν ἐντύπωσιν προξενεῖ ἡ ἐπιφανὴς θέσις τὴν ὅποιαν κατέχει ἡ γυνὴ ἐπὶ τῶν ἐπιτυμβίων μνημείων.

Ἐδῶ, σύζυγος ἀποχαιρετᾶ τὸν σύζυγόν της. Μειδιᾶς πρὸς αὐτὸν ὑπομιμήσκουσα τὰς ωραίας ἡμέρας, τὰς τόσον ταχέως παρελθούσας, τὰς δύοις ἔζησαν μαζὶ: «Θὰ διατηρήσω τὴν ἀνάμνησίν των καὶ πέραν τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ εἶμαι βεβαία δι τὸ πολὺν καιρὸν θὰ τὰς συλλογίζεσαι καὶ σύ».

Παρέκει, μῆτηρ, τείνει τελευταίαν φοράν τὴν χειρὰ εἰς τὴν κόρην της, μετὰ τῶν εὐχῶν δὲ τῆς εὐτυχίας φαίνεται δι τὸ συγχρόνως κληροδοτεῖ εἰς αὐτὴν τὴν σοφαράν χάριν τῆς μορφῆς καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτῆς. Ἰδοὺ καὶ πάλιν αὐτῇ, ὡς μῆτηρ ἐτοιμοδάνατος, φίττει ὀδυνηρὸν βλέμμα ἐπὶ τὸν παιδίον, τὸ ὅποιον δὲ ἀφῆσῃ μόνον εἰς τὸν κόσμον — δυστυχὲς δὲ δι' ὄρομενούν τινὰς κρατοῦν τὴν μητέρα του, τῆς δύοιας ἔχει ἀνάγκην.

Θέμα ἐπὶ πολλῶν στηλῶν καὶ νεκρικῶν ἀγγείων ἐπαναλαμβανόμενον εἰνες κοινωνικοτομῆκη, τὴν δύοιαν, δούλη δρυθῆ ἰσταμένη διανοίγει πρὸ τῆς συζύγου τοῦ κυρίου της, καθημένης ἐπὶ ἀνακλίντρου. Ἡ Ἀθηναία ἥτο φιλάρεσκος, δὲ γλύπτης ἐνόμισεν δι τὸ εἶχε καθῆκον νὰ διατηρήσῃ τὸν χαρακτῆρα τῆς παριστάνων αὐτὴν ἀσχολουμένην: εἰς τὸν στολισμὸν τῆς ἡ ἀποχαιρετῶσαν τὰ μαργαριτάρια τῆς τὰ ὅποια βλέπει τελευταίαν φοράν.

Ἄλλ' οὐδέποτε ἐπὶ τῶν στηλῶν τούτων ἐμφανίζεται συγκινητικάρα ἡ Ἀθηναία ἥδειν εὐλογῇ τὴν δούλην της. Οἱ θάνατοι εἰνες ἀναχρόνησις ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ἡ Ἀμεινόκλεια, ἥτις μέλλει νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ μέγα ταξείδιον, ἐτοιμάζεται, ψαύει δὲ τὸ μέτωπον τῆς δούλης ἥτις δένει τὰ σανδάλια της, δι παρὰ ἀ-

φήση εἰς αὐτὴν τὴν εὐλογίαν της.

Οὕτως ἡ Ἀθηναία ἀλληλοδιαιδόχως μῆτηρ, σύζυγος, κόρη, ἀναβιοῖ ἐνώπιον μας ἐν τῷ Κεραμεικῷ, ἐν κράματι κομψότητος, σοβαρότητος καὶ ἀγαθότητος, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τὴν ὑψίστην ἔκφρασιν τῆς πεπολιτισμένης γυναικός. Καὶ αὐτὴ ἡ φιλαρέσκειά της ἔχει ἀδιαφορίαν καὶ ἀγαθόν καὶ τὸ κακὸν εἰνες ἀδιάφορα: αἱ φυσικαὶ δυνάμεις αἱ παροδιῶσαι τοὺς λαοὺς νὰ παλαιώσιν εἰνες κωφαὶ πρὸς τὰς ἡθικὰς ἴδιότητας τῶν ἀτόμων. Ἡ ἰδέα αὐτῇ, τὴν δύοιαν ἀγαπᾶ μέταλλα τορευτά, ἀραχνούφη ὑφάσματα, ἐπιπλα, τάπητας. Οἰκία λιθίνη καὶ γυνὴ διατάσσουσα ἐν αὐτῇ καὶ ἀπαιτοῦσα τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἀνεσίν, τὰ δύο ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν ἀφετηρίαν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ — δηλαδὴ παντὸς πολιτισμοῦ — καὶ ἐδῶ ἔχειται ἡ ἀντίθεσις τοῦ βίου τῶν βαρβάρων, παρὰ τοῖς δύοισις ἡ σύζυγος εἰνες δούλη, ἡ δὲ κατοικία σκηνὴ συμπτυσσομένη ἡ καλύβη ἐκ ξύλου καὶ λάσπης, τὴν δύοιαν σαρώνουν αἱ καταιγίδες.

Μολονότι αἱ στῆλαι δὲν μᾶς δεικνύουσι τὴν Ἀθηναίαν ἀποδυομένην τῶν κοινημάτων τῆς δύος τὰ δωρήσῃ εἰς ναόν τινα ἡ θρησκευτικὸν τάγμα, γνωρίζομεν ἐν τούτοις δι τὸ ἡταβῆς καὶ δι τὴν νοημοσύνην αὐτῆς δὲν περιώριζεν εἰς μόνην τὴν ἀναζήτησιν τῆς ὑλικῆς ἀνέσεως. «Ο.τι βραδύτερον ἔξιδανικεύθη ὡς ἀρετὴ τῆς χριστιανῆς γυναικὸς εὐρίσκεται ἐν τῇ Ἀθηναίᾳ. Βεβαίως δὲν ἔγκατεστησεν δι χριστιανισμὸς τὴν μονογαμίαν, οὐδὲ ἀνέσπισε τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν σύζυγον, οὐδὲ ἀνεγένησε τὴν γυναικαν ταῦτα πάντα εἰνες οὐσιώδη γνωρίσματα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἡ νέα κοινωνία νίστορεται αὐτὰ ὡς μέσα πρὸς δημόσιων τῶν βαρβάρων.

Ἡ ἑλληνικὴ ἀτίληψις καὶ τοι ἡτο πολὺ προσηλωμένη εἰς τὴν εἰρηνικὴν ὅψιν τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, παρεδέχετο οὐδὲν ἥτον τὸν ἀγῶνα ὡς ἀνάγκην. Ἐνέβλεπεν εἰς αὐτὸν παγκόσμιον νόμον κατὰ τοῦ ὅποιον δὲν ἔπειρε νὰ ἔξεγείρεται διὰ θρήνων ἀλλὰ τὸν ὅποιον ἔπειρε νὰ ὑφίσταται μετ' ἀξιοπρεπείας. Τὴν ἰδέαγα ταύτην ἀπὸ τὴν δύοιαν εἰνες ἥδη ἐμπειρημένα τὰ κείμενα τῶν τραγικῶν, ἡ ἑλληνικὴ πλαστικὴ διερμηνεύει μετ' ἄκρας εὐκρινείας ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Δεξίλεω. Ὁ χιατός ἐν τῇ μάχῃ τῆς Κορωνείας τοῦ εἰκοσατούς τούτου νέου, παρήγαγε τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς ἐπιταφίου τέχνης κατὰ τὸν Ε' αἰώνα. Ἐν αὐτῷ διαβλέπομεν τὴν γένεσιν τῶν ἀρχαγγέλων τοῦ Ραφαήλ, τὸ πρωτότυπον

τοῦ Ἅγιου Γεωργίου καταβάλλοντος τὸν δράκοντα. Ἄλλα πόσον ἡ ἰδέα ἡ κινήσασα τὴν χεῖρα τοῦ γλύπτου τοῦ Δεξίλεω εἰνες ὑπερτέρα τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, τὸ δόποιον τὸν ἔχθρὸν καὶ τὸν ἱττημένον ἔφαντάζετο ὑπὸ τὴν εἰδεχθῆ μορφὴν τέρωτος! Πράγματι, ἐν τῇ συμπλοκῇ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν εἰνες ἀδιάφορα: αἱ φυσικαὶ δυνάμεις αἱ παροδιῶσαι τοὺς λαοὺς νὰ παλαιώσιν εἰνες κωφαὶ πρὸς τὰς ἡθικὰς ἴδιότητας τῶν ἀτόμων. Ἡ ἰδέα αὐτῇ, τὴν δύοιαν δραματικῶς παρέστησεν δι Θουκιδίδης ἐν τῷ περιφήμῳ διαλόγῳ μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν κατοίκων τῆς Μήλου, ἔξεφράση μετὰ τέχνης ὑπερόχου ἐπὶ τῆς στήλης τοῦ Δεξίλεω, ἐπὶ τῆς δύοιας ἡ ἱττημένης παρίσταται τόσον ωραῖος δύσον καὶ δι νικητής.

Ο λαὸς δὲν ἔνταφιαζόμενος εἰς νεκροταφεῖον, τοιαῦτα ἔργα παρέχον εἰς τὴν μελέτην μας, ἀνάγκη νὰ κατείχετο καθ' διοκλητίαν ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς διαιωνίσεως τῆς φήμης. Ἐπίστενεν δι τὸ δάνατος δὲν ἔξηφανίζεται τὸν ἀνθρώπων. Ο Περικλῆς ὀρίζει τὴν ἀνανασίαν ὡς διατήρησην τῆς εἰκόνος τοῦ θανόντος ἐν τῷ πνεύματι τῶν ζώντων. Η πλαστικὴ δράτεται τῆς ἰδέας αὐτῆς καὶ τὴν αἰσθητοποιεῖ ἐπὶ τῆς στήλης, ἐφ' ἣς δι Προκλείδης θνήσκων μεταβιβάζει εἰς τὸν βραχίονα τοῦ υἱοῦ του Προκλέους δῆλην τὴν δύναμιν τὴν δύοιαν ἔχοησιμοποίησε πρὸς σωτηρίαν καὶ δόξαν τῶν Ἀθηνῶν.

Πλησιάζομεν ἐδῶ εἰς τὴν ἔξηγήσιν τοῦ θελγάτου, τὸ ὅποιον ἀσκοῦσι τὰ ἑλληνικὰ ἔργα ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν λαῶν, τῶν μὴ κυβερνώμενων ἐν τούτοις κατὰ τὰ πολιτεύματα τῶν ἀρχαίων πόλεων. Η Ἐλλὰς δὲν καθηγίασεν

ἐν δύνειρον, μίαν ἀφαίρεσιν, ἐν στενὸν δόγμα ὑφ' ὃ κάμπτονται αἱ συνειδήσεις καὶ τὰ σώματα. Ἐξιδανίκευσε μόνον τὰ ἀνθρώπινα σώματα καὶ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἐντεῦθεν ἡ αἰωνία αὐτῇ νεότης τῶν τεχνουργημάτων αὐτῆς, ἐνώπιον τῶν δόπιων τὰ συναισθήματα ἡμῶν καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ μας ἀντιλήψεις ἐναρμονίζονται ἐντός μας καὶ γίνονται αὐτία νὰ αἰσθανθῶμεν ἀμικτον μαράν μὴ ἔξαντλουμένην. Τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα οὐδέποτε ἀπεμακρύνθη τῆς γῆς. Ἀφωμήμη ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπων δύος καταλήξη εἰς τὰς ἰδέας. Καὶ διὰ τοῦτο εἰνες εὐχερεῖς εἰς αὐτὸν νὰ ἐρμηνεύσῃ εἰς συγκεκριμένας μορφὰς δι της ἥσιμάνθη ἡ διενοήθη.

Εὐαισθησία ἔπαρχος συνδεδεμένη πρὸς πλήρη σχεδὸν ἐλευθερίαν διανοήσεως εἰσίν αἱ οὐσιώδεις ἰδιότητες τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ὑπνώτονται ἐν τῷ Κεραμεικῷ τὸν τελευταῖον ὑπνον τῶν. Τὸ κράμα τῶν ὀρετῶν τούτων ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ ἔργῳ τὸ δόποιον ἔφιλοτέχνησαν θὰ ἔλκυν πρὸς αὐτὸν τὸν θαυμασμὸν παντὸς ἀτόμουν καὶ πάσης διμάδος ἀνθρώπων ἔμινεμένων ὑπὸ τὸ πνεύματος τῆς ζητήσεως ὡς καὶ πάσης κοινωνίας, ἥτις ἀνηλθεν εἰς μέγαν βαθμὸν πλούτουν καὶ οαφοῦς ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων. Η πρόσφατος καὶ μεγίστη ἀκμὴ τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν ταῖς Ἕνωμέναις Πολιτείαις, ἡ θριαμβευτικὴ αὐτῶν εἰσιδόδος εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Σικάγου δὲν ἔχουσιν ἄλλην αἰτίαν. Καὶ ὅταν τὸ παρελθόν ἔση, τόσοι φοιτηταὶ καὶ φίλοι τῆς ἑλευθερίας ἔτρεχον πρὸς τὸ δέδαφος τῆς Ἐλλάδος εἰλικρύνοντο μᾶλλον ἀπὸ τὴν κόρην τῶν νεκρῶν παρὰ ἀπὸ τὸν πόνον τῶν ζώντων.

ΤΙΓΚΡΑΝ ΓΕΡΓΑΤ

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.

¹⁾ Σ. Π. Ο συγγραφεὺς τὸ ἀρθρὸν τοῦτο ἔγραψε τῷ 1898.

ΑΠΑΡΧΑΙ

ΚΑΠΟΤΕ — πρὸ δύο ἑτῶν καὶ πλέον — ὁ κ. Ἐπισκοπόπουλος μοῦ ἐσύστησεν ὡς ἔξαδελφόν του, ἔνα νέον μικρόσκοπικόν, περίεργον καὶ ζωηρότατον.

Ἐφοίτα τότε ἐδῶ, εἰς κάποιον ἐκπαιδευτήριον, νοσταλγὸς τῆς μικροβόλου πατρίδος του, καὶ ὑποτονθροιστής τῶν στίχων τοῦ μεγάλου Ζακυνθίου ποιητοῦ.

Γράφω διτὶ ἡτο ζωηρός, διότι, ἐνθυμοῦμαι, δὲν μᾶς ἀφίνε νὰ διμιήσωμεν περὶ οὐδὲνδος χωρὶς νὰ μᾶς διακόψῃ, καὶ ἡτο ἀκόμη πολὺ περίεργος, διότι ἀπέτεινε — δοσάκις δὲν διέκοπτε — ἥκιστα παιδικὰς καὶ πολὺ παραδόξους ἐφωτῆσεις.

Ἐγγώριζεν, ἐξ ὀνόματος, ὅλους τοὺς λογίους, ίδια τοὺς ποιητάς, εἶχε τὴν γνώμην του περὶ ἐκάστου, ἀπήγγελλε ποιήματα, ἐθαύμαζε, παρετήρει, ἥλεγχε.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀν μᾶς εἴπε τότε καὶ στίχους ἴδιοκούς του, ἐπεβεβιάσων ὅμως μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως τὸν κ. Ἐπισκοπόπουλον, ὅστις μοῦ τὸν ἐσύστησεν ὡς ποιητὴν καὶ καλλιτέχνην τοῦ μέλλοντος.

Ἐνθυμοῦμαι διτὶ μοῦ εἶχε κάμει τότε ἐντύπωσιν δὲ νέος ἐκεῖνος, δὲ δοποῖς προσθέτως εἶχε μεγάλοις τοὺς ὄφθαλμοὺς καὶ τὰς κινήσεις ἀξιοπρεπεῖς καὶ ἐλευθέρας.

Καὶ εἶχα ἀκόμη σχηματίσει τὴν πεποίθησιν διτὶ δ μικρόσκοπικὸς νεανίσκος ἔδιδε πολλὰς ὑποσχέσεις καὶ περισσοτέρας ἐλπίδας.

Ἐκτοτε δὲν τὸν συνίντησα ποτὲ πλέον, οὐδὲ ἥκουσα τίποτε περὶ αὐτοῦ, μοῦ τὸν ἐφεραν δὲ εἰς τὴν μνήμην μον πάλιν τὰ δύο τρία ποιήματά του, τὰ δοποῖα ἀποσταλέντα πρὸ ἡμερῶν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῶν «Παναθηναίων», τὰ ἔλαβα διὰ νὰ τὰ κατατάξω εἰς τὴν σειρὰν τῶν ποιητικῶν ἀπαρχῶν.

Τώρα, διμολογῶ, δὲν μὲ ἔξεπληξε ποσῶς ἡ χάρις τῶν στιχουργικῶν αὐτῶν πρωτολείων, τὰ δοποῖα εὐρίσκω ἀνάτερα πολλῶν ἄλλων ἀξιωματικωτέρων στιχοπλοκημάτων, εὐρίσκω δὲ συγχρόνως διτὶ εἶνε ταῦτα ἄξια ἀπολύτου ἐνθαρρύνσεως παρὰ τὴν ἀτημελησίαν των πολλάκις περὶ τὴν οἰκονομίαν τῶν στίχων, καὶ ἄλλα τινὰ ἐπουσιώδη ἐλαττώματά των.

Ο νεαρὸς ποιητὴς δὲν εἶνε βέβαια ἀκόμη κύριος τῆς ἴσχυρᾶς καὶ ἀψόγου τεχνοτροπίας, — ζήτημα τοῦτο χρόνου μᾶλλον καὶ κόπου — προσπαθεῖ οὐχ ἥπτον, ἐπιτυχῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, νὰ κλείσῃ εἰς τοὺς στίχους του τὴν ἀρμονίαν καὶ τὸν ὄντυμὸν τῆς ψυχῆς του — μιᾶς ψυχῆς ἀδιαπλάστου ἀκόμη, ἀλλ’ ἀσφαλῶς ποιητικῆς.

Ἐκ τῶν τριῶν ποιημάτων, τὰ δοποῖα ἔλαβον τὰ «Παναθηναία», ἡ «Ἀγρωστὴ ψυχὴ» εἶνε τὸ καλλίτερον. Μολονότι εἶνε ἐκτενὲς δπωςδή ποτε, εἶνε ἐν τούτοις ἀψογώτερον τὴν μορφήν τελειότερον τὴν σύνθεσιν, ὀνειρῶδες καὶ νοσταλγικόν, πλῆρες ἀνησυχίας καὶ πόθου.

Οἱ στίχοι του εἶνε περισσότερον κανονικοί, μᾶλλον ἐπιμελημένοι, ἀβίαστοι, βγαλμένοι ἀπ’ εὐθείας ἀπὸ τὴν ψυχήν.

Τὸ Πνεῦμα — τὸ δεύτερον ποίημα — ἵσως νὰ ἔχῃ τινὰς στροφὰς ἐφαμίλλους τοῦ πρώτου, ὑπολείπεται ὅμως ὡς σύνολον, καὶ μολονότι εἶνε καλλίτερον τοῦ τρίτου τοῦ ἐπιγραφομένου Πάλη, δυσκόλως ὅμως παραβάλλεται πρὸς τὴν «Ἀγρωστὴ ψυχὴ».

Ο ποιητὴς καὶ εἰς τὸ δεύτερον καὶ εἰς τὸ τρίτον δυσκόλως κρατεῖ τὴν ἐνότητα τῆς μορφῆς, τὴν ἐνότητα ἐκείνην ἡτοι διαπνέει δλόκληρον τὸ πρῶτον ποίημα καὶ ἀνευ τῆς δοποίας καθίστανται χαλαρὰ καὶ ἀτονα, ἀδύνατα ὡς ἔαν δὲν ἀποτελοῦν συνοχὴν σταθερὰν καὶ ἀδιάρρητον. Ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τούτου, ὑπολείπονται ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἐκφραστιν.

Μία ἀκυριολεξία εἶνε ἀμέσως καταφανής, ὡς καὶ μία συντακτικὴ ἀτημελησία.

Ομως καὶ μεδ’ δλα ταῦτα, τὰ τελευταῖα δύο ποιήματα, ἐπαναλαμβάνομεν, ἔχουν καὶ αὐτὰ ὁραίας στροφάς, κατορθώνοντεν δὲ νὰ φανερώνουν τὴν κινήσιαν ἰδέαν των, τὴν ὅποιαν μάτην ἀγωνίζονται νὰ καταπνίξουν τὰ ἀνωτέρω ἐλαττώματα.

Δημοσιεύοντες πρὸς τὸ παρόν τὸ πρῶτον, ἔλπιζομεν διτὶ δ ποιητὴς δεν θὰ βραδύνη νὰ μᾶς ἀποστείλῃ ἔργα ἀνάτερα τῶν ἐπιτυχῶν αὐτῶν ἀπαρχῶν, μὲ τὰς δοποίας σήμερον εὐχαρίστως καὶ μετ’ ἐλπίδων τὸν παρουσιάζομεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας.

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΕ ΚΡΥΦΟΝ ΗΧΟ

ΑΓΝΩΣΤΗ ΨΥΧΗ

*Umbras omnibus locis adero.
ΒΙΡΓΙΛΙΟΣ*

Κοιμᾶται ἡ πλάση ὀλόγυρα στῆς νύχτας τὴν ἀγγάλη καὶ ἀφαντη μὰ σκιὰ μὲ ἀθώοητο φτερούγισμα ἔρχεται ἀγάλι-γάλι κοντὰ σ’ ἐμέ, δλόγυρα, σὰν κάτι νὰ ζητᾷ...
Ποία ψυχὴ εἶναι αὐτὴ ποῦ τρέχει στὸ σκοτάδι; μὴ βγαίνῃ ἀπὸ τὸν "Ἄδη";

Προβαίνει δλόχερνη ἡ Αδή, φοδοστεφανωμένη μὲ σύννεφα χρυσᾶ, καὶ ὁ οὐρανὸς κάτω στὴ γῆ ἀγάλι-γάλι φαίνεται, σὰν δάκρυα παρθενικά, διαμάντια ἀπὸ δροσιὰ καὶ μὰ πνοὴ ἀθώοητη τὴ φύση ὑμνολογεῖ ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχή;

Ψηλὰ στὰ οὐράνια δλόγιομο κυλάει τὸ φεγγάρι καὶ μὰ αὐρα μνοτική, ποῦ ψιθυρίζει ἀνάμεσα στῆς λνγαριές μὲ χάρη, μέσα στὸ φῶς τὸ μελιχρό φαντάζει σὰν πνοή. Ποιὰ εἶναι τάχα αὐτὴ ἡ ψυχή, ποῦ στὰ αἰθέρια ὑψη κάτι ποθεῖ νὰ κρύψῃ;

Γέροντες σὲ κύματα φωτὸς δὲν μένος πρὸς τὴ δύση καὶ ἔνα πνεῦμα κρυψό τρέχει μέσα στὰ μνήματα, κάτω ἀφ’ τὸ κυπαρίσσιο στὴν περασμένη τὴ ζωὴ μὲ πέταμα ἀργό. Τάχα ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχή, ποῦ ἀπὸ τὸ κοιμητῆρι κάτι ζητᾶ νὰ σύρῃ;

Παλεύονταν ἀνυπόταχτα ἡ Μνήμη μὲ τὴν Λήθη
μέσα στοῦ νοῦ τὰ βάθη,
καὶ ἡ καρδιά μου ποῦ πονεῖ στὰ πληγωμένα στήθη
καὶ ἡ ψυχὴ ποῦ δέρνεται 'σ τῆς μανόης γῆς τὰ πάθη,
κατὶ πονεῖ ἀφ' τοῦ καρδοῦ τὸ μαῦρο πανηγῦρι
μέσα στὸ φῶς νὰ σύρῃ.

Ποία ψυχὴ ἀδύρητη τάχα μὲ συντροφεύει;
ποὰ δύναμη πρωφή;
καὶ ἡ Μνήμη ἀνυπόταχτα μέσα στὸ νοῦ σαλεύει
καὶ κάποια δάκρυα πρωφά σταλάζουν στὴν ψυχή.
Ποία ψυχὴ τοῦ οὐρανοῦ ποία ψυχὴ ζητῶ
κάτω στὸν κόσμο ἐδῶ;

Πλατί ἔνα μυῆμα ἀτέλειωτο ἀνοίγεται μπροστά μουν
μὲ χάος φοβερό;
καὶ κάποιο αἰσθῆμα πρωφό γροικῷ μὲς τὴν καρδιά μουν,
πῶς ἔκει μέσα πρύφτεται δῖτι στὴ γῆ ζητῶ.
Ποία ψυχὴ ἀδύρητη τὰ στήθη μουν σπαράζει;
ποὺς ἵσκιος μὲ σκεπάζει;

Σκιά! γιατί ἀδύρητη καὶ ἄπιαστη πλανιέσαι
εἰς τῶν ὀνείρων τὰ φτερά;
καὶ πότε, μὲ τὸ θάνατο, μὲ τὴν ζωὴν χτυπιέσαι
καὶ πρύβεσαι ἀδύρητη ἀπόκρυφα βαθυνὰ
στὸ φῶς τὸ οὐράνιο τῆς ζωῆς διόποῦ διψᾷ ἡ ψυχὴ,
διόποῦ δὲ νοῦς πονεῖ.

Ἄγχη λαμπρὲ τῆς ὑπαρξῆς, αἰώνια πηγή,
φῶς μάγο τῆς ζωῆς,
γιατί πέρα στὸ ἀπειρο μακραίνεις; ἄχ, γιατί;
καὶ φεύγεις μέσα ἀφ' τὰ φριχτὰ σκοτάδια τῆς ψυχῆς;
"Ἄχ, τὸ σκοτάδι τῆς ψυχῆς διόποῦ τὸ νοῦ φωτίζει
φῶς εἶναι ποῦ μανοίζει....

"Αγνωστη, ἀδύρητη ψυχή, στάσου ποῦ μὲ τραβᾶς;
σὲ θέλω, σὲ ποθῶ
ἔλα μαζύ μου, σὲ ζητεῖ ὁ πόρος τῆς καρδιᾶς.
νὰ ἐλθῶ δπίσω σου ὁ φτωχὸς φοβοῦμαι καὶ ζητῶ
φῶς ἀπὸ σένα, ὡς ψυχή, μὰ δχι νὰ ἐλθῶ ποντά σου,
φοβοῦμαι τὰ πρωφά σου...

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Ζάκυνθος 1901.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

Τὸ θεοινὸν θέατρον τῆς „Νέας Σκηνῆς“. — Η Ἀρλεζιάνα τοῦ Δωδέ. — Η Νύφη μου. — Τὸ Αἴνιγμα τοῦ Ἐφριέ καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Μποιέ. — Αἱ μεταφράσεις. — Τὰ πρωτότυπα.

ΕΝΘΥΜΟΥΜΑΙ, — καὶ δὲν πιστεύω νὰ τὸν θαυμάσιον ἔκεινον λόγον, τὸν δποῖον ἀπήγγειλεν ὁ κ. Χρηστομάνος εἰς τὸ ἀρχαῖον Διονυσιακὸν Θέατρον, ἐνώπιον τῶν λογίων τοὺς δποίους εἶχε προσκαλέση διὰ νὰ ἴδρυσουν τὴν Νέαν Σκηνῆν. Εἰμπορῶ νὰ εἴπω, χωρὶς καμμίαν ὑπερβολὴν, δτι ἡτο ἡ πρώτη ἡμέρα χαρᾶς, τὴν δποίαν ἐπανέβλεπεν ἡ ηρειπωμένη κόγχη, μετὰ τὴν δόξαν τὴν παλαιάν. Τόσον ωραῖα, τόσον ὑψηλά, τόσον θριαμβευτικά καὶ μεγαλοφάνταστα ἦσαν τὰ λόγια, τὰ δποία ἐπρόφερεν ἔκει ὁ ποιητής, ὁ δποῖος ὠνειρεύθη μίαν θεατρικὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν ἀνεκοίνωσε μὲ τὴν βεβαιότητα, δτι τὸ δνειρόν τὸ δποῖον δνειρεύονται δλοὶ μαζί, γίνεται ἐπιτέλους πραγματικότης.

Πραγματικότης; . . . Ἐλαβα ἀφροδιμὴν καὶ πάλιν νὰ ἐνθυμηθῶ τὰ μεγάλα ἔκεινα λόγια, τὰ εὐέλπιδα καὶ ευοίωνα, καὶ νὰ τὰ ἐνθυμηθῶ μ' ἔνα παράδοξον αἰσθῆμα, τὸ δποῖον ἡτο κράμα ἀπογοητεύσεως καὶ ἐλπίδος. Τὴν πρώτην τῆς «Νέας Σκηνῆς», μέσα εἰς τὸ κοσμοβριθὲς καὶ ἥλεκτροφωτιστὸν θεατράκι τῆς Ομονοίας, ἔβλεπα ἐπιμόνως τὸ Διονυσιακὸν Θέατρον ἔρημον καὶ ἥλιολουστον, δπως τὴν πρωΐαν ἔκεινην, ποῦ συνήλθομεν ἐπτὰ-δκτὼ

μῶν. Καὶ τὸ ὄνειρον, δηλαδὴ ἡ πραγματικότης τοῦ κ. Χρηστομάνου, — διατί νάπογοητευθῶ; — ἔπειτεν ἀναγκαῖος νὰ ἔξειχθῇ μὲ τὸν ἰδιον τρόπον. Ἐπρεπε νὰ στεγασθῇ εἰς ὁριὸν θέατρον προσιτὸν εἰς τοὺς πολλούς, νὰ κάμῃ ὅλας τὰς δυνατὰς ὑποχωρήσεις, νὰ ἐπικαλεσθῇ εἰς βοήθειαν τὰ ἐλαφρὰ δράματα καὶ τὰς φάρσας τοῦ γαλλικοῦ δραματολογίου, γάναβάλῃ ἐπ' ἀσθετικῷ τὰ σοβαρώτερα, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν τρελλὴν ἴδεαν τῶν ἐλληνικῶν, καὶ νὰ καταφύγῃ καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸ θελκτικὸν ἄσμα τῆς δεοπ. Ἐλβίρας Γούνιδα.

Καὶ ὅμως κινεῖται, προχωρεῖ, προοδεύει... Δὲν ἔφθασεν ἀκόμη, ἀλλὰ θὰ φθάσῃ, — διατί νὰ μὴν ἐλπίζω; — Αὐτὸν τὸ βλέπει κανεὶς φανερά. Τὸ θεριὸν θέατρον τῆς «Νέας Σκηνῆς», τὸ δοποῖον ἰδρύθη ἔκει, δόπου μέχρι τινὸς ἥτο ἡ ἀπαίσια παράγκα, ἡ ὀνομαζομένη Θέατρον. Ομονόας, δὲν ὅμοιάζει μὲ κανὲν θεριὸν θέατρον. Εἶνε κάτι τι εὐπρεπὲς καὶ κομψόν, καὶ καλαίσθητον καὶ σχεδὸν πλούσιον. Ο καλὸς κόσμος, ὁ δοποῖος τὸ συγχάζει, εὐρίσκεται ἔκει à son aise, καὶ ἀν ποτε παραπονεῖται κατὰ τῆς σοβαρότητος ἡ τῆς ἀνοστίας τοῦ ἔργου, πάντοτε ὅμως θαυμάζει τὸ ἐλαφρὸν «θεατρά». Τὸν ἐλκύει ἡ βελούδινη βυσσινόχρους αἴλαία μὲ τὰ κίτρινα σειρήτια, ἡ δοποῖα διχάζεται ἀντὶ νάννυψοῦται, κατὰ νεώτερον σύστημα αἱ κεφαλαὶ αἱ ἀνάγλυφοι, αἱ δοποῖαι στολίζουν τὸ λευκὸν πλαίσιον τῆς σκηνῆς μὲ τὰ ὀχροπράσινα φυλλώματα· «art nouveau». τὸ εὐρὺ ἀμφιθέατρον τῶν λευκῶν καθισμάτων, τῶν σχετικῶν ἀνέτων, δὲν ἔλειτροφόρωτος ἀστήρ, δὲν δοποῖος λάμπει ἐπὶ τῆς στέγης τῆς σκηνῆς καὶ τὸ ἐπίσης φωτεινὸν μονόγραμμα Ν. Σ. ἀνωθεν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου... «Ολα δραῖα ἔκει μέσα, καὶ νέα, καὶ κομψά. Καὶ ἡ σκηνὴ πάντοτε βαλμένη μὲ γοῦστο καὶ μὲ πολυτέλειαν, καὶ αἱ ἐνδυμασίαι τῶν ἡθοποιῶν ἄφογοι καὶ πλούσιαι, καὶ ἡ τάξις δι' ἀθηναϊκὸν θέατρον παραδειγματική. Χαριτωμένον θεατράκι τελοςπάντων, δόπου δὲν καλὸς κόσμος εἰμπορεῖ νὰ περνᾷ τὴν βραδυά του λαμπρά, προπάντων δταν δίδεται καμμία ἔξυπνη γαλλικὴ comedie, δπως τὸ «Ἀριστερὸ Χέρι».

Διὰ τοῦτο, νομίζω, δτι ἥτο λάθος τῆς διευθύνσεως, νὰ κάμῃ ἔναρξιν τῶν θεριῶν παραστάσεων μὲ τὴν «Ἀρλεξιάναν». Τὸ ἔργον αὐτὸν τοῦ Δωδὲ ἐθεωρίθη ὡς σοβαρώτερον τοῦ δέοντος, — διὰ τὴν περίστασιν, ἐννοῶ, — εἶχε δὲ τὸ ἐλάττωμα νὰ μὴν εἶνε καὶ ἀρι-

στούργημα. «Ολοι γνωρίζομεν, δτι δὲ Δωδὲ ὑπῆρξεν ἔχος διηγηματογράφος, θαυμαζόμενος προπάντων διὰ τὴν τρυφερότητά του καὶ τὸ λεπτὸν δος τρίχαπτον ὑφος του. Δυστυχῶς ἡ «Ἀρλεξιάνα» δὲν εἶνε διήγημα ἀλλὰ δρᾶμα, καὶ δρᾶμα μᾶλλον ἡθογραφικόν, — ἀν εἰμιπορῶ νὰ τὸνομάσω οὕτω, διότι ἔχει ἀφθονον τοπικὸν χρῶμα, — ἡ δὲ μετάφρασις, δσον εὐσυνειδήτος καὶ ἀν ἥτο, δὲν ἡμπόρεσεν, ὡς ἐκ τοῦ εἰδούς τοῦ ἔργου, νάποδώσῃ τὸ ὑφος τοῦ πρωτοτύπου. Ἐδῶ ἔχειαζετο μία χωριάτικη γλῶσσα, ἡ δοποία νὰ ἔχῃ συγχρόνως τρυφερότητα, δύναμιν, χρῶμα, ἀκρίβειαν, εἰκονικότητα καὶ χάριν, — πολὺ δυσκολοταίριαστα πράγματα, μὰ τὴν ἀλήθειαν! Οι προβιθγιανοὶ τοῦ κ. Αὐκερίου ὠμιλοῦσαν ὠςεπιτοπλεῖστον τὴν ἀπλῆν γλῶσσαν, ἀλλ’ δπως τὴν ὀμιλοῦμεν καὶ ἡμεῖς, δταν δὲν θέλωμεν νὰ ἐλληνίσωμεν. Οι ἡθοποιοὶ ἔπαιξαν δσον ἡμπόρεσαν καλλίτερα, προπάντων ἡ νεωστὶ προσληφθεῖσα εἰς τὸν θίασον κ. Πετρίδου, ἡ δοποία ὑπεδύθη τὴν μητέρα μὲ ἀρκετὴν δύναμιν. Ἀλλ’ οι θεαταὶ, οἱ δοποῖοι συνέρρευσαν εἰς τὴν πρώτην παράστασιν, ἀπῆλθον μᾶλλον ψυχροί.

Εὐτυχῶς, ἀπῆλθον μὲ πολὺ καλλίτερας ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν παράστασιν τοῦ ἐπομένου ἔργου, διότι ἔγέλασαν τελοςπάντων. Φαίνεται, δτι τὸ ἰδανικὸν τοῦ ἀθηναϊκοῦ κόσμου εἰς τὸ θέατρον εἶνε νὰ γελάσῃ. Ἡ «Νύφη μου» χαρίζει ἀφθονα γέλοια, καὶ ἀπὸ ἔκεινα, διὰ τὰ δοποῖα δὲν ἐντρέπεται κανεὶς. Εἶνε μία γαλλικὴ κωμῳδία, φαιδροτάτη, ἡ δοποία δὲν ἔχει τίποτε τὸ πρόστυχον καὶ τίποτε τὸ ἀσεμνον. Δὲν συγκρίνεται βέβαια μὲ τὸ «Ἀριστερὸ Χέρι», ἐν ἀριστούργημα εἰς τὸ εἰδός του, — τὸ δοποῖον ἡ ἐπανάληψις ἡγαρίστησεν δλον τὸν κόσμον, — ἀλλὰ διαφέρει τόσον ἀπὸ τὰς φάρσας, ποῦ βλέπομεν ἔδω, δσον καὶ τὸ θέατρον τῆς «Νέας Σκηνῆς» ἀπὸ τὰ ἀλλὰ θεριὰ θέατρα. Δυστυχῶς δὲν δυνάμειν νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸν διὰ τὴν «Καινούριαν Δούλαν» μίαν ἐλεεινὴν φάρσαν, ἡ δοποία συνώδευσε τόσον παραχόρδως τὴν θαυμασίαν ἔκείνην «Κόρην τοῦ Ἱεριθά», καθὼς καὶ διὰ τὸν «Λωποδύτην», ὁ δοποῖος ἀπέτυχε.

Τόρα πρέπει νὰ εἴπωμεν δλίγας λέξεις καὶ διὰ τοὺς μύστας. Ἀνέγνωσα περὶ αὐτῶν ἐν ἀρχρον εἰς τὴν «Ἐστίαν», τὸ δοποῖον μὲ ἀνησύχησε κάπως. Ὁ ἀρθογράφος προτείνει... τὴν αὐτηρότητα. Ἀρκετά, λέγει, ἔφανημεν ἐπικεῖς πρὸς τοὺς μύστας, καὶ τοὺς ἐνεθαρρύναμεν, καὶ τοὺς ὑπεστηρίξαμεν χάριν μας

ώραίνας ἴδεας. Εἶνε καιρὸς νὰ δεῖξουν καὶ οἱ μύσται, δτι ἥσαν ἄξιοι ὅλης αὐτῆς τῆς συμπαθείας, καὶ νὰ παρουσιασθοῦν πλέον, ὅχι ὡς μύσται, ὅχι ὡς ἀπλοὶ ἔραστεχναι, ἀλλ’ ὡς ἀληθεῖς ἡθοποιοί. Τοιαύτην ὑποχρέωσιν ἔχουν ἀπέναντι τοῦ κ. Χρηστομάνου, ἀπέναντι τοῦ τύπου, ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ, καὶ προπάντων ἀπέναντι τῆς ἴδεας. Παρηλθεν ἀρκετὸς καιρὸς προπαρασκευῆς, δτε νὰ τοὺς κρίνωμεν ἀκόμη ἐπιεικῶς, ὡς μύστας. Ἀνάγκη τόρα καὶ κάποιας αὐτηρότητος.

Συμφωνῶ. Καὶ ἡ αὐτηρότης εἶνε κάποτε καλὸν μέσον, δπως εἶνε καὶ ἡ ἐπιεικεια... Τὸ βέβαιον εἶνε, δτι ἡ ἐπανάληψις τῶν ἔργασιῶν τῆς «Νέας Σκηνῆς» ἀπέδειξεν δτι δ καιρὸς τῶν διακοπῶν δὲν ἔπηγε χαμένος διὰ τοὺς μύστας. Εἰργάσθησαν εὐσυνειδήτως. Ἀληθῆς μεταμόφωσις συνετελέσθη παρὰ τῷ κ. Μυράτ, δοποῖος ἀλλοτε ἥτο τόσον τραγικός, ἡ δεσπ. Κυβέλη Ἀδριανοῦ ἀνέπτυξε πολὺ τὸ ἀληθῶς σπάνιον τάλαντόν της, καὶ ἡ δεσπ. Είμαρμένη Ξανθάκη, καὶ αὐτὴ ἀκόμη προσέθεσε κάτι καλλίτερον εἰς τὸν ἔντονό της. Ἐν γένει οἱ ἡθοποιοὶ τῆς «Νέας Σκηνῆς» φέρουν καταφανῆ τὴν ἐπίδρασιν τῆς διαδοκαίσι, ἡ μᾶλλον τῆς γοητείας τοῦ κ. Χρηστομάνου, καὶ μεθ’ ὅλας τὰς ἐλλείψεις τῶν ἀκριβεῖς των ἀκόμη, παίζουν κατὰ τρόπον πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ τοὺς ἀλλούς ἡθοποιούς. Μόνον εἰς τὴν «Νέαν Σκηνὴν» θάκουση κανεὶς νὰ τονίζωνται αἱ φράσεις καὶ νὰ προφέρωνται τὰ λόγια ἀνθρωπινά. Καὶ αὐτὸν ἥδη εἶνε μέγα. Μέχρι τοῦ τελείου, μέχρι τῆς ἀληθοῦς καλλιτεχνικῆς ἔξαρσεως, τὸ διάστημα εἶνε πολύ. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν θὰ τὸ διανύσουν οἱ μύσται, τοῦλάχιστον μερικοί, εἴτε μὲ ἐπιεικειαν, εἴτε μὲ αὐτηρότητα. Τί τὰ θέλετε! καὶ ἡ αὐτηρότης φέρει καμμίαν φορὰν τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα. Τὴν ἐπομένην τῆς παραστάσεως τοῦ «Ἀριστερὸ Χέρι», αἱ ἔφημεριδες κρίνουσαι αὐτηρότης, ἐσύστησαν εἰς τὴν δεσ. Ξανθάκη «περιστοτέραν ζωὴν καὶ δύναμιν». Η δεσ. Ξανθάκη ἡθέλησε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν συνταγὴν, ἀλλὰ διάβολε! ἡ ζωὴ καὶ ἡ δύναμις δὲν πωλοῦνται εἰς τὰ φαρμακεῖα... Καὶ τὴν εἰδα τὴν ἀλλην ἡμέραν εἰς τὸν ἰδιον ρόλον τῆς Λολέτας καὶ δὲν τὴν ἀνεγνώρισα! Εἶχε χάσει δλητη τῆς λέξειαν καὶ τὴν χάριν, ἡ χαριτωμένη κόρη, ἔκαμψεν ἔνα σωρὸν ὑπερβολάς, καὶ εἰς τὸ τέλος ἔβαλε κάτι κλάματα τόσον παρατεταμένα, ποῦ δλίγον ἔλειψε νὰ γελάσῃ δ κόσμος εἰς τὴν συγκινητικωτέραν στιγμήν. Δὲν ἥξειν ω διὰ τοὺς ἀλλούς ἀλλ’ ἡ

δεσ. Ξανθάκη ὠρισμένως εἶνε καλλιτέρα μὲ τὴν ἐπιεικειαν.

Τὰ ἄλλα θέατρα, τὰ δποῖα δὲν παρουσιάζουν ἐν σύνολον νέον καὶ ἐνδιαφέρον, ὡς τὸ της «Νέας Σκηνῆς», δὲν παρουσιάζουν οὔτε ἔργα τουλάχιστον ἀξιαίδερας προσοχῆς. Οι «Μυλωνάδες» διαδέχονται τοὺς «Ἀνθρωποφάγους» καὶ οἱ «Πειραταὶ» τὰς «Δύο Όρφανάς». Τὰ ἄλλα καὶ τὰ ἴδια. Ο θίασος τῆς Κας Βερώνη εἰς τὸ Θέατρον Τσόχα παίζει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κανέν σοβαρώτερον ἔργον, δπως τὸν «Εἰσαγγελέα» (L'habit rouge) τοῦ Μπριέ, ἡ κανὲν πολὺ σοβαρόν, δπως τὸ «Ἄνινγμα», τὸ περίφημον δίπρακτον δρᾶμα τοῦ Ερβιέ. Κλασικὸν σχεδὸν ἔργον, μὲ πολλὴν τέχνην καὶ μὲ πολλὴν δύναμιν, γνωστότατον ἀλλως τε ἐκ τοῦ θριάμβου, τὸν δοποῖον εἶχεν εἰς τὸ Γαλλικὸν Θέατρον. Δυστυχῶς, παρουσιάσθη τόσον παραμορφωμένον ὑπό τοῦ θίασος τῆς Κας Βερώνη, δτε νὰ καταφέρει τὸν φρικώδης. Ήκουα τὰς ἀκαταλήπτους ἔκείνας φράσεις εἰς τὰς δοποίας μετεμφούντο αἱ κλασικῶς ἀκριβεῖς φράσεις τοῦ Ερβιέ, καὶ ἀπορύνσα, ὅχι τόσον μὲ τὸν κόσμον ποῦ τὰς ἡνείχετο ἀπαθής, δσον μὲ τοὺς ἡθοποιούς, οἱ δοποῖοι ἀλλοτε τοὺς ἀπήγγελλον μὲ... φυσικότητα! Μὰ πῶς καταρρυθωσαν νάποστηθίσουν οἱ εὐλογημένοι τοιαύτας φράσεις, ἀπὸ τὰς ὁμοιότητας δὲν ἔβγαινε καμμία ἔννοια! Πολὺ παραδέξον! Καὶ τὴν βραδυάν ἔκείνην ἔφυγα ἀπὸ τὸ θέατρον μὲ τὴν ὑπόνοιαν, δτι οἱ ἡθοποιοὶ δὲν εἶνε ἀνθρωποι, δπως δλοι μας. Ο κ. Λαζαρίδης, δ ἀρχαίος ἡθοποιός, εἰς τὸν δοποῖον ἔτυχε νάνακοινώσω αὐτὴν τὴν υπόνοιαν, μοῦ διηγήθη, δτι καποτε αὐτὸς δ ἴδιος, — δ δοποῖος εἶνε φρονιμώτατος ἀνθρωπος, — ἡναγκάσθη νάπαγγελη ἀπὸ σκηνῆς τὴν φράσιν: «ενδόσκομαι εἰς ζάχαροπηξίαν φοδακίνων». Ἀλλος, εἰς τὴν θέσιν του, θὰ ἐπροτιμοῦσε ναυτοκτονήσῃ. Τὸ θλιβερὸν εἶνε, δτι τὰ 99 ἑκατοστά τῶν μεταφράσεων, τὰς δοποίας μᾶς σερβίρουν οἱ διάφοροι θίασοι, εἶνε, ἀπ’ ἀρχῆς μέχρι τέλους «ζαχαροπηξίαι φοδακίνων». τὸ δὲ περίεργον εἶνε, δτι παραπονοῦνται καὶ διαμαρτύρονται οἱ ἡθοποιοί μας διὰ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ κοινοῦ ἀπέναντι ἔργων καλῶν, ὡς δ «Εἰσαγγελέας» καὶ τὸ «Άνινγμα». Δυστυχῶς οἱ θεαταὶ

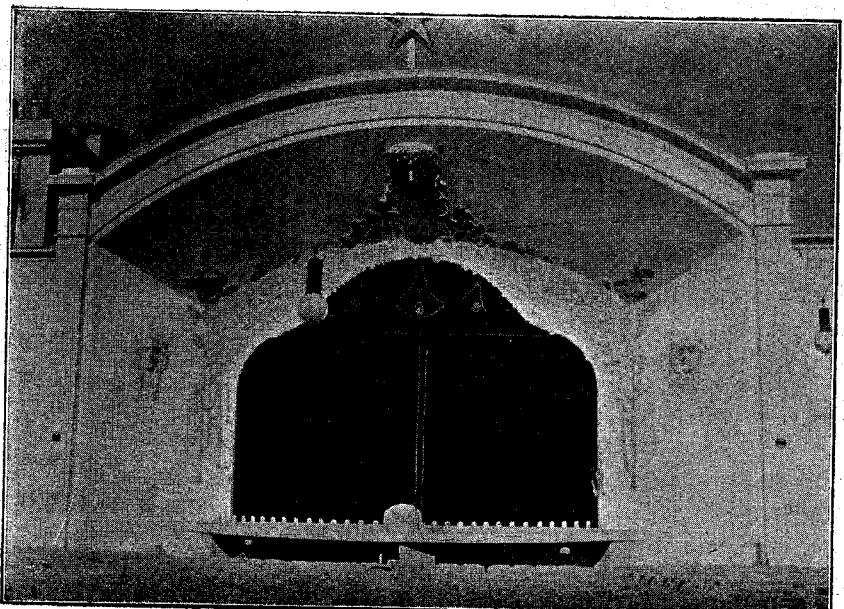
δὲν είνε υπέροχοι ἄνθρωποι, δπως οἱ ἡθοποιοί, καὶ διὸ νὰ θαυμάσουν καὶ νὰ αἰσθανθοῦν ἐν ὠραιοῖς ἔργον πρέπει προπάντων νὰ τὸ ἐννοήσουν· καὶ τί θέλετε νὰ αἰσθανθοῦν δταν ἀκούουν τὴν ἡχοῦσα τοῦ Μπριέ, ἡ ὁποία είνε μία ἀπλῆ χωριάτισσα, νὰ διμλῆ τὴν σχολαστικὴν ἐκείνην γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Κα Βερώνη ἀσμένως ἔξεχνε τὸ δραματικὸν τῆς πάθος:

— Ο σύζυγός μου, σᾶς λέγω, δὲν ἔξηλθε τὴν νύκτα ταύτην ἐν τῆς οἰκίας του!

Πρωτότυπα ἔργα δὲν ἔχομεν αὐτὴν τὴν φοράν. Εἶνε ἀλληλές, δτι ἐν τῷ μεταξὺ ἐδόθησαν δύο: «Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος» τοῦ κ. Καλοστύπη, εἰς τὸ Βαριετέ, ὑπὸ τοῦ θιάσου Παντοπούλου, καὶ «Ἡ τιμὴ τοῦ Κλέφτη» τοῦ κ. Γαλανοῦ, εἰς τοῦ Τσόχα, ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς Κας Βερώνη. Εργον γέροντος τὸ πρῶτον, ἔργον νεανικὸν τὸ δεύτερον, εὐρέθησαν παραδέξως ὅμοια, διότι τὰ ἄκρα συναντῶνται. Καὶ νὰ ἥθελα νὰ διμλήσω περὶ αὐτῶν ἐν ἐκτάσει, δὲν θὰ ἥμποροῦσα, διότι δὲν τὰ εἶδα. Λὲν πταίω ἔγω· εἶχα ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν νὰ ὑπάγω διὰ νὰ γράψω, κατὰ τὸ σύνηθες, τὰς

ἐντυπώσεις μου· ἀλλὰ φύλοι πρὸς τοὺς ὅποιους τρέφω πᾶσαν φιλολογικὴν ὑπόληψιν, μὲ διεβεβαίωσαν μεθ' ὅρκου, δτι θὰ εἰδοισκόμην εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νά τα ἐπικρίνω πολύ, — καὶ ἐπροτίμησα νὰ μὴν ὑπάγω. Πιθανὸν τώρα καὶ νά με ἡπάτησαν, ἀπατηθέντες καὶ ἐκεῖνοι. Φαίνεται ὅμως, δτι καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα ἥσαν πολὺ διαφορετικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα, περὶ τῶν ὅποιων ἀπασχολούμεθα συνήθως, καὶ δτι δὲν εἶχον καμίαν σχέσιν μὲ τὴν Τέχνην, δπως τὴν ἐννοοῦμεν ἡμεῖς. Οἱ συγγραφεῖς των τὴν ἐννοοῦν κατ' ἄλλον τρόπον, καὶ αὐτὸς εἴνε ὁ λόγος, διὰ τὸν ὅποιον ἔχομεν δίκαιον καὶ ἡμεῖς καὶ ἐκεῖνοι. Εἰς τὸ κοινὸν ὅμως καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα ἥρεσαν, καὶ ἐχειροκροτήθησαν ἐνθουσιωδῶς, διότι ὁ κόσμος ἀγαπᾷ τὰς ἡχηρὰς λέξεις καὶ τὰς πομπώδεις φράσεις τοῦ «Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου», πάντοτε δὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἡ φουστανέλλα, τὰ μπάμ-μπούμ καὶ οἱ πατριωτισμὸν τῆς «Τιμῆς τοῦ Κλέφτη». Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ δύο εἶδη, τὸ ἐλληνικὸν δραματολόγιον ἀριθμεῖ ἔργα πολλά. Καλὰ εἴνε καὶ αὐτὰ διὰ νὰ ἐνθουσιασμὸν τὸν πολὺν κόσμον ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀλλα καὶ ἀλλα...

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η «Νέα Σκηνή».

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΜΕΘΥΣΜΕΝΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΣ. — Πῶς ἔπιναν!

'Ενθυμηθῆτε καὶ ὀλίγον τὸν Ἑγγλέζον ναύτα, διὸ τρόπος κατὰ τὸν ὅποιον ἐκολύμβησαν εἰς τὴν ἐλληνικὴν μπύραν, εἶχε κάτι ἀπὸ τὴν ἀταραξίαν τοῦ Όλύμπου. Λησμονῶ τὰ τηλεβόλα των. 'Ενθυμοῦμαι μόνον κάτι κραταύτερον, Βρεττανικότερον, φλεγματικότερον — τὸ μεθῦσι των. Πῶς ἔπιναν λοιπόν; Κατὰ τρόπον μὲ τὸν ὅποιον ἐμεθοῦσεν ἀνθρωπος θεώμενος ἀπὸ 100 βημάτων ἀπόστασιν. Μέσα εἰς τὸ βαθύ, πλατύστομον ποτῆρι, τὸ ὅποιον οἱ Ἑλληνες ζυθοπῶλαι βγάζουν εἰς φῶς μόνον δταν ἔχωνται ξένοι ναῦται, ἐβυθίζετο ἐνα ξανθὸν κεφάλι. Είδα εἰς ἔνα κατάστημα 200 ποτήρια καὶ 200 κεφάλια Ἐγγλέζων. Τὸ κατάστημα ἦτο κατάφωτον ἀπὸ τὸ ὑγρὸν ποῦ ἔφεγγεν, ἀπὸ τὰς ξανθὰς κόμας ποῦ ἔφεγγεν, ἀπὸ τὸ πορφυροῦν αἷμα ποῦ ἔφεγγεν. Ἡτο μία ἔορτὴ εἰς τὴν ὅποιαν ἐγελοῦσεν διὸ Βάκχος καὶ διὸ Δήμητρα. Καὶ τὸ μεθῦσι ἦτο διὸ λιτανεία. Καὶ τὰ κεφάλια ἐκυλίνοντο ἀπὸ τὴν βροδεῖαν καὶ μεγαλοπρεπῆ μέθην, ἐταλαντεύοντο δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀργά, πολὺ ἀργά, ὡς νὰ ἔδιδον τὸν ρυθμὸν τοῦ ἀγγλικοῦ ὑμνου. Μήπως ἐνθυμεῖσθε τὰς λίρας ποῦ ἔσκορπισαν; 'Αφήσατε τὴν ἡδονὴν τῆς ἀναμνήσεως αὐτῆς εἰς τὸν ξενοδόχους. Η λίρα ἦτο ἀσήμαντος λεπτομέρεια, δι' ἐκεῖνον ποῦ δὲν τὴν ἐκέρδισε. Διὰ τὸν διαβάτην τὸν ἀπλοῦν καὶ τὸν παρατηρητὴν τοῦ δρόμου, χοήμα εἴνε διὸ ζωὴ ποῦ ἔσκορπισαν οἱ δυνατοὶ σφυγμοὶ τῶν τὶς τὴν κίνησιν τῶν δύο πόλεων, τὸ μπδες τῆς ζωῆς τὸ ὅποιον μᾶς ἔδωσαν. Τρεῖς περονοῦσαν ἐμπρός μας, καὶ ἀφιναν τὴν ιδέαν τῆς φυλῆς των. 'Υπὸ τὸν ἐκλυτικὸν οὐρανὸν τῆς Ἐλλάδος ἀφένησαν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ποτοῦ, ἐλύθησαν, ἔξηπλωθησαν, ἐκυλίσθησαν, ἐγέλασαν σὰν μεθυσμένοι Ήρακλεῖς. Λέγουν διὰ τὸν Ἐλλήνας νάυτας διτὶ δοσάκις ταξειδεύουν καὶ ἀποβιβάζονται εἰς ξένην πόλιν, περιπατοῦν εἰς τὸν δρόμον ὡσὰν ποκκῶνες. Καὶ τοὺς ἐπαινοῦν μάλιστα. Τί θιλιερὸν πρᾶγμα!

σσ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ — 'Η ἔξελιξις τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου διόποια πηγαίνει

μὲ τὴν ταχύτητα ἡλεκτρικοῦ τραίνου, ἔχει καὶ τὰ καλά της. Τώρα λόγου χάριν αἱ ἐφημερίδες δημοσιεύουν ιστορίαν καὶ κάμνουν τὸ ρεπορτάς τῆς παρελθόντης ἐβδομηκονταετίας, τῶν γεγονότων τὰ διόποια αἱ ἐφημερίδες τῶν πάπτων μας ἀνέγραφον εἰς τρεῖς γραμμάτας. Οἱ περισσότεροι Ἐλληνες οἱ διόποιοι ἡγγόνους δτι διὸ Κολοκοτρώνης ἐδικάσθη μίαν φορὰν εἰς θάνατον, ἀναγινώσκουν σήμερον τὰ πρακτικὰ τῆς δίκης. 'Αλλοι παρακολουθοῦν τὴν ιστορίαν τοῦ Όθωνος ίσως δὲ πρώτην φορὰν τὴν μανθάνονταν καὶ πολλοὶ ἔξεκείνων οἱ διόποιοι ξδιωσαν τὸν ἀείμνηστον βασιλέα. 'Αλλοι διαβάζουν τὰ βασανιστήρια τῆς Βασιλῆς, τὴν διόποιαν ίσως μὲ τὰς ιστορικὰς τῶν γνώσεις διὰ ἐτοποθέτουν μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Νότιον Ἀμέρικην. Εἶνε μία εὐεργετικὴ λιανικὴ πώλησις τῆς ιστορίας ως ἐμπορεύματος ἀχρήστων ἐν Ἐλλάδι ἐφόσον κατέκειτο εἰς διγκάδη βαρυχίνητα σκονισμένα βιβλία. Καὶ εἴνε μία δόξα βεβαίως διὰ τὸν τύπον διονόλογος τοῦ ἀστοῦ, διὸ διπλώνει τὴν ἐφημερίδα του καὶ λέγει ίκανοποιημένος.

— Μὲ μίαν πεντάραν μανθάνω τὸν κυβερνητικὸν συνδυασμὸν τῆς ἐπαρχίας μου διὰ τὰς μελλούσσας ἐκλογὰς καὶ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον . . .

σσ

ΡΗΤΩΡ. — Κλασικὴ μορφὴ ἔξαφανίζεται ἀπὸ τὰς πλατείας.

'Η λατυνομία ἀπηγόρευσε νὰ διμιουρῶν οἱ ὑπαίθριοι ορήτορες εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς πόλεως. Ορήτωρ ὑποχωρεῖ ἐπομένως πρὸς τὰς σύνοικίας. Εἶνε συνταγματικόν; 'Υπάρχει ἔνα δρόμον τοῦ σύνταγματος περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι, τοῦ διόποιου διὸ ἐρμηνεία ἀφένη εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἐλλήνων. Τὸ ἀρθρόν, εἴνε ἀπὸ τὰ ἐλαστικώρα, καὶ δολοὶ οἱ ὑπαίθριοι ορήτορες ἐκτοπιζόμενοι ἀπὸ τὰ κέντρα της φωνάζουν δτι τὸ Σύνταγμα δὲν ἀναφέρει ὠρισμένως εἰς ποίαν πλατείαν πρέ-

πει νὰ ἀγορεύῃ κανείς, ἐπομένως τὸ δικαιώματοῦ συνέρχεσθαι εἶνε διὰ πᾶν οἰκόπεδον. Καὶ φοβοῦμαι τὴν χρεωκοπίαν, ἡ ὅποια ἀναμένει τὸν ὁγήτορα δταν τὸν ἄναγκάσουν νὰ ἀποσυρθῇ μακράν. Ὁ ρωμηὸς ἐννοεῖ νὰ συνέρχεται ἐκεὶ ὅπου πίνει τὸν καφέν του. Ὁ ρωμηὸς δὲν καταδιώκει τὸν ὁγήτορα, δ ὁγήτωρ καταδιώκει τὸν ρωμηόν. Ὄλα τὰ κόμματα καὶ ὅλα τὰ στίφη τῶν θεσιμηρῶν ἵδρωσαν διὰ νὰ συγχρότησουν ἔνα συλλαλητήριον ὀλίγον μακρύτερα, μεταφέροντες τὸ δυσκίνητον αὐτὸ δὸν εἰς τοὺς στήλους τοῦ Ὀλυμπίου Διός, δοσάκις ἦτο ἀνάγκη. Ἐὰν κινήσῃ δ ὁγήτωρ τὸ

ΙΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ГРАММАТА ТЕХНИ ЕПІСТМИ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

МЕТЕРАЛІГК

Ο μικρός Βέλγος Σαιξητηρος — Ο νέος Βέλγος "Εμερσων — Ο διάδοχος του Νοβάλις — ίδου τα δύναματα με τα δύοπισαν εστόλισαν ενολλάξ τὸν Μέτερολιγκ καὶ ίδου τα δύναματα τα δύοπισαν χαρακτηρίζουν καὶ δεικνύουν τφόντι τὰς συγγενέας του ταλάντου του.

Ο ηρεμος συγγραφεὺς τῆς Βάννας μὲ τὸ λεπτὸν καὶ δνειρῶδες πρόσωπον, ὁ δύοπισαν κατοικῶν πότε εἰς τὴν νεφελώδη Βρούγην τὴν νεροὰν καὶ πότε εἰς τὴν Μονμάρτρην, γράφων δράματα καὶ φιλοσοφικὰ δοκίμια καλλιεργῶν μελίσσας καὶ σφήκας, εἰνε τφόντι ἔνα τάλαντον διλεπάντου, ἔνα σύνθετον τάλαντον ἄξιον του είκοστού αἰώνος, τὸ δύοπισαν ἀγαπᾶται τὰς θετικὰς ἐπιστήμας δσσον καὶ τὰς ἀφηρημένας, τὸ δύοπισαν συνδιάζει, ὅπως συνεδύσαζεν καὶ ὁ Γκαϊτε, τὴν μανίαν του φυσιοδίφου μὲ ἑκείνην του φιλολόγου καὶ τὸ

μονδῆλι του εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, τὸ ἀκροατήριόν του εἶνε ἔτοιμον. Ἐὰν τὸ κινήση εἰς τὰ Ὀλύμπια ἦ εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἀρεώς... Χαίρε ἐξηγοιωμένη κόμη, δάκτυλε ἀπειλῶν τὴν τριπλῆν συμμαχίαν, ρεδιγκότα κονιβωμένη καὶ πιεζομένη ἀπὸ τοὺς ζητοῦντας διέξοδον πατριωτικοὺς στεναγμούς, χαῖρε λόγε Βουλγαροκτόνε! Ὁ νπαίθριος ὄγητωρ, δ δοποῖος διώκεται ἀπὸ τὰς πλατείας ἐξαφανίζεται ἐντελῶς. Πῶς θὰ γίνη πόλεμος εἰς τὸ μέλλον; Δὲν εἴξενύρω πῶς θὰ γίνῃ, ἀλλὰ βεβαίως εἰς πόλεμον χωρὶς ὑπαίθριον ὄγητορα, θὰ νικήσωμεν.

δποτον ἀρέσκεται νὰ φιλοσοφῇ εἰς μελέτας καὶ εἰς δοκίμια, εἰς δράματα καὶ εἰς μονογραφίας.

Ηναγκάσθησαν νά άναφέρουν τά όνόματα τοῦ Σαιξηπη, τοῦ Νοβάλις, τοῦ Ἐμερσων καὶ τοῦ Ρενάν αὐτού, ·Αλλὰ μήπως τιφόντι ἡ «πριγκιπίσσα Μαλέν» δὲν ἔνθυμίζει, ὅπως καὶ οἱ Μιχώ παρετηρήσει πρῶτον τὸν συγγραφέα τοῦ «Ἀμλετ, μήπως ἡ προγματεία περὶ τῆς «Σοφίας καὶ τῆς Εἰμαδμένης» δὲν ἔνθυμίζει τὰ φιλοσοφικοποιητικὰ δοκίμια τοῦ ὀνειροπόλου Νοβάλις·» καὶ μήπως εἰς τινὰ δράματα του καὶ εἰς τινὰ ἄρθρα του δὲν ἔνθυμίζει δέ Μέτεολιγκ τὴν παῖζουσαν φιλοσοφίαν τοῦ Ρενάν, καὶ τοῦ ὑπερόχου Ἐμερσων δηλιγώτερον εἰδωνικὴν ἴσως ἀλλὰ καὶ περισσότερον φροτωμένην ἀπὸ ποίησιν;

Ποιητής, φιλόσοφος, δραματογράφος προπάντων είνε
ὁ Μέτερλιγκ. Ως φυσιοδίφης δὲν μᾶς ἔδωκε μεχρι
τούδε παρὰ τὸν τελευταῖον ἐκείνον τὸν περὶ τῆς
Ζώνης τῶν Μελισσῶν ὃ ὅποις δύναται νὰ ὀνο-
μασθῇ Μελισσῶν. Ἐποποιά καὶ ὃ ὅποιος ἔξυμνει
τοὺς ἔφωτας, τοὺς ἄγνωτας, τοὺς πολέμους, τὰ ἰδεώδη
τῶν πτερωτῶν αὐτῶν ἐντόμων ὡς ἀν ἐπρόκειτο περὶ
ἡμίθεων. Ἔνα βιβλίον μωναδικὸν εἰς τὴν παγκόσμιον
ωυσιογραφίαν

Ποιητής δέ Μέτερλιγκ είνε προπάντων, μολονότι ποιήματα δέν ἔξεδικε παρά μόνον ἔνα τόμον τὰς «Θερμάς Σέρρας,» ἔνα τόμον ὅλοληρον γεμάτον ἀπό ὕδραιν τοπία και ἀπό βραχεῖας εἰκόνας. Μία ἄλλη πλακέτα του ἐκδοθείσα τελευταίος περιλαμβάνει δω-
δεκάδα σονέτων ἐπεξηγημούμενων ἀπό ὧδαίς εἰκόνας.
περιεχόντων τόσον συμφοιτισμὸν ὡσον και τα ποιή-
ματα τοῦ Μαλαομὲ ἥ ἔκεινα τοῦ Ριμβώ.

Είς την Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν ὁ Μέτεοριγκ
ἐγγνώσθη καὶ ἔκαιμε δόνομα προπάντων ὡς φιλόσοφος,
ὅς essayistός νέου εἰδους, μιμούμενος τὸν Νοβᾶλις, συν-
διαύχων τὸ υψος τοῦ δινέον μὲ τὴν οὐδίαν τῆς φι-
λοσοφίας, ἐνδόν τοι ποιήσεως ἐνδυμά τάξ ἐλιγιώ-
δεις σκεψιες περὶ τοῦ μοιραίου καὶ τοῦ ἀνατοφεύ-
κτου. Εἰς ποιάν σχολὴν ὁ Μέτεοριγκ ἀνήκει εἶνε

δύσκολον νὰ δρίσῃ κανείς, βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ὁ μυστικισμὸς τὸν κατέχει ὀλόληρον καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Μαθητοῦ τοῦ Σάις*, τοῦ ἔκαπε τὴν μελλοεἰδεῖαν τῶν ἐντυπώσεων. Η φιλοσοφία του ἀρχέσκεται εἰς τὸ νὰ περιδιαβάζῃ πέριξ τοῦ ἀνεξερευνήτου, νὰ ἑτάξῃ τὰ χήλια εἰρωνικά παίγνια μὲ τὰ δροπιὰ ἡ φύσις περιβάλλει τὴν ἀνδρωπάνην βούλησιν καὶ νὰ ὑμνούοιη ἔνα νευτερόν εἰδος σταύκισμού τὸν δποτὸν ὃ ισχυρός πρέπει νὰ ἀντιτάσσῃ κατὰ τῶν ίδιοτροπιῶν τοῦ μοιραίου.

Άλλα πρό παντούς άλλου ό Μέτεορλιγκ είνε δραματικός συγγραφεύς, ένας δραματικός πρωτότυπος, ίδιαιτερος, ό όποιος έχαραξε και ἔχειδος τὴν θέσιν του καπατέρων του Ἰηνευ και του Χάρουπταν, ὡς ἀπώτατος ἀπόγονος του Σαιζπτηρ και του Κάλδερον. Δραματικός συγγραφεύς είνε ό Μέτεορλιγκ, ἄλλα ἐνὸς θεάτρου τὸ όποιον περιλαμβάνει μᾶλλον τὸ ὄνειρον παρὰ τὴν πραγματικότητα και τὸ όποιον ἔχει ὡς ὑπόδειγμα ἐκ τοῦ Σαιζπτηρ ὅχι τὸν «Οὐέλλον» ή τὸν «Βασιλέα Λῆρο» ἄλλα τὸ «Ονειρον Θερινών Νυκτὸς», και τὴν «Τρικυμίαν». Είνε περίεργος προπάντων ἡ ἀτμόσφαιρα εἰς τὴν ὄποιαν κινοῦνται οἱ ἥρωες τοῦ Μέτεορλιγκ, ἡ γλώσσα τὴν ὄπιον διμιούν, τὸ κοιράνον και ὁ δάνατος ὑπὸ τὰ ὄποια δῖοι παλαίων. Ἡ «Προγκήπτισσα Μαλέν», η Παρεισακτος, οἱ «Τυφλοί», τὸ «Ἐσωτερικόν», ὁ «Πελέας και ἡ Μελισόνη» και τοσοὶ ἐφιάλται, τόσα κύρια παιδικά τὰ ονειρά, ἤτοι ἀνακτάτε περὶ τὴν περιουσίας.

« Ή ποίησις τοῦ Σολωμοῦ εἶναι διαγῆς καὶ συγχρόνως δυνατή. "Οπως εἰς τὰ τραγικάτατα ἀποσπάσματα τοῦ Λάμψρου, καὶ εἰς τὰ ὅδιγα διασωθέντα δεκαπενταύλαβα τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων, καὶ εἰς τὰ γλυκύτατα, δημοτικῆς ὑφῆς, τραγούδια του καὶ εἰς τὰ ἐπιγράμματά του, οὐντα καὶ εἰς τὰ γοργὰ ἔπτασύλλαβα τοῦ "Υμηνού του, ὁ Σολωμὸς διατηρεῖ πάντοτε τὴν θαυμασίαν ἀκμῆν, τὴν κρυσταλλώδη διαύγειαν, ἥ δοπια εἶναι γνώρισμα μοναδικὸν τῶν ἀρχαίων Ελλήνων. Έκ τῶν ἡμετέρων Ἰταλῶν ποιητῶν, δὲν κατέχουν τὴν ἀρετὴν ταύτην, παρὰ μόνον ἵσως ὁ Λεοπάρδης καὶ, εἰς μερικά του ποιήματα, ὁ Πράτης-Μέγας ἐραστής τοῦ φυσικοῦ ὡραίου, βαθὺς ἀνατόμος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὁ Σολωμὸς ἔχει τοῦ Μόντη μας τὴν παραστατικὴν δεξιότητα, τοῦ Ποσειδόνος τὴν συνθετικὴν ἔνχερειαν, καὶ τοῦ Λεοπάρδη τὴν λεπτότητα τοῦ αἰσθηματος καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα περὶ τὸ ἀναπαριστᾶν τὰς ἐντυπώσεις τῆς μελαγχολικῆς του ἰδιοσυγκρασίας. »

Ἐτερον ἀρθρον, ὑπὸ τὸν τίτλον Σύγχρονον ἐλληνικὸν Θέστρον» ὁ κ. Δαμιάνης ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν «Italia del popo o», τοῦ Μιλάνου. Ἐνε σύντομος μελέτῃ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ κ. Δημητρίου Βερναρδάκη, τὸν δόπιον ὁ Ιταλὸς λογιος θεωρεῖ δικαίως ὡς τὸν κορυφαῖον τῶν δραματικῶν μακριών καὶ ἀξιον νὰ θυμασθῇ καὶ ἐν Εὐρώπῃ. Τῆς μελέτης ταυτῆς προτάσσεται μικρὸς πόρολογος, δὲ δόπιος ἐλλεγχος ἀγνὸν φιλελληνισμὸν καὶ ἀκριβεστάτην παρακολούθησιν τῆς παρ' ἡμῖν φιλολογικῆς κινήσεως. Ο κ. Δαμιάνης ἀναφέρει εὐφημιώς καὶ τα «Παναθηναϊκα» περιοδικῶν εἰς τὸ δόπιον συνεργάζονται, λέγον εἰς καλλίτερον συναρμοστούς καὶ καλλιτεγόντας τὰς

Διότι ίσως, επαναλαμβάνομεν, εκείνο το οποίον σφραγίζεται μέσει περιστοτέρων πρωτοτυπών ποιήματα, χωλογικάς πραγματείας, δοκίμια καὶ ἀρθρα, τού Μέτεορλιγκ είνε ἡ τελεία αὐτη ἔνσις, ὁ γάμος αὐτὸς δὲ ἀδιάφορητος φιλοσοφίας καὶ ποιήσεως ὑψηλῶν ιδεῶν καὶ ὠραιών φράσεων. Ἡ ἀρμονία αὐτη τῆς ιδέας καὶ τῆς φράσεως συνενούμενή μὲν μίαν τάσιν ὅλως πρωτότυπων εἰς τὸν μυστισμὸν καὶ τὸ σύμβολον καὶ ποθονυμένην ἀπὸ μίαν δραματικὴν φαντασίαν ὥλως ιδιότοπον καὶ πλουσίαν χαρακτηρίζει τὸ ποιητικὸν καίθρατον αὐτὸτε πνεῦμα τῆς ὠραιατεξχυρισεως τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, τὸ δύοπον δόνομάζεται Μέτεορλιγκ.

N. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

ФІЛОЛОГІА

ΔΥΟ ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ κ. DAMIANI. Εις τὴν καλλι-
τεχνικὴν καὶ φιλολογικὴν ἐφημερίδα « il Marzoc-
co », ὁ γνωστὸς καὶ Ἑλληνομαθῆς Ἰταλὸς λόγιος κ.
Γουλιέλμος Φ. Δαμιάνης ἐδήμοσιευσεν ἀρθρὸν περὶ
τοῦ Σολωμοῦ, ἐπενθαλίᾳ τῶν ἐν Ζακύνθῳ ἔργων.
Ἐκ τοῦ ἀρθροῦ τούτου, τὸ διόπιον εἶναι σοφὸς χα-
ρακτηρισμὸς τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ, μετά τινων
βιογραφιῶν πληροφοριῶν, ἀποσπῶμεν τὰς ἔξης
περιοπώτας.

ΠΡΩΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

— ἀδείᾳ τοῦ 'Χπουργεῖου —

Ἐκ προηγούμενων εἰσφορῶν.....	Δρ. 275
Θ. Βελιανίτης.....	" 10
Κ. Κατσίμπαλης.....	" 25
Ι. Θεολόγης.....	" 10
Γ. Χαλικιόπουλος	" 5
Σπ. Κοκκόλης.....	" 2
Δ. Κοντούμας	" 5
Ἐνγένιος Κατακουζηνός	" 10
Α. Σταμέλος.....	" 2
Δημ. Στρατῆς.....	" 1
Νικόλ. Κ. Σεΐτανιδης (Βάλως)	" 2
Θωμάς Θωμάπουλος.....	" 5
Ι. Βλαχογιάννης	" 5
Ο. Φωκᾶς.....	" 5
Κλεονίκη Ασπριώτου	" 15
Ἀνδρέας Σκιάς.....	" 5
Λάμπρος Πορφύρας.....	" 10
Γ. Ιακωβίδης	" 10
Ἄγις Θέρος	" 2
Ν. Ποριώτης.....	" 5
Δρ. 409	

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

‘Ο κ. Αριστοτέλης Κουρτίδης, συνεργάτης τῶν «Παναθηναίων» διωρίσθη μέλος τῆς κοριτικῆς Επιτροπῆς τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου

Τὸ περίφημον μνηστόρημα τοῦ Πέτρου Λουτίς «Ἀφροδίτη» πρόσκειται στιχουργούμενον νὰ μελοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ συνθέτου Λεονκαβάλλο.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ λογοκοινία δὲν ἐπέτρεψε τὴν παρὰ στασιν τῆς «Μόννα· Βάννας!»! Ἐδόθη ὅμως εἰς ἴδιωτικὸν θέατρον, ὃπου ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξε μεγίστη. Εἶμεντα βέβαιοι ὅτι τὴν αὐτήν ἐπιτυχίαν θὰ είνει καὶ ἐν Ἀθήναις ἀν ἐπαίζετο εἰς κανέναν θέατρον. Ἡ «Νέα Σκηνὴ» θὰ ἥτο καταληλοτάτη διὰ τὰ μισθετήση ἔργον τόσον ὀραῖον, καὶ καλλιτεχνικὸν ὡς ἡ «Μόννα· Βάννα».

Περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἡ Δοῦζε μεταβαίνει εἰς τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς διπλῶς δόση σειρὰν παραστάσεων. Τὸ δραματολόγιον τῆς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ ἔργα τοῦ δ' Ἀννούντσιο.

Τὴν 3]¹⁹ προσεχοῦς Δεκεμβρίου συνέρχεται εἰς Κάιρον ἵστρινὸν συνέδριον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Κερίβου. Αἱ συνελεύσεις τοῦ συνεδρίου θὰ διαρκέσουν τέσσαρας ἡμέρας.

Κατὰ τὸν πάνακας τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ αἱ ὄλικαι ἀπάλειποι τῶν Μπόερς κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἀνῆλθον εἰς 3700 φονευθέντας ἢ θανόντας ἐκτραυμάτων. Ἐκ τῶν 32.000 αἰχμαλωτισθέντων ἀπέθανον 700. Οἱ ὑπὸ τῷ ὄπλῳ Μπόερς ἀνήρχοντο εἰς 75.000 περίπου.

Ο Βασιλεὺς Ἐδουάρδος ἰδρυσεν ἐν Ἀγγλίᾳ Ἀκαδημίαν τῶν γραμμάτων εἰς ἀνάμνησιν τῆς στέψεως του. Τοὺς πρώτους ἀκαδημαϊκοὺς ὅταν διορίση ὁ Ἰδιος.

Ἄπὸ τοῦ τεύχους τούτου ἀρχίζομεν τὴν δημοσίευσιν ὠραιοτάτων ἀρθρῶν ὑπὸ μορφὴν ἐπιστολῶν, τὰ δοπιὰ μέλλουν νὰ ἀποκαλύψουν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὰ κευτήλια τῶν μουσείων μας ἐν δλῃ τῇ καλλονῇ των καὶ τῇ ἀξίᾳ των τῇ ἀρχαιολογικῇ. Αἱ ἐπιστολαὶ εἰναι γραμμέναι ἀπὸ ἑνα τῶν δεξιωτέρων καλάμων.

Ο φίασος τοῦ κ. Παντοπούλου προετοιμάζει τρίπαχτον κωμῳδίαν τοῦ κ. Γ. Πώπ. «Ἡ Ἱη Σεπτεμβρίου». Τὸ ἔργον ἀναγνωσθὲν εἰς κύκλον λογίων, ἥρεσε πολλό.

Ἀπέθανεν εἰς Παλαιὸν Φάλληρον, ὃπου ἀπὸ δύο μηνῶν διέμενε χάριν τῆς ὑγείας του, ὁ ζωγράφος Νικόλαος Βάνος. Ο Βάνος διέπρεπεν εἰς τὸν κλάδον τῶν ἐπιτραπέζιων ὃπου καὶ πέρουσιν εἰχεν ἐκθέση ὠραῖα ἔργα εἰς τὸν Παρνασσόν. Εἰς Μόναχον εἰχεν ἴδιαν σχολὴν συγχαζομένην ἴδιως ἀπὸ Ἐλλήνας, Σέρβους, Ρωμαίους.

Εἰς τὸ Παρίσι τυπώνεται ὑπὸ τοῦ κ. Α. Πάλλη ἡ τόσα γεγονότα προκαλέσασα ἐν Ἀθήναις μετάφρασίς του τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου εἰς τὴν δημοτικήν, τὴν ἴδικήν του δημως.

NEA BIBLIA

Εξεδόθισαν.

ΑΚΑΛΗΜΕΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ. Ἐλληνική, λατινική καὶ ἴνδικη γραμματικὴ ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκη. Τόμος πρῶτος [Βιβλιοθήκη Μαραστῆ ἀρ. τευχ. 175-178]. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ὑπὸ Κ. Παναγιωτοπούλου (1902 σχ. 16ον-σελ. 86 δρ. 1.)

Η ΜΙΚΡΑ ΑΝΘΟΛΟΣΜΗ Ἡ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΝΕΚΛΟΤΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ Ιωάννου Δ. Λευθεριώτου (Ἀθῆναι 1902 τυπογραφ. Δ. Ενστρατίου).

ANAMNΗΣΕΙΣ ΕΚ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ ΜΟΥ ὑπὸ Κων. Α. Κυριαδού. 1902 Ἀθῆναι ἐκδοτ. Καταστήματα Αναστασίου Δ. Φένη σχ. 16ον σελ. 142 δρ. 3).

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΡΥΛΟΥΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ ποιήματα ὑπὸ Μένου Φιλήντα (Ἀθῆναι 1902 τυπογραφεῖον «Εστία» σχ. 16 σελ. 74 δρ. 3).

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΟΥ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ τεῦχος 5ον, περιέχον πάνακα τῶν Ἀθηνῶν Β'. καὶ ἄρθρα ἀπὸ τοῦ Βεροδούνου μέχρι τοῦ Βρισσοῦ, ἐξ ὅν μημονεύμεν τὰ: Βικέλας, Βλάχος, Βόερς, Βουλγαρία.

Ἐκαστὸν τεῦχος τιμάται ἐν Ἀθήναις δρ. 0.80. ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 0.90, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δρ. 1.—Ἐκδόται Μπέκι καὶ Μπάρτ, Πλατεῖα Συντάγματος.

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ κ. Θ. Π. ΔΗΛΙΑΝΝΗ μέρος Α'. (Ἀθῆναι 1902 τυπογραφεῖον «Νομικῆς» Δ. Χ. Βεργιανίτου ὁδὸς Οφθαλματογείου 5, σχ. 16ον σελ. 80 δρ. 1.)

ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΚΑΙ KOINOTΗΤΕΣ ὑπὸ Γ. Ν. Φιλαρέτου. (Ἀθῆναι 1902 τυπογραφ. τοῦ «Κράτους»).

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἐις τὸ 43ον τεῦχος: σελ. 194, στίχος δρος ἀγτὶ μὲ λάμψη γράφε: σὲ λάμψη. — στίχος 13ος ἀγτὶ Ψάλτη γράφε: Πλάστη. — σελ. 196 στίχος 38ος ἀγτὶ ἀστροφά γράφε: ἀστροφάτα.